

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI
AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ANTI DAMPİNG (KARŞI
DÜŞÜRÜM SORUŞTURMASI) UYGULAMALARI

Heval Savaş KAYA

Danışman
Doç. Dr. Hacı CAN

2010

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Avrupa Birliği'nde Anti Damping (Karşı Düşürüm Soruşturması) Uygulamaları**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

14.02.2010

Heval Savaş KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı : Heval Savaş KAYA
Anabilim Dalı : Kamu Hukuku
Programı : Avrupa Birliği Hukuku
Tez Konusu : Avrupa Birliği'nde Anti Damping (Karşı Düşürüm Soruşturması) Uygulamaları
Sınav Tarihi ve Saati :

Yukarıdaki kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliği'nin 18. maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OLDUĞUNA	☐	OY BİRLİĞİ	☐
DÜZELTİLMESİNE	☐	OY ÇOKUĞU	☐
REDDİNE	☐		

ile karar verilmiştir.

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. ***
Öğrenci sınava gelmemiştir. **

*Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
**Bu halde adayın kaydı silinir.
***Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fulbright vb) aday olabilir.	☐	Evet
Tez mevcut hali ile basılabilir.	☐	
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.	☐	
Tezin basımı gerekliliği yoktur.	☐	

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

..... ☐ Başarılı ☐ Düzeltme ☐ Red
..... ☐ Başarılı ☐ Düzeltme ☐ Red
..... ☐ Başarılı ☐ Düzeltme ☐ Red

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Avrupa Birliği'nde Anti Damping (Karşı Düşürüm Soruşturması)
Uygulamaları

Heval Savaş KAYA

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Avrupa Birliği Hukuku Programı

Uluslararası ticarete meydana gelen gelişmeler, teknolojik ilerlemeler ve devletlerarası sınır tanımındaki değişiklikler yeni ticari kavramları ve önlemleri de beraberinde getirmiştir. Bu kavramlardan biri de damping veya anti damping kavramıdır.

Avrupa Birliği de iç rekabetini ve sanayilerini korumak için anti damping önlemlerini önemli bir mekanizma olarak kullanmaktadır. Avrupa Birliği'nde ilk anti damping düzenlemesi 22 Aralık 1995 tarihli 384/96 sayılı Konsey Tüzüğü'dür. Bu tüzük Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelerden gelen düşük fiyatlı dış ticaret mallarına karşı iç pazarı ve rekabeti koruma maksatlı olarak yapılmıştır. Bu tüzük, Avrupa Birliği üyesi olmayan bütün ülkelere karşı uygulanmaktadır. Böylece Birlik, piyasa ekonomisi olmayan veya ekonomisi geçişte olan ülkelerle ilgili spesifik önlemler alabilmektedir. Bu tüzükte zamanla değişiklikler yapılmışsa da ana hatları korunmuştur.

Avrupa Birliği'nde anti damping önlemi alınmasına veya alınmamasına ilişkin kararlara karşı, ilgili taraflar Birlik Mahkemeleri nezdinde bireysel korunma yollarına başvurabilmektedir. Birlik Mahkemeleri'nin verdiği kararlar taraflar açısından bağlayıcıdır ve vermiş olduğu kararlar Birlik anti damping hukukunun ve uygulamasının işleyişine önemli katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler : Damping, Anti damping, Avrupa Birliği, Soruşturma, Komisyon, Tüzük, ATAD, ADTT, Bireysel Hukuki Korunma.

ABSTRACT
Master Thesis

Anti Dumping Applications In European Union

Heval Savaş KAYA

Dokuz Eylül University

Social Sciences Institute

Public Law Discipline

European Union Law Programme

Developments in international trade, technologic improvements and the changes of the description of international borders' description has brought forth new commercial concepts and precautions. Damping and anti damping are among those concepts.

EU is using anti damping precautions as an important mechanism to protect its inland competition and industries. The first anti damping regulation of EU is the Council Guideline dated 22nd December 1995, number 384/96. this guideline was made to protect the internal market and competition against the cheap foreign trade goods from the countries which are not members of of the Union. thereby, the Union has been able to take specific precautions about countries of which markets are in process or countries which do not have market economy. Although some changes have been made in the gideline durin the time, main features are protected.

Concerned sides are able to apply for personal protection ways by Union Courts for or agaiinst Union's taking precautions for anti-damping. Decisions made by the Union Coutrs are obligatory for sides and these decisions contributes a lot to Union anti damping law and its functioning.

Key Words: Damping, Anti-damping, European Union, Investigation, Comission, Guideline, ATAD, ADTT, Legal Personal Protection.

**AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ANTI DAMPİNG (KARŞI DÜŞÜRÜM
SORUŞTURMASI) UYGULAMALARI**

YEMİN METNİ	ii
TUTANAK	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1

**BİRİNCİ BÖLÜM
DAMPİNG KAVRAMI**

1.1. GENEL OLARAK DAMPİNG KAVRAMI	5
1.2. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA DAMPİNG KAVRAMI	7
1.3. DAMPİNGLE İLGİLİ KAVRAMLAR	9
1.3.1. Damping	9
1.3.2. İhraç Fiyatı	10
1.3.3. Normal Değer	10
1.3.4. Benzer Mal	11
1.3.5. Damping Marjı	11
1.3.6. Maddi Zarar	12
1.3.7. Karşılaştırma	13
1.3.8. Kamu Çıkarı	13
1.3.9. Sübvansiyon	14
1.4. AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK DIŞ TİCARET POLİTİKASI'NDA DAMPİNG İLE REKABET HUKUKU İLİŞKİSİ	18
1.4.1. Avrupa Birliği Ortak Ticaret Politikası'nda Anti Damping	18
1.4.2. Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası'nda Rekabet Hukuku	19
1.4.2.1. Avrupa Birliği Ortak Rekabet Politikası'nın Amaçları	21
1.4.2.2. Avrupa Birliği Ortak Rekabet Politikası'nın Esasları	21

1.4.2.3. Avrupa Birliği Ortak Rekabet Politikası'nın Hukuki Dayanakları	22
1.4.3. Avrupa Birliği'nde Anti Damping Politikası İle Rekabet Politikası Arasındaki İlişki	23

İKİNCİ BÖLÜM

ANTİ DAMPİNG UYGULAMALARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. ANTİ DAMPİNG UYGULAMALARININ ÇIKIŞI	26
2.2. ULUSLARARASI HUKUK BAKIMINDAN	26
2.3. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAKIMINDAN	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DAMPİNGE İLİŞKİN TARTIŞMALAR VE YASAL DÜZENLEMELER

3.1. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DAMPİNGE İLİŞKİN TARTIŞMALAR	34
3.2. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU'NDA DAMPİNGE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER	40
3.3. AVRUPA BİRLİĞİ ANTİ DAMPİNG MEVZUATI'NIN TEMEL ÖZELLİKLERİ	41
3.3.1. “AB Çıkarı” Unsuru (Community Interest)	41
3.3.2. Sıfırlama Uygulaması (Zeroing)	42
3.3.3. Daha Az Vergi Kuralı (Lesser Duty Rule)	42
3.3.4. Uygulama Süresi Sona Eren Önlemler İçin Gözden Geçirme Soruşturmaları (Sunset Review)	43
3.4. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ANTİ DAMPİNG UYGULAMALARININ ÖNEMİ	43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ANTİ DAMPİNG SORUŞTURMASI VE SÜRECİ

4.1. GENEL OLARAK	46
4.1.1. Şikâyet Dilekçesinin Verilmesi ve Şikâyetin Analiz Edilmesi	48
4.1.2. Soruşturmanın Başlatılması ve Dampingin Teşhisi	52
4.1.2.1. Soruşturmanın Başlatılması	52
4.1.2.2. Dampingin Teşhisi ve Değerlendirme Süreci	54
4.1.3. Tedbirlerin Uygulanması	59
4.1.3.1. Geçici Önlemler	59
4.1.3.2. Taahhüt	61
4.1.4. Soruşturmanın Yaptırımsız Kapatılması ya da Kesin Vergi Uygulanması	64
4.1.5. Geriye Yönelik Vergi Kapsamı	67
4.2. SÜRE, GÖZDEN GEÇİRME VE GERİ ÖDEME	67
4.3. YENİDEN SORUŞTURMA AÇILMASI	69
4.4. HİLELİ İHRACATIN VARLIĞI	70
4.5. ANTİ DAMPİNG SORUŞTURMASINDA AB ORGANLARININ YERİ	70

BEŞİNCİ BÖLÜM

BİRLİK ANTİ DAMPİNG HUKUKUNDA BİREYSEL HUKUKİ KORUNMA HUKUKİ TEMELLER VE GELİŞMELER

5.1. ANTİ DAMPİNG SORUŞTURMASINI HUKUKİ TEMELLERİ	72
5.1.1. Ekonomi İdare Mekanizması Olarak Anti Damping Soruşturması	72
5.1.2. Avrupa Birliği Hukuku'nda Anti Damping Soruşturmasının Usul Hukuku Hedefi	73
5.1.3. Avrupa Birliği'nde Anti Damping Soruşturmasının Hukuki Esasları	74
5.2. ADTT'YE GÖRE SORUŞTURMAYA KATILANLAR	76
5.2.1. İhracatçı, İthalatçı ve Topluluk Sektörü	77

5.2.2. DTÖ Anti Damping Kodeksi Işığında Tüketici Örgütlerinin Konumu	77
5.2.3. Katılan Gruplar Arasında Ayrım Yapma Gerekliliği ?	80
5.3. USULÜ YÜKÜMLÜLÜKLER	81
5.3.1. Şekli Türden Usulü Yükümlülükler	81
5.3.2. Maddi Türden Usulü Yükümlülükler	82
5.4. SAVUNMA HAKKI VE TİCARİ SIRLARIN KORUNMASI MENFAATİ	83
5.4.1. Çatışma	83
5.4.1.1. Hukuki Dinlenme Hakkı ve Kapsamı	84
5.4.1.2. Gizliliğin Korunması	86
5.4.2. Çözümler	87
5.4.2.1. Anti Damping Temel Tüzüğü	87
5.4.2.2. Birlik Mahkemelerinin Yargısı ve DTÖ Anti Damping Uygulaması	88
5.4.2.3. “protective order” Aracı	89
5.5. ANTI DAMPİNG ÖNLEMLERİNİN YARGISAL DENETİMİ	91
5.5.1. Birlik Mahkemelerine Erişim	91
5.5.1.1. Hukuki Korunma Yollarına Genel Bakış	91
5.5.1.1.1. İptal Davası	91
5.5.1.1.2. Anti Damping Önlemlerinin Ön Karar Usulü Çerçevesinde Kontrol Edilmesi	92
5.5.1.1.3. Hareketsizlik Davası	93
5.5.1.1.4. Tazminat Davası	94
5.5.1.1.5. Geçici Hukuki Korunma	95
5.5.1.2. Anti Damping Hukukunda En Önemli Pratik Hukuki Korunma Yolu Olarak İptal Davası	96
5.5.1.2.1. Anti Damping Hukukunda İptal Davasının Konusu	96
5.5.1.2.1.(1). Nihai Anti Damping Vergisinin Getirilmesine İlişkin Tüzük	96
5.5.1.2.1.(2). Geçici Anti Damping Vergilerinin	

Getirilmesine İlişkin Tüzükler	98
5.5.1.2.1.(3). Anti Damping Soruşturmasının Başlatılması	99
5.5.1.2.1.(4). Anti Damping Soruşturmasının Başlatılmasının Reddedilmesi	99
5.5.1.2.1.(5). Önlem Almadan Anti Damping Soruşturmasının Sona Erdirilmesi	100
5.5.1.2.1.(6). Nihai Bir Anti dumping Vergisinin Konulmasına İlişkin Komisyon Önerisinin Konsey Tarafından Kabul Edilmemesi	100
5.5.1.2.1.(7). Bir Yükümlülük Önerisinin Reddedilmesi	101
5.5.1.2.1.(8). Bir Yükümlülük Önerisinin Kabul Edilmesi	102
5.5.1.2.1.(9). Bir Gözden Geçirme İncelemesi Çerçevesindeki Önlemler	103
5.5.1.2.1.(9).(a). Ara Gözden Geçirmeler	103
5.5.1.2.1.(9).(b). Yeni Bir İhracatçının Gözden Geçirme Talebinin Reddedilmesi	103
5.5.1.2.1.(9).(c). Önlemlerin Sona Ermesi Sırasında Gözden Geçirme	104
5.5.1.2.1.(9).(d). Bir Dolanılma İncelemesi Çerçevesindeki Önlemler	105
5.5.1.2.1.(10). Geri Ödeme Talebinin Reddedilmesi	105
5.5.1.3. Dava Açma Yetkisi	105
5.5.1.3.1 Olay Gruplarına İlişkin İçtihatlar	106
5.5.1.3.1.(1). Üçüncü Devletlerin Üreticileri Üretici İhracatçıları	106
5.5.1.3.1.(2). İthalatçı	107
5.5.1.3.1.(3). Üretici Olmayan İhracatçılar	107
5.5.1.3.1.(4). Orijinal Equipment Manufacturer	108

5.5.1.3.1.(5). Zarar Gören Birlik Sanayisinin Teşebbüsleri	108
5.5.1.3.1.(6). Kullanıcılar ve Tüketici Örgütleri	108
5.5.1.3.1.(7). Somut Olay İncelemesi	109
5.6. BİRLİK MAHKEMELERİNİN DENETİM YAPMA YOĞUNLUĞUNUN KONSEPTİ	109
5.6.1. Maddi Olayın Saptanmasının Doğruluğu	110
5.6.2. Açık Değerlendirme Hataları/Takdirin Kötüye Kullanımı	111
5.6.3. Usul Haklarına Aykırılık	112
SONUÇ	114
KAYNAKÇA	117

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletler
ABİDA	: Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Antlaşma
AD	: Anti damping
AEK	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
AT	: Avrupa Topluluk
ATAD	: Avrupa Toplulukları Adalet Divanı
ATİDM	: Avrupa Toplulukları İlk Derece Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
DDA	: Doha Development Agenda
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
EC	: European Community
EWG	: Avrupa Ticaret Birliği
GATT	: General Agreement of Tariffs and Taxes (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması)
İHRÖHK	: İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun
İHRÖHY	: İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik
Kn.	: Kenar numarası
Md.	: Madde
OEM	: Orijinal Equipment Manufacturer
WTO	: World Trade Organisation (DTÖ)
s.	: Sayfa
v.s.	: vesaire
vd.	: ve diğerleri

GİRİŞ

Uluslararası büyük, acı savaşlar ve krizler yeni kurumlar ile yeni kurallara ihtiyacı doğurmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde uluslararası işbirliği düşüncesi, geçmişteki dar ve katı milliyetçilik uygulamalarına ağır basmış ve birçok uluslararası örgüt kurulmuştur. Birleşmiş Milletler Teşkilatı (UN), Avrupa Ekonomi Topluluğu (AET), Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (IBRD), 1948'de Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmaları (GATT) ortaya çıkmıştır. II. Dünya savaşı sonrasında gümrük tarifeleri önemli ölçüde azalmıştır. Ancak tarifeler azalırken görünmez engeller yaygınlaşmış ve 1973'lerden sonra dünyada koruyuculuk akımları yeniden egemen olmaya başlamıştır.

Avrupa Birliği ise iç pazar oluşumunu tamamladıktan sonra, benimsediği korumacı yaklaşımdan uzaklaşarak, ortak ticaret politikasını dünya ticaretine yön vermek için araç olarak kullanmaya başlamıştır. Bu durum, ticaretin küresel düzeyde daha serbest hale gelmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca ortak ticaret politikası uygulanması, Birlik üyesi ülkelere, uluslararası müzakerelerde tek tek hiçbir zaman ulaşamayacakları bir müzakere gücü kazandırmıştır.

Avrupa Birliği'nin ortak ticaret politikası, birbirini tamamlayan iç ve dış düzenlemelerden oluşur. İç düzenlemelerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan dış düzenlemeler, üye ülkelerin üçüncü ülkelere karşı ortak bir politika sürdürmesi ve ekonomik entegrasyon sürecinin gerçekleşmesi açısından önem taşımaktadır.

Ortak ticaret politikası, ortak gümrük tarifesi uygulamanın kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Antlaşma'nın 207. maddesinde ortak ticaret politikasının, tarife oranlarındaki değişiklikler, tarife ve ticaret anlaşmaları, özgürleşme önlemlerinde uyum sağlanması, damping ve sübvansiyona karşı ticaretin korunması ve ihracat politikası hakkında ortak kurallardan oluşacağı belirtilmektedir.

Ortak ticaret politikasının uygulanma amacı, üye ülkelerin birbirinden bağımsız hareket etmelerini önlemektir. Bunun için Avrupa Birliği organlarının gerekli yetki ve araçlara sahip olmaları gerekmektedir. İşte ortak ticaret politikası araçlarından olan damping ve sübvansiyona karşı önlemler, ticarete haksız rekabete sebep olduğu uluslararası alanda kabul gören damping ve sübvansiyon

uygulamalarına karşı belirli şartlara bağılı olarak alınan önlemlerdir.

Damping, GATT çerçevesinde "bir ürünün benzer bir ürünün ihracatçı ülkede tüketim için satışa sunulan fiyattan daha düşük fiyatla ihraç edilmesi" şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle, eğer ihraç fiyatı ile ihracatçı ülkedeki iç tüketim fiyatı arasındaki karşılaştırma sonrasında, ikincisinin daha yüksek olduğu anlaşılırsa ürün dumpingli kabul edilir. Damping suçlamalarının geçerli sayılabilmesi için, ithal ülkesindeki yerel sanayi üzerinde somut ve tespit edilebilir zarar meydana geldiğinin kanıtlanması gereklidir.

Avrupa Birliğı, GATT Anlaşması'nın hükümlerine paralel olarak bu alanda kendi mevzuatını geliştirmiştir. AB'nin Ortak Ticaret Politikası çerçevesinde Komisyon, damping suçlamalarının haklılığını araştırmakla yetkili kılınmıştır. Herhangi bir AB üyesi ülke ya da AB içerisindeki bir firma ya da kuruluş damping yapıldığını iddia eder ve bunun AB içerisinde faaliyette bulunan herhangi bir sektöre zarar verdiğini delillerle ortaya koyarsa, Komisyon tarafından bir damping soruşturması açılır. Bu dönem içerisinde eğer ihracatçı ülke fiyatları yükseltmeyi kabul ederse soruşturma durdurulur. Soruşturma sonucunda bir damping marjı saptanırsa, Komisyon tarafından eşit düzeyde anti damping vergisi belirlenir. Söz konusu vergiler, bir tüzük vasıtasıyla Konsey tarafından onaylanmasını takiben yürürlüğe koyulur. Anti damping kararlarına karşı, Adalet Divanı ve Birinci Derece Mahkemesi'ne başvurulabilir.

Yukarıda bahsi geçen bu düzenlemelerin, esas itibarıyla ancak belirli durumlarda ve geçici olarak yerli sanayinin ithal ürünler karşısında korunması fikrine dayanmakla birlikte, başta Avrupa Birliğı ve ABD olmak üzere hemen hemen tüm sanayileşmiş ülkelerde, klasik bir ticari koruma aracı olan gümrük vergilerinin oldukça düşük oranlara çekilmeye başlaması ile birlikte zaman içinde gümrük vergilerinin yerine korumacı araçlar olarak kullanılmaya başladığını görmekteyiz.

Bu bağlamda, ülkeler dampinge konu ürün ithalatının yerli sanayileri üzerinde oluşturduğu zararı önlemek amacıyla dampinge karşı önlemleri uygulamaya koymaktadırlar. Bu uygulamalar sonucunda ise anılan önlemlere maruz kalan ülkelerin ihracatları olumsuz yönde etkilenebilmektedirler.

Anti damping uygulamalarından ve önlemlerinden etkilenenler Birlik Mahkemeleri nezdinde hukuki korunma yollarına başvurabilmektedir. Böylece hem

ilgili taraflar kendi haklarının muhafazasını temin edebilmekte hem Mahkeme kararları aracılığıyla anti dumping hukuku gelişmektedir.

Bu çerçevede, AB ülkeleri ile gümrük birliği kurmuş olan ülkemizin içerisinde bulunduğu durumun gerek dampainge karşı uygulamalar gerekse konuya ilişkin uluslararası hukuki düzenlemeler açısından ayrıca ayrıntılı bir şekilde incelenmesinde yarar görülmektedir.

Diğer taraftan 17 Aralık 2007 tarihinde Lizbon Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma her ne kadar konumuz açısından doğrudan değişiklikler meydana getirmemişse de Avrupa Topluluğu'nu Kuran Antlaşma'da değişiklikler yapılmıştır. Böylece Avrupa Topluluğunu Kuran Antlaşma'nın ismi ile madde numaralandırması değiştirilmiştir. Bu çalışma kapsamında Antlaşma'nın yeni metni esas alınmıştır.

Ayrıca Lizbon Antlaşması, sütun yapısını kaldırarak Topluluk yerine bir bütün olarak Birliğe tüzel kişilik kazandırmıştır. Bu nedenle çalışmamda bu değişikliğin gereği olarak Avrupa Birliği (AB) ifadesi kullanılacak, ancak tarihsel süreç hakkında bilgi verirken ve yasa maddelerine atıf yapılan hallerde ise yasa hükmündeki ifadeler kullanılacaktır. Lizbon Antlaşması'yla kurucu antlaşmalar yeniden tanzim edilerek Birlik hukuku daha açık hale getirilmiştir. Avrupa Topluluğu'nun, Avrupa Birliği ile birleştirmesi ile önemli bir yapısal dönüşüm gerçekleştirilmiştir.¹

Aşağıda ilk bölümde öncelikle dumping ile ilgili kavramların tanımı ve unsurları üzerinde durulacaktır. Daha sonra aynı bölümde Avrupa Birliği Dış Ticaret Politikası'nda dumping ile rekabet hukukunun yakın ilişkileri ve kesişen birçok noktalarının olması durumu karşısında aralarındaki bağlantı ve benzerliklere değinilecektir.

İkinci bölümde anti dumping kurallarının tarihsel gelişimine hem Dünya ölçeğinde hem Avrupa Birliği ölçeğinde değinilecek ve aynı bölümde bazı istatistiksel bilgiler verilecektir.

Üçüncü bölümde Avrupa Birliği'nde anti dumping mevzuatının temel özellikleri ve anti dampainge ilişkin yasal düzenlemeler ile Avrupa Birliği'nde anti dumping mevzuatının temel özellikleri ve Avrupa Birliği'nde anti dumping uygulamalarının önemi üzerinde durulacaktır.

Dördüncü bölümde Avrupa Birliği'nde anti dumping soruşturması ve sürecine

¹CAN, Hacı, Avrupa Birliği'nin Kurucu Antlaşmaları, Adalet, Ankara. 2009, s.8.

de genel olarak değinildikten sonra, bu sürecin başlamasından sonlanmasına kadar geçen süredeki aşamalar ayrıntılı şekilde anlatılacaktır. Aynı bölümde ayrıca anti dumping soruşturmasında Avrupa Birliği organlarının yeri hakkında bilgi verilecektir.

Beşinci bölümden ise çalışmanın en önemli bölümü olan, konunun hukuki boyutu ve bireysel hukuki korunma yolları üzerinde durulacaktır. Öncelikle Avrupa Birliği'nde anti dumping soruşturmasının hukuki temellerine değinilecektir. Ardından Tüzük gereğince soruşturmaya katılabilecekler hakkında ayrı başlıklar altında değerlendirme yapılacaktır. Daha sonra Avrupa Birliği'nde anti dumping soruşturması açısından son derece önemli olan savunma hakkı ve ticari sırların korunması menfaatleri incelenecek ve aralarındaki denge üzerinde durulacaktır. En son olarak çalışmamız açısından önemli bir diğer nokta olan Avrupa Birliği'nde anti dumping önlemlerinin yargısal denetimi üzerinde ayrıntılı şekilde durulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DAMPİNG KAVRAMI

1.1. GENEL OLARAK DAMPİNG KAVRAMI

Uzun yıllar tanımı üzerinde bir uyuşma sağlanamayan damping terimi, farklı bir çok anlam ifade eden bir sözcüktür. Bu terim genellikle yığıntı, süprüntü, eski eşya ve malzeme yığıntısı, atmak, boşaltmak anlamına gelen "to damp" fiilinden türetilmiştir.

Bugüne kadar Türk ekonomi ve hukuk literatüründe damping sözcüğünü karşılayacak bir Türkçe terim kullanılmamıştır. Bu durum hem damping kelimesinin dilimize az çok yerleşmesinden, hem ona karşılık gelecek tek sözcüklü bir terimin bulunamamasından kaynaklanmaktadır. Ancak pek sık olmamakla birlikte damping kavramına karşılık olarak Türkçede “*ithalatta yapay fiyat indirimi*” veya “*haksız düşürüm*” kavramları kullanılmaktadır.

Damping, ya devletin bir işletmeye veya bir sanayi dalına ihraç ettikleri ürünlere dış piyasada yapay fiyat uygulamalarına olanak verecek şekilde yardım yapması sonucunda -sübvansiyonlu ihracat- ya da bir işletmenin davranışı olarak -dampingli ihracat- ortaya çıkabilir. Dolayısıyla damping, bir işletmenin uğradığı zararı ya da mahrum kaldığı karı devlet yardımı ile gidermesi ya da kendi imkânlarıyla finanse etmesi ile gerçekleşebilir.

Damping, malların yapay olarak fiyatı düşürülerek büyük miktarlarda yabancı piyasalara sokulması suretiyle gerçekleştirilen ve ithalatta ortaya çıkan bir tür haksız rekabettir.²

Dünya Ticaret Örgütü [DTÖ - The World Trade Organization (WTO)] çerçevesinde damping “*bir ürünün, benzer bir ürünün ihracatçı ülkede tüketim için satışa sunulan fiyattan daha düşük fiyatla ihraç edilmesi*”³ ve “*yerleşik sağlam bir sanayiye tehdit etmesi yada bir sanayinin kuruluşunu geciktirmesi*” şeklinde

²Huriye Kubilay, İthalatta Yapay Fiyat İndirimi ve Karşı Önlemler, Ankara 1994, s. 13

tanımlanmaktadır.⁴

Damping kavramının genel olarak kabul edilen tanımı 1923 yılında Jacob Viner tarafından yapılan tanımıdır ve bu tanım halen geçerlidir.⁵ Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'nda (GATT) yapılan tanım da Viner'in yaptığı tanıma uygun yapılmıştır.

Dampingin GATT' ta ki tanımı şöyledir;

6. *“bir malın ihraç fiyatının, usulüne göre ticaretin gidişinde, ihracatçı ülkede tüketim için satışa sunulan benzer malın karşılaştırılabilir fiyatından düşük olması,*
7. *ya da ihracat ülkesindeki piyasada usulüne göre ticaretin gidişinde malın ya da benzer malın satışı olmayınca, ihracat fiyatının benzer malın üçüncü bir ülkeye ihracat edilirkenki karşılaştırılabilir fiyatından düşük olması, (fiyatın temsili olmaması şartıyla)*
8. *ya da ihracat fiyatının menşei ülkedeki üretim masraflarından yani idarî, satış ve genel masrafların toplamından düşük olması⁶”*

Diğer bir deyişle, eğer ihraç fiyatı ile ihracatçı ülkedeki iç tüketim fiyatı arasındaki karşılaştırmada, ikincisinin daha yüksek olduğu anlaşılırsa ürün dumpingli kabul edilir.

Damping suçlamalarının geçerli sayılabilmesi için, ithal ülkesindeki yerel sanayi üzerinde somut ve tespit edilebilir zarar meydana geldiğinin kanıtlanması gereklidir.

GATT'ın damping tanımı ve AB mevzuatında yapılan tanım ile ulusal kanunlardaki damping tanımları büyük oranda aynıdır. Bu durum ulusal

³ Madde IV GATT 1994 comp. The world trade Organization - Legal Texts, internet'te:

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/legal_e.htm.

⁴Article VI of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) 1994, Burak Serkan Yaşar 2006: "An Overview of Anti-Dumping Practices in the World and in the Framework of EU-Turkey Relations" LICOS Discussion Papers, Discussion Paper 174/2006, s.1.

⁵ Jacob Viner, Damping: A Problem of International Trade Chicago 1923.

⁶ Madde IV GATT 1994 comp. The world trade Organization - Legal Texts, internet'te:

http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/legal_e.htm.

mevzuatların GATT'a uyumlu hale getirilmesi zorunluluğundan da kaynaklanmaktadır. Yani aynı tanım hem WTO, hem AB, hem ABD hem de Türkiye için büyük anlamda geçerlidir. Yine de bazı noktalarda mevzuatlar arasında farklılıklar olabilmektedir.⁷

1.2. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA DAMPİNG KAVRAMI

Dampingin, geleneksel şekilde ulusal pazarlar arasındaki fiyat ayrıştırması olarak tarif edildiğini ve bu fiyat ayrıştırmasında; bir malın, üretim maliyetlerinin altındaki bir fiyat karşılığında ihraç edildiğini belirtmiştik.⁸

Gerçi iç pazarda teşebbüsler için karşılaştırılabilir rekabet koşulları bulunduğu ve fiyat ayrıştırmalarında da işleyen bir rekabetin dengeyi sağladığı esas alınabilir. Fakat bu ancak teşebbüsler için karşılaştırılabilir rekabet koşullarının mevcut olduğunda gerçek olabilir. Üçüncü devletler kaynaklı teşebbüslerin, ulusal pazarlarında hiç ya da çok az rekabetin bulunduğunu görmeleri durumunda, mallarını üretim maliyetlerinin altında Birlik pazarına sunmaları kendilerine mümkün olacaktır. Bu nedenle, bu şekilde korunan bir iç pazardan ihracat, Birliğin iç pazarındaki tedarikçiler karşısında caiz olmayan bir avantaj tehlikesini çıkarır. Bu, sonuçta Birliğin ilgili sektörünün zarar görmesine yol açabilir. Rekabet hukuku ve ekonomik bakış açısından, benzer malların üreticilerinin böyle bir zarar görmesinin söz konusu olduğu veya tehdit ettiği durumlarda anti dumping soruşturması bu zararın hukuki aracı olarak ön etki, daha doğrusu karşı etkisini gösterebilir.⁹

“Uluslararası ticaret gerçeği”¹⁰ olarak anti dumping aracı, dumping savunmasının ekonomik ve ekonomi politik amaçlarının izlenilmesi için büyük önem taşımaktadır¹¹. Anti dumping önlemlerinin sayısı, dünya çapında ve özellikle de

⁷ Örneğin: Yerel sanayiye tehdit eden yüzdeler GATT'da AB Kanunları'nda farklıdır.

⁸Viner, Dumping: A problem in international trade, 3; bu kavram belirlemede daha sonraki yasal normlaştırmalar inşa olunmaktadır.

⁹Anti dumping önlemler için Ratio Legis özellikle sırf refah ekonomisi perspektifinden oldukça tartışmalıdır, krş. Peters, Antidumping Politik, 11 vd.; Landstittel, Dumping im Aussenhandels- und Wettbewerbsrecht, 135 vd.; Anti dumping hukukunun hedefi ve koruma amacına ilişkin olarak genel şekilde diğerlerinin yanı sıra Nettessheim, Ziele des Antidumping- Antisubventionsrechts.

¹⁰Wenig/Müler, EWS, 2003, s.498.

¹¹Krş. Anti dumping koruyucu sübap olarak önem kazanmasına ilişkin olarak diğerlerinin yanı sıra Didier, JWT 35 (2001), 33 vd.; Wins, içinde: Duijim (Hrsg.), Aktuelle Probleme der Weltwirtschaftsordnung, 95 (106 vd.).

gelişmekte olan ülkeler tarafından gittikçe artan kullanımı suretiyle neredeyse patlama noktasına gelmiştir.¹²

Birliğin üçüncü ülkelere gelen dumpingli ithalata karşı korunmasının hukuki temelini, 22 Aralık 1995 tarih ve 384/96 sayılı Anti Damping Temel Tüzüğü¹³ (ADTT) oluşturmaktadır. Bu Tüzükle, Dünya Ticaret Örgütü'nün¹⁴ (DTÖ) Kurulmasına İlişkin Antlaşma'nın 1A sayılı Ekindeki 1994 tarihli Genel Gümrük ve Ticaret Anlaşması'nın¹⁵ (bundan sonra Anti Damping Kodeksi olarak ifade edilecek) VI. maddesinin uygulanmasına ilişkin Sözleşmenin hükümlerinin gerekleri yerine getirilmektedir. Avrupa mahkemeleri, Birlik anti dumping hukukunu, benzeşik DTÖ hükümleri ışığında yorumlamaktadırlar.¹⁶ Burada, çok sayıda panel kararları ve DTÖ'nün daimi itiraz mercii kararları ADTT için önemli bir yorum kaynağıdır.¹⁷ Bu bakımdan Birliğin anti dumping hukuku DTÖ yargısından oldukça etkilenmektedir.

ADTT'nin 1. maddesinin 2. fıkrasında, “(...) *bir malın Birlik içinde ihracındaki fiyatının ihracat ülkesindeki kullanım için belirlenen benzer malın normal ticari dolaşımdaki karşılaştırılabilir fiyatından daha az olması durumunda*” dumpingli olarak nitelendirmektedir.¹⁸ Somut dumping marjı için önemli olan, malın ihracat fiyatı ile normal değeri arasındaki karşılaştırmadır.¹⁹ Fakat bu anlamda dumpinge ancak Birlik içinde gümrüksüz serbest dolaşıma katılması durumunda bir zarara yol açtığına hukuki müdahale yapılabilir. Dumpingin varlığının kabulü için ADTT'nin 1. maddesinin 1. fıkrası bu şekilde öngörülmüştür.²⁰ Bunun dışında Birlik menfaatinin de müdahaleyi gerektirmesi AB Hukukunda unsur olarak aranmaktadır.²¹

O halde, ADTT'ye göre anti dumping önlemlerinin alınabilmesi için maddi

¹²DTÖ nezdinde başlatılan anti dumping soruşturmaların sayısı 1995 yılında 157 iken, 2001 yılında 347'ye yükselmiştir. (DTÖ 2003, 23): Bundan başka, son yıllarda gittikçe daha çok DTÖ üyesi anti dumping yasaları çıkarmıştır. Böylece 148 DTÖ üyelerinden 104'ü anti dumping yasalarını DTÖ'ye kayıt ettirmiştir (DTÖ 2003, 81).

¹³386/96 sayılı Tüzük, ATRG sayı: L 56/1, tarih: 22 Aralık 1996.

¹⁴ATRG sayı: L 336/3, tarih: 23 Aralık 1994.

¹⁵ATRG sayı: L 336/103, tarih: 23 Aralık 1994.

¹⁶Krş. ATAD, Rs. C-76/00, Petrotub SA ve Republica SA/Konsey, Slg. 2003, I-79, Rn. 54.

¹⁷DTÖ-Antidamping uygulamasının güncel durumu ve Birliğin antidamping hukukuna etkileri için geniş açıklamalı olarak krş. Wenig/Müler EWS 2003, 498; korunma önlemlerinin kullanılmasında güncel gelişme ve DTÖ'nün gelecekteki işlevi için genel olarak bkz. Hefeker/Koopmann, Wirtschaftsdienst 2003, 402.

¹⁸Avrupa antidamping hukuku bu bakımdan daha önce 1994 tarihli GADTT'nin VI. maddesinde seçilmiş olduğu gibi tanımlamayı izlemektedir.

¹⁹ADTT'nin md. 2/11.

²⁰Zarar durumlarının belirlenmesine ilişkin koşullar ADTT'nin 3. maddesinin 1-9. fıkralarında yakından belirlenmektedir.

hukuk bakımından Şu koşullar bulunmak zorundadır:

- Belirli bir malın dumpingli ithalatı
- Yerli sektörün önemli derecede zarar görmesi ve dumping ile zarar arasında nedenselliğin bulunması ve
- müdahaleyi gerekli kılan bir Birlik menfaati.

ADTT, tüm bu koşulların varlığı halinde karşı önlem olarak bir anti dumping gümrük vergisinin konulmasını ve fiyat yükümlölüklerini öngörmektedir²².

1.3. DAMPİNGLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Damping kavramının tanımı içinde yer alan kavramları açıklamak tanımı daha iyi anlamak açısından son derece önemlidir. Kavramları açıklarken anti dumping önlemlerinin Türk Hukuk siteminde düzenlenmiş olduğu 3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun'dan da faydalanılacaktır.

1.3.1. Damping

Damping, İhraç edilen bir malın aynı veya benzer bir malın normal değerinin altında bir ihraç fiyatı ile satılmasıdır.²³ Yani, ihracat yapılan ölke piyasasında daha güçlü bir duruma gelebilmek için ihracat yapan ölkenin herhangi bir malı kendi iç piyasa fiyatının veya maliyet değerinin altında bir fiyatla ihraç etmesidir.

Avrupa Birliği mevzuatında damping, bir malın, o malın ya da benzer bir malın normal değerinin altında bir ihraç fiyatıyla satışı olarak tanımlanmaktadır.²⁴

GATT Kuralları uyarınca damping, bir malın normal fiyatının altında bir fiyatla başka bir ölkeye sokulmasını ifade etmektedir.²⁵

²¹ADTT'nin 21. maddesi.

²²ADTT'nin 7, 8 ve 9. maddeleri.

²³3577 sayılı, İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun, madde 2 (a).

²⁴ADTT'nin 1. maddesi.

1.3.2. İhraç Fiyatı

3577 Sayılı Kanuna²⁶ göre ihraç fiyatı, İhraç amacıyla satılan mal için fiilen ödenmiş olan veya ödenmesi gereken fiyattır.²⁷ İhraç fiyatının kapsamına giren masraflar şunlardır:

- İthalat sebebiyle, ithalatçı ülkede ödenmesi gereken dampinge karşı vergiler, telafi edici vergiler, gümrük vergileri ve diğer vergiler ile ek mali yükümlülükler,
- Yükleme giderleri, sigorta, muamele ve mutad taşıma giderleri ile benzeri ek giderler,
- Genel giderler ve kar için makul bir marj veya mutad olarak ödenmiş veya mutabık kalınmış komisyonlar.

İhraç fiyatı kavramının bu tanımı ADTT’de benzer şekilde yapılmıştır.

1.3.3. Normal Değer

İhracatçının, o mal veya benzer bir mala iç piyasasında uyguladığı fiyattır. Eğer, söz konusu mal veya benzer mal iç piyasaya verilmiyorsa, bu fiyat ihracatçının başka ülkelere uyguladığı fiyat, o da mevcut değilse üretim maliyeti esas alınarak belirlenen fiyat demektir.

3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun'a göre normal değer kavramının tanımı:

- *“İhracatçı veya menşei ülkede, tüketime konu olan benzer mal için normal ticari işlemler sonucunda fiilen ödenmiş olan veya ödenmesi gereken karşılaştırılabilir fiyatı,*

²⁵GATT Anti-damping Kodu m.2. par.1.

²⁶Türk Hukukunda anti dumping hükümlerinin düzenlenmiş olduğu Kanundur. İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun

²⁷ 3577 sayılı kanun, madde 2(c).

- *İhracatçı ülke veya menşei ülkenin iç piyasasında normal ticari işlemler çerçevesinde benzer malın satışlarının olmaması ya da bu satışların uygun bir karşılaştırma yapılmasına elverişli bulunmaması durumunda, benzer malın üçüncü bir ülkeye ihracatında temsil niteliğini haiz karşılaştırılabilir fiyat veya menşei ülkedeki maliyetine makul bir kar marjının eklenmesiyle tespit edilen fiyat,*
- *Veya üretim maliyetine makul bir kar marjının eklenmesiyle tespit edilen fiyatı,²⁸” olarak tanımlanmıştır.*

Son zamanlardaki gelişmelerle birlikte “*üçüncü bir ülkeye ihracatında temsil niteliğine haiz karşılaştırılabilir fiyat ve özellikle menşei ülkedeki maliyetine makul bir kar marjının eklenmesiyle tespit edilen fiyat*” ön plana çıkmaktadır. Bu noktada modern bir kavram olan “*ortalama giderlerden, değişken maliyetten ya da marjinal maliyetten aşağıda olan fiyatlarla satış*”²⁹ ortaya çıkmaktadır.

1.3.4. Benzer Mal

Özdeş bir malı, yani her bakımdan söz konusu malın benzeri bir malı ifade etmektedir.³⁰ İncelemeler sırasında böyle bir malın bulunmaması halinde, her bakımdan benzeri olmasa bile söz konusu malın özelliklerine çok yakın özelliklere sahip başka bir mal benzer mal olarak kabul edilir.³¹

3577 sayılı Kanunu’nda “*Dampinge veya sübvansiyona konu mal ile aynı özellikleri taşıyan bir mal, böyle bir malın bulunmaması halinde ise benzer özellikleri taşıyan başka bir mal...*”³² şeklinde benzer mal tanımı yapılmıştır.

1.3.5. Damping Marjı

Damping giderici vergi oranının belirlenmesinde temel alınan damping marjı, normal değer in ihraç fiyatını aşan kısmıdır. Yani, normal değer ile ihraç fiyatı

²⁸3577 sayılı Kanun, madde 2

²⁹Reuter Richard. Dumping aus marktökonomischer Sicht Wiesbaden 1996, s.25.

³⁰ADTT madde 1 (4)

³¹<http://www.urteb.org/sayfa.asp?ContentID:zzContent&id=1>

³²3577 sayılı kanun madde 2 (d).

arasındaki fark damping marjını ifade eder. 3577 sayılı Kanuna göre damping marjı, normal değer ihraç fiyatını aşan miktardır.

$$\text{Damping Marjı} = \text{Normal değer} - \text{İhraç Fiyatı}^{33}$$

Normal fiyata ilişkin değişik miktarların söz konusu olması durumunda, bir ürüne ilişkin en çok karşılaşılan, temsil yeteneği olan fiyatlar veya ağırlıklı ortalamalar esas alınmaktadır.

Damping marjı, taahhüt, teminat, geçici ve kesin önlemlerin miktarının belirlenmesinde önem taşır.³⁴

1.3.6. Maddi Zarar

Zarar çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Örneğin, pazar payının kaybı, karların azalması, düşük kapasite kullanımı gibi durumlar zararın kanıtlanması için öne sürülebilir. Ancak, anti damping önleminin uygulanabilmesi için zararın maddi olması, yani geçici faktörlerden kaynaklanmaması gerekir.³⁵

3577 sayılı Kanun'da zarar, "*Dampinge ve/veya sübvansiyona konu olan ithalatın, damping yapılmasından ve/veya sübvansiyon verilmesinden dolayı, bir üretim dalında maddi zarara yol açmasını veya maddi zarar tehdidini oluşturmasını veya piyasanın bozulmasına sebep olmasını veya bir üretim dalının kurulmasını fiziki olarak geciktirmesi*"³⁶ olarak tanımlanmıştır.

AB'de zarar için ya tüm AB imalatçıları ya da önemli bir çoğunluğunu olumsuz biçimde etkileme koşulu aranır. Uygulamada zor olmakla birlikte, AB'nin belirli bir bölgesindeki imalatçıların zararı da bu kapsamda değerlendirilir. Ayrıca, AB sanayii kavramı dar şekilde tanımlanmaktadır. Örneğin, tekstil sektörü gibi genel bir kavram yerine en alt sektör (pamuk ipliği sektörü gibi) ele alınır.

³³ <http://www.urteb.org/sayfa.asp?ContentID=Content&id=11>

³⁴ Bkz. 3577 sayılı Kanun, madde 11,12,13

³⁵ Örneğin, mevsim sonu satışlar.

1.3.7. Karşılaştırma

Dampingin varlığının tespiti için ihraç fiyatı ile normal fiyat arasında karşılaştırma yapılır. Karşılaştırma yapılırken, söz konusu ürünün fiziksel özelliklerinin, satış miktarlarının ve şartlarının karşılaştırılabilir bir temelde olmalarına dikkat edilmesi gerekmektedir. Ayrıca normal fiyat ile ihraç fiyatının alındığı tarihlerin birbirlerine yakın olmasına dikkat edilmelidir.³⁷

1.3.8. Kamu Çıkarı

Avrupa Birliği mevzuatında anti dumping önlemlerinin uygulanabilmesi için ayrıca Birlik çıkarı da aranır. Birlik yararı yoksa üretim dalı zarar görmüş olsa dahi bu mevzuat kapsamında önlem alınamayacaktır.³⁸

Damping sonucu zarar oluştuğu belirlense dahi, otomatik olarak anti dumping önlemlerinin uygulamasına gidilmez. Bu önlemlerin AB yararına olması koşulu aranır. Yani, ithalatçıların ve nihai tüketicilerin yararları da göz önüne alınır ki bu tür bir uygulama ABD mevzuatında bulunmamaktadır. Ayrıca, ABD mevzuatından farklı bir biçimde, AB'de anti dumping vergisini, dumping marjına eşit ölçüde belirleme zorunluluğu bulunmamakta, tedbirler daha düşük uygulanabilmektedir. Yine, ABD'den farklı olarak, önlemler belirli aralıklarla gözden geçirilmekte ve AB sanayinden aksine bir talep gelmedikçe, 5 yıllık uygulama dönemi sonucunda anti dumping önlemler sona erdirilebilmektedir. Ancak mevzuat bu şekilde olsa dahi bu kural GATT nezdinde sorun yarattığı için AB tarafından uygulanmamaktadır.

AB, GATT Anlaşması'nın hükümlerine paralel olarak bu alanda kendi mevzuatını geliştirmiştir. AB'nin Ortak Ticaret Politikası çerçevesinde Komisyon, dumping suçlamalarının haklılığını araştırmakla yetkili kılınmıştır. Herhangi bir AB üyesi ülke ya da AB içerisindeki bir firma ya da kuruluş dumping yapıldığını iddia eder ve bunun AB içerisinde faaliyette bulunan herhangi bir sektöre zarar verdiğini delillerle ortaya koyarsa, Komisyon tarafından bir dumping soruşturması açılır. Bu

³⁶3577 sayılı Kanun, Madde 2(i).

³⁷ 3577 sayılı Kanun, madde 2(f).

³⁸ Hanife Dirikkan, Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Damping ve Anti dumping Önlemleri, İzmir, 1996, s.223.

dönem içerisinde eğer ihracatçı ülke fiyatları yükseltmeyi kabul ederse (price undertaking) soruşturma durdurulur. Soruşturma sonucunda bir dumping marjı saptanırsa, Komisyon tarafından eşit düzeyde anti dumping vergisi belirlenir. Söz konusu vergiler, bir tüzük vasıtasıyla Konsey tarafından onaylanmasını takiben yürürlüğe konur. Anti dumping kararlarına karşı, Avrupa Topluluğu Adalet Divanı ve Birinci Derece Mahkemesi'ne başvurulabilir.

1.3.9. Sübvansiyon

Sübvansiyonlar, devlet ve devlete bağlı kamu kurumlarının bizzat veya görevlendirdikleri diğer kurumlar kanalıyla, üretimi çeşitli şekillerde etkilemek ve üreticileri teşvik ve himaye etmek amacıyla özel teşebbüslere, karşılığında denk bir eda beklemeden yaptıkları nakdi veya nakit olarak ifade edilebilen yardımlardır.

Sübvansiyon, kamu yönetimleri tarafından işletmelere -üreticilere veya ihracatçılara- dolaylı veya dolaysız olarak, parasal birimlerle belirtilen ve ölçülebilen belirli bir mali çıkarın sağlanmasıdır. Sübvansiyon, bir miktar para verilmesi şeklinde doğrudan veya kamu makamları tarafından düşük faizli kredi temin edilmesi gibi yöntemlerle dolaylı olarak söz konusu olabilir. Devlet, ihracatçıları teşvik ve koruma amacıyla sübvansiyonu başvuru ve ihracat primi, vergi iadesi, ucuz kredi vermek veya devalüasyon yapmak yoluyla bunu gerçekleştirir. Devletin bu şekilde desteği ihraç edilen malların fiyatlarının indirilmesini ve dumpingin gerçekleştirilmesini büyük ölçüde kolaylaştırır.³⁹

Sübvansiyonlu ithalata karşı önlem alınabilmesi için, bir üretim dalının zarar görmesi, zarar tehdidi altında olması veya bir üretim dalının kuruluşunun fiziki olarak gecikmesi gerekir.

İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik'in 24. maddesinde sübvansiyon kabul edilen haller: *"Menşei veya ihracatçı bir ülke tarafından firmalara; Türkiye'ye ihraç edilen bir malın imalinde, üretiminde, ihracatında ve taşınmasında dolaylı veya dolaysız bir faydanın sağlanması sübvansiyon kabul edilir.*

³⁹Dirikkan, s.43.

Hangi hallerin sübvansiyon olarak kabul edileceği ve madde bazında sübvansiyon miktarının hesaplanması hususundaki değerlendirmelerde, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması'nın VI, XVI ve XXIII'üncü maddelerinin Tefsiri ve Uygulamaları ile ilgili Anlaşma Eki'nde belirtilen "İhracat Sübvansiyonlarına Dair İş 'ari Liste " göz önünde bulundurulur.

Menşe ve ihracatçı ülkede ihracata konu olan aynı veya benzer malın bünyesine giren maddelerin ithalinde alman gümrük vergileri ve dolaylı vergilerden muaf tutulması veya bu vergilerin ve diğer ödemelerin geri verilmesi, sübvansiyon olarak kabul edilemez. " şeklinde düzenlenmiştir.

Sürdürülebilir kalkınmada önemli yere sahip olan devlet yardımlarının, aslında, piyasa ekonomisine müdahale eden bir yanı da vardır. Belli şirketlere ya da ürünlere avantaj sağlayarak rekabetçi ortama zarar verebilmektedir. Ortaya çıkan sonuç, uzun vadede, ne yardımı alan şirketin ne de rakiplerin yararına olmaktadır. Genellikle, yardımı alan şirketin rekabetçi ortamdan uzaklaşmasına ve atması gereken yeniden yapılanma adımlarını geciktirmesine neden olmaktadır. Rakip şirketlerin ise haksız koşullarda rekabet etmesine yol açmaktadır. Bu nedenle, devlet yardımlarının izlenmesi ve denetlenmesi gerekmektedir.

ABİDA'nın 107-109. maddeleri AB Rekabet Hukuku içinde devlet yardımlarını düzenlemektedir. Rekabeti sınırlandırdığı gerekçesiyle yasaklanan devlet yardımları, bağışlar, faiz ve vergi indirimi, ürün ve hizmetlerin devlet tarafından istenen koşullarda sağlanması şeklinde olabilmektedir. Ancak, AB Rekabet Hukuku çerçevesinde, belirli devlet yardımlarına müsaade edilmektedir. Bu yardımların Birliğin tümü için olumlu etkilerinin olması beklenmektedir.⁴⁰ İç pazarın işleyişine engel teşkil etmeyen ve bu nedenle izin verilen yardımlar aşağıda yer almaktadır:

- Tek tek tüketicilere verilen sosyal nitelikli yardımlar,
- Doğal afet ya da olağanüstü durumların yol açtığı zararların telafisi için verilen yardımlar,
- Az gelişmiş bölgelerde ekonomik gelişmeyi hızlandırmak, tüm kamuoyunun

⁴⁰Bülent Ferik, "AB Devlet Yardımları Politikası Ve Türkiye'de Devlet Yardımı Uygulamaları" Dış Ticaret Müsteşarlığı Yayınları, Ankara, s.5.

yararlanabileceği bir projenin uygulanmasını desteklemek ya da herhangi bir üye devletin ciddi bir ekonomik sorununu gidermek, belirli faaliyetlerin ya da alanların gelişimini kolaylaştırmak, kültür ve mirasın korunmasını desteklemek amacıyla yapılan yardımlar.

Üye devletler tarafından yapılan devlet yardımlarının İç Pazar'ın işleyişine engel teşkil edip etmediğini denetleme yetkisi Komisyon'a aittir. Komisyon yardım konularını genellikle resen ele almakta ya da şikâyet üzerine soruşturma başlatmaktadır. Temel amaç, mevcut ve planlanan yardımları izleyerek ve denetleyerek, rekabetçi şartları korumaktır. Planlanan ya da mevcut yardımların niteliğinde yapılacak herhangi bir değişikliğin Komisyonca bildirilmesi gerekmektedir. Bildirim yükümlülüğü üye devlet hükümetine aittir ve her türlü yardımı kapsamaktadır. Bir başka ifadeyle, herhangi bir yardımın Antlaşmaya uygun olup olmadığına üye devletin kendi başına karar vermesi mümkün değildir.⁴¹ Yardım yürürlüğe koyulması için, Komisyon tarafından onaylanması gerekmektedir. Komisyonun, İç Pazar'la bağdaşmayan bir yardımı alan taraftan, geri ödemesini talep etme yetkisi bulunmaktadır.

Her tür devlet yardımı kural olarak önceden Komisyon'a bildirilmektedir. Ancak Komisyon, hem iş yükünü azaltmak hem de devlet yardımı politikasına açıklık getirerek sistemin işleyişini kolaylaştırmak için, çeşitli alanlarda yönlendirici ilkeler ya da çerçeve metinler kabul etmiştir. Bu belgeler, ekonomik olarak az gelişmiş bölgeler, araştırma ve geliştirme, istihdam ve eğitim, KOBİ' ler, çevre, zor durumda olan şirketlerin yeniden yapılandırılması gibi konularla ilgilidir. Buna göre devlet, vermeyi planladığı yardımın bu çerçevelerden birine girdiğine karar vermesi halinde, bildirim yapmamaktadır. Komisyon, kamu yararı ile uyumlu olmak ve rekabeti bozmamak şartıyla, bu tür yardımlara olumlu yaklaşmaktadır. Ancak, resen ya da şikâyet üzerine yapılan inceleme, verilen veya planlanan yardımın bu çerçevelerden birinin içine girmediğini ortaya koyduğu takdirde, Komisyon soruşturma başlatmaktadır.

Komisyon ayrıca, KOBİ' ler, eğitim ve istihdama yönelik devlet yardımlarına ilişkin grup muafiyeti tüzükleri çıkararak, İç Pazar'la bağdaşma şartlarını

belirlemiştir. Bu bağlamda, özellikle KOBİ' lere yönelik devlet yardımlarına ilişkin idari yapıyı basitleştirmek için "de minimis kuralı" olarak bilinen bir eşik tespit edilmiştir. Buna göre, üç yıllık bir süreçte 100.000 Euro sınırının altında kalan devlet yardımlarına, ticareti etkilemediği ve rekabete zarar vermediği düşünülerek, müsaade edilmektedir. Sonuç olarak Komisyon, yaşam standartlarını ve kalitesini yükseltecek devlet yardımlarına onay vermektedir. AR-GE, eğitim, istihdam gibi alanlarda verilen ve dikkatle izlenen yardımların, refahı artırıcı etkisi olduğunu düşünmektedir. Aynı zamanda, rekabeti sınırlayacak bir gelişmeyi engelleyerek, ekonomik gelişmeyi hızlandırmayı amaçlamaktadır.

AB içinde devlet yardımları giderek azalmakta ve yardımlar araştırma, KOBİ'lerin geliştirilmesi gibi alanlara yönelmektedir. Bir taraftan daha az devlet yardımı verilmesi ve verilen yardımların daha etkili olarak kullanılması hedeflenirken, diğer taraftan, üye ülkelerin genel kamu yararı hizmetlerini aksatmadan sürdürmesi göz önünde bulundurulmaktadır.⁴²

Beşinci genişlemeden sonra, devlet yardımları sisteminin yeniden yapılandırılması ve basitleştirmesi üzerinde durulmaya başlanmıştır. Zor durumdaki şirketleri kurtarma ve yeniden yapılandırma yönlendirici ilkesi 2004 yılında değiştirilerek daha katı kurallar getirilmiştir. Yeni üye ülkeler buna itiraz etmişlerdir ancak Komisyon batmak üzere olan firmaları devlet yardımıyla kurtarmanın ekonomideki yapısal sorunlara çözüm getirmeyeceğini belirtmektedir.

Yukarıda açıklandığı üzere haksız yapılan sübvansiyonlar, sübvansiyon edilen işletmeyi haksız şekilde güçlendirmekte ve rekabete haksız şekilde katılmasına neden olabilmektedir. Bu da işletmenin dampinge başvurmasını kolaylaştırabilmektedir.

⁴¹Ercüment Tezcan, "Avrupa Birliği Hukukunda Devlet Yardımları: Yeni Düzenlemelere ve İçtihadı İlişkin Değerlendirmeler" makale, Ankara, s.3.

⁴² BOZKURT, Enver, Mehmet Özcan ve Arif Köktaş, Avrupa Birliği Hukuku, a Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.

1.4. AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK DIŞ TİCARET POLİTİKASI'NDA DAMPİNG İLE REKABET HUKUKU İLİŞKİSİ

1.4.1. Avrupa Birliği Ortak Ticaret Politikası'nda Anti Damping

Avrupa Birliği Hukuku'nda ticareti ilgilendiren kurallar Birlik içi ticaret ve Birlik ile üçüncü ülkeler arasındaki ticaret açısından farklı düzenlemeye tabidir. İç ticaret, malların serbest dolaşımını düzenleyen kurallara ve özellikle de "rekabet hukukuna" tabi iken, dış ticaret ABİDA'nın 206 ve 207. maddeleri arasında düzenlenen ortak ticaret politikası çerçevesinde ele alınır. Ortak ticaret politikası dünya ticaretinin gelişimini ve uluslararası ticaret engellerinin kaldırılmasını temel amaç olarak benimsemiştir.⁴³

Ancak, uluslararası ticarete tanınan serbestîlerin düzeyi yerel endüstrinin rekabet gücünü yakından ilgilendirir. Çünkü bir ekonominin serbest ticaret ortamında var olabilmesi için rekabet gücünün yüksek olması şarttır. AB endüstrisinin rekabet gücünü koruyabileceği koşulların sağlanması başlarda ikincil hukuk kurallarının konusu iken, Maastricht Antlaşması ile AB'nin amaçları arasına girmiştir.⁴⁴ Bu amaca ulaşılması bazen dış ticarete ticaret serbestisine kısıtlamalar getirilmesine neden olabilir.

Üçüncü ülke kaynaklı ticarete rekabeti bozucu başlıca unsur, yabancı ülkelerde üretilen malların pazar payı kapmak amacıyla AB içerisine düşük fiyattan satılması veya yabancı üreticinin devletten aldığı özellikle ihracat desteği şeklinde beliren sübvansiyonlarla üretimin ucuza getirilmesi ve böylece AB üreticisi karşısında haksız avantajlar elde etmesidir. Bu tür yöntemlere karşı AB üreticisini korumak amacıyla ABİDA'nın 207. maddesinde öngörüldüğü şekilde dumping ve sübvansiyonlara karşı AB Tüzükleri çıkarılmıştır.

Ortak Ticaret Politikası ile ilgili olarak ele alınan dumping ve sübvansiyon, üçüncü ülke kaynaklıdır ve AB sanayini ve ticaretini üçüncü ülke üreticilerinden veya ihracatçısından gelecek rekabeti bozucu uygulamalara karşı korumayı amaçlar. ABİDA'nın anılan 207.maddesi ve ilgili tüzüklerde öngörülen önleyici kurallar

⁴³ KARLUK Rıdvan,Avrupa Birliği ve Türkiye,Beta,İstanbul,2003,sh.440.

üçüncü ülke kaynaklı mallara yöneliktir ve bu kurallar ortak ticaret politikası içinde yer alırlar.

AT Anlaşması'nda ayrıca Amsterdam Anlaşması tarafından kaldırılan Damping başlıklı bir 91. madde yer almaktaydı. Üye ülkeler arasında damping yapılmasını yasaklayan bu madde yalnızca gümrük birliğine⁴⁵ geçiş dönemi boyunca uygulanmak üzere öngörülmüş idi. Geçiş dönemi sonunda maddenin öngördüğü şekilde bu uygulamaya son verilmiştir.

1.4.2. Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası'nda Rekabet Hukuku

Avrupa Birliği, Roma Antlaşması'nda belirtilen şu dört karşılıklı serbestlik üzerine kurulmuştur.⁴⁶:

- Kişilerin serbestçe dolaşabilmesi,
- Malların serbestçe dolaşabilmesi,
- Hizmetlerin serbestçe dolaşabilmesi,
- Sermayenin serbestçe dolaşabilmesi,

Bu genel kapsam içinde olmak üzere, AB üyesi devletler kendi aralarında gümrük engellerini ortadan kaldırarak serbestliğin uygulanabileceği, eşitsizlik yaratmayan bir ortamın oluşmasına çalışırlar.⁴⁷ AB rekabet hukuku, üye ülkelerden birinin kendi yurttaşlarına tanıdığı avantajları diğer üye ülkelerin yurttaşlarına da aynen tanıması esasına dayanır. Ayrımcılık gözetmeme ilkesi temelinde AB'nin rekabet politikası oluşmuştur. Rekabeti bozan durumlar ABİDA'nın 105. ve 106.maddelerinde tanımlanmıştır.

⁴⁴Enver Bozkurt/Mehmet Özcan/Arif Köktaş, s. 166.

⁴⁵Bu kapsamda, AB Türkiye'den yaptığı sanayi mallan ithalatından 1971 yılından bu yana gümrük vergisi almamaktadır. O yıllarda Türkiye'nin AB'ye ihraç ettiği mal sayısı çok sınırlı olduğundan, gümrük vergilerinin kaldırılmasıyla Türkiye'nin AB'ye ihracatında önemli bir artış olmamıştır. Ayrıca AB korumacılığı Ortak Gümrük Tarifeleri yerine prelevman, sübvansiyon önlemleri ve damping önlemleri (ve diğer teknik engeller) gibi araçlarla yapmayı tercih ettiğinden gümrük vergilerinin kaldırılması Türkiye'ye karşı korumacılığın kaldırılması anlamına gelmemiştir. Bkz. EGE Aylın,"Avrupa Birliğinin Ortak Ticaret Politikası ve Türkiye",ODTÜ Gelişme Dergisi,26(3-4) 1999,253-279.

⁴⁶Yılmaz Aslan, Avrupa Topluluğu Rekabet Hukuku, Ankara, 1992, s. 8.

Bu maddelerle AB Rekabet hukukunun temel iki unsuru şöyle belirlenmiştir:

- İç pazar rekabetini bozacak veya üye devletlerarasındaki ticareti olumsuz yönde etkileyecek nitelikteki şirketler arası anlaşmalar yasaklanmıştır⁴⁸,
- Pazara egemen durumdaki şirket veya kurumların bu konumlarını kötüye kullanmaları men edilmiş ve devletlerce engellenmesi hükmü getirilmiştir.⁴⁹

Dinamik ekonomi koşullarında, 105. ve 106. maddelerin tanımladığı bu kavramların nasıl uygulanacağı AB Konseyince kabul edilen tüzük ve yönergeler ile Avrupa Topluluğu Adalet Divanı kararlarından oluşan bir içtihat çerçevesinde belirlenmektedir. ABİDA'nın 110. maddesi ile 105. ve 106. maddelerle belirlenen rekabet kuralları, mülkiyeti kamuya ait kuruluşlar için de geçerli sayılmaktadır. Böylelikle Avrupa Tek Pazarı içinde, üye devletlerin devletleştirme yaparak rekabet kurallarını uygulamaktan kaçınmaları engellenmiş olur. Eşit rekabet kurallarına uyum sağlandığı sürece, AB sınırları içinde şirket ve kurumların mülkiyetinin kamu veya özel olması önem taşımamaktadır. ABİDA'nın 111. maddesinde anti dumping uygulamalar, 112. ve 113. maddelerinde devlet yardımlarının rekabeti bozmayacak biçimde oluşturulması hükümleri yer almaktadır. Genel bir tanım yaparsak; AB Rekabet Hukuku, şirketlerden doğan rekabeti bozucu girişimleri (dumping, fiyat anlaşmaları, egemen durumun kötüye kullanılması) engelleyen, AB düzeyinde şirketlerin tekelleşmesini belirli düzeyde tutan, kamu müdahalelerinin rekabeti bozmasını engelleyen, vergilendirmeye iç pazarda adil rekabeti bozmayı engelleyen bir kararlar ve içtihatlar toplamıdır.

AB üyesi ülkeler, Roma Antlaşması'nda da düzenlenmiş yukarıda sayılan tüm hükümleri, Antlaşmanın geçiş dönemi sonunda uygulamaya koyup amaçlarını gerçekleştirmişler ve bütünlüklü bir ortak dış ticaret politikası oluşturabilmişlerdir. Bu politikanın uygulamada yüzlerce karar ve yönetmeliğe konu teşkil ettiği ve karar ve yönetmeliklerden oluşan mevzuatın AB müktesebatının bir parçasını oluşturduğu bilinmektedir.⁵⁰

⁴⁷Cihan Dura/Hayriye Atik, Avrupa Birliği Gümrük Birliği ve Türkiye, Ankara, 2003, s. 279.

⁴⁸Roma Antlaşması'nın 85. maddesi.

⁴⁹Roma Antlaşması'nın 86. maddesi.

⁵⁰Enver Bozkurt/Mehmet Özcan/Arif Köktaş, s.357.

1.4.2.1. Avrupa Birliği Ortak Rekabet Politikası'nın Amaçları

Tarih boyunca, ekonomilerin gelişmesine bağlı olarak serbest ve adil rekabetin toplumların refahı ve ekonomik gelişmesi üzerindeki olumlu etkileri daha iyi anlaşılmış; rekabet kurallarının gerekip gerekmediği üzerinde çeşitli teoriler geliştirilmiştir. Pratikte, özellikle ölçekler büyüdükçe, ekonomik aktörlerin zaman zaman serbest ve adil rekabeti bozucu eylemler içine girebildikleri görülmektedir. Günümüzde, -karşı görüşü savunan kesimler de mevcut olmakla birlikte- genelde bu tür eylemlerin, ortak yararı azalttığı, bu nedenle de engellenmesi gerektiğine inanılmaktadır. AB ortak rekabet politikasının temel amacı da, rekabeti bozduğu kabul edilen eylemleri engelleyerek, piyasa güçlerinin hâkim olduğu, iyi işleyen bir Avrupa İç Pazarı'nın oluşmasını sağlamaktır.⁵¹ Daha da açarsak: a) Şirketler arası özel anlaşmalar, hâkim durumun kötüye kullanılması ve sübvansiyonlar yoluyla ticari engeller yaratılmasını önlemek b) İç Pazar açısından büyük önem taşıyan eşit rekabetçi ortamı muhafaza etmek ve c) etkinlik, yenilik, dinamizm ve düşen fiyatlar ile ifade edilen bir ekonomik yapıyı özendirmek Ortak Rekabet Politikası ile ulaşılması hedeflenen amaçlardır.

Avrupa Birliği'nin ekonomik bütünleşme sürecinin nihai hedefi, tüm üye devletlerdeki şirketlerin eşit koşullar altında rekabet edebileceği bir iç pazar oluşturmaktır. Bu hedefe ulaşmak için, ortak rekabet politikası'nın varlığı şarttır. Ortak rekabet politikası, piyasa ekonomisi mekanizmalarının sağlıklı işlemesi için rekabetin hukuka aykırı biçimde sınırlandırılmamasına yönelik bir sistemi kuran ve koruyan normlara dayanmaktadır.

1.4.2.2. Avrupa Birliği Ortak Rekabet Politikası'nın Esasları

AB ortak rekabet politikasının esasları da amaçları gibi, Avrupa Birliği'nin yapısıyla ilgilidir. AB rekabet politikası, piyasa güçlerine dayalı bir iç pazar'ın etkili şekilde işlemesinin aracıdır. Dolayısıyla, piyasa içinde gerçekleşen herhangi bir ekonomik faaliyetin iç pazarla bağdaşır olması, AB rekabet politikasının esas

⁵¹Yılmaz Aslan, s. 5

çerçevesini oluşturmaktadır.⁵²

AB Ortak Rekabet Politikası, beş ana ilke üzerine kurulmuştur. Bunlar, üye devletlerarasındaki ticareti etkilediği ölçüde,

- *şirketler arasında yapılan ve iç pazar'daki rekabeti sınırlayan ya da önleyen uyumlu eylemlerin yasaklanması,*
- *rekabeti sınırlayıcı anlaşmaların ve teşebbüs birliklerinin yasaklanması,*
- *hâkim durumun kötüye kullanımının yasaklanması,*
- *üye devletler tarafından verilen ve belirli şirketlere ya da malların üretimine avantaj sağlanarak rekabeti sınırlama ihtimali olan yardımların denetlenmesi,*
- *Birlik boyutu olan birleşmelerin denetlenmesi,*
- *telekomünikasyon, ulaştırma, enerji gibi sektörlerin serbestleştirilmesidir.*⁵³

Bununla birlikte Birliğin rekabet politikasını uygulamada bazı güçlükler doğmaktadır. Bu güçlüklerin başında birbiri ile çelişkili amaçlar arasında bir denge yakalanması zorunluluğu gelmektedir. Birlik, bir yandan iç pazarda rekabet ortamını temin ederken, bir yandan da AB şirketlerinin dünya piyasasında daha rekabetçi hale gelecek şekilde büyümelerine izin vermek zorundadır. Ayrıca belirli sektörleri serbestleştirirken, bazı kamu hizmetlerinin devam etmesini sağlamak ile de yükümlüdür. Ortak Rekabet Politikası, bu amaç ve esaslar etrafında, değişen şartlara uyum sağlayacak şekilde geliştirilmektedir.

1.4.2.3. Avrupa Birliği Ortak Rekabet Politikası'nın Hukuki Dayanakları

Avrupa Birliği rekabet politikası esas olarak, Avrupa Birliğinin İşleyişine Dair Antlaşma'nın, özellikle 101.-109. maddelerine dayanmaktadır. Bu maddeler, iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm, şirketlere ilişkin kurallar içermektedir. Bu bölüm altında, rekabeti sınırlayan anlaşmalar ve hâkim durumun kötüye kullanılması yasaklanmıştır. İkinci bölüm ise, üye devletler tarafından yapılan devlet yardımlarını düzenlemektedir. Antlaşmanın ilgili maddeleri doğrudan uygulanabilmekte, bir başka

⁵²Cihan Dura / Hayriye Atik, s.261

⁵³Enver Bozkurt/Mehmet Özcan/Arif Köktaş, s.357.

ifadeyle, uygulanmaları için üye devletlerin iç hukukunda herhangi bir düzenleme gerekmemektedir. Ancak, hukuk birliğinin sağlanması ve etkili sonuç alınması amacıyla AB rekabet politikasının uygulanması sadece üye devletlere bırakılmamaktadır. Anlaşma, Konsey'in, belirlenen ilkelerin hayata geçirilmesi için uygun tüzük ve direktifler çıkarma yetkisini, bu ilkelere ilişkin üye devletlerin alacakları yasal önlemleri ve Komisyon'un görevlerini düzenlemektedir.

Anlaşma ile ortaya koyulan hükümler ve bu hükümleri güçlendiren söz konusu düzenlemeler ortak rekabet politikasının yasal kaynaklarını oluşturmaktadır. Hukuki bağlayıcılık açısından farklılıklar gösteren bu düzenlemeler, Anlaşma maddelerine dayanarak çıkarılan tüzük, direktif, Komisyon karar ve duyuruları, Adalet Divanı ve İlk Derece Mahkemesi kararları, ulusal mahkeme kararları, uluslararası konvansiyonlar ve uygulama kuralları, üye devletlerin rekabet yasaları ve Birlik ile üçüncü ülkeler arasında imzalanan bazı ilgili anlaşmaları içermektedir.

Rekabet politikasının yasal dayanakları içinde bulunan Komisyon kararları, belirlenen rekabet kurallarından muaf tutulacak anlaşmaları belirlemektedir. Komisyon duyuruları ise, rekabet alanındaki gelişmeler konusunda bilgi vermeyi amaçlamaktadır.⁵⁴ Bunlar, kanun gücünde değildir ancak idari işlemlerinde Komisyon'u bağlamaktadır. Ortak rekabet politikasının gelişiminde çok önemli bir rol üstlenen Adalet Divanı'nın ve İlk Derece Mahkemesi'nin kararları da yasal çerçeveyi belirleyen en önemli kaynaklar arasındadır. Bununla birlikte, reformlar sonrasında ulusal mahkemelerin yetkileri artmıştır. Bu nedenle, ulusal mahkeme kararları da artık önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir.

1.4.3. Avrupa Birliği'nde Anti Damping Politikası İle Rekabet Politikası Arasındaki İlişki

Avrupa Birliği'nde ticaret politikalarına, gelir sağlama, belli sanayileri koruma ("genç" endüstriler gibi), ticaret hadlerini değiştirme, bir takım dış politika veya güvenlik hedeflerine ulaşma veya sadece belli malların tüketimini kısma gibi çeşitli sebeplerle başvurumaktadırlar. Beklenen amaç ne olursa olsun, aktif bir ticaret

politikası, belli endüstrileri ve buralarda istihdam edilen üretim faktörlerini korumak yoluyla geliri yeniden dağıtmakta ve bunu genellikle etkinsiz bir yolla gerçekleştirmektedir. Bu nedenle ticaret politikası, çoğu durumda, rekabet politikasının esasını oluşturan amaçlarla uyumlu değildir. Bu uyumsuzluk, "ticaret politikası rekabetçiyi (veya üretim faktörlerini) korumayı amaçlarken, rekabet politikası rekabeti (ve böylece ekonomik etkinliği) korumayı amaçlamaktadır" şeklinde ifade edilmektedir.

Dampinge yol açabilecek ve bir anlamda rekabeti bozacak etkenler arasında en önemli dördü şunlardır:

- İhracatçının iç piyasasının dışa kapalı olması,
- İhracatçı ülke piyasasında ihraç satışlarının maliyetin altında oluşmasına yol açan uygulamalar,
- Devlet yardımları,
- Piyasa-dışı koşullar.⁵⁵

Avrupa Birliği'nde rekabet kanunları, anti dumping kanunu ile birlikte etkin bir şekilde uygulanabilir ve uygulanmaktadır, ancak rekabet kanunları anti dumping kanununun yerine geçemez.

Özünde, rekabet kuralları ve anti dumping yasaları, ulusal veya uluslararası planda, piyasadaki çarpıklıkları düzeltmek, dolayısıyla kaynakların etkin dağılımını geliştirmek iddiasındadır.⁵⁶

AB'de rekabet yasaları genellikle, en iyi mal ve hizmeti temin etmek üzere yeterli sayıda firmanın rekabetini sağlayarak yerli tüketicinin çıkarlarını korumak, dolayısıyla iç piyasada rekabeti devamlı kılmak üzere düzenlenmiştir.

Anti dumping ve rekabet yasalarının mantıksal temelleri arasındaki temel

⁵⁴ Avrupa Komisyonu/ Avrupa'da Rekabet Politikası ve Yurttaşlar, 2002, s.12

⁵⁵ Çin ve geçiş ekonomilerine atfen.

⁵⁶ Hanife Dirikkan, s.226

farklılıkların bir sonucu olarak, anti damping yasasının yerli endüstriye koruma sağladığı ancak rekabet yasalarının buna elverişli olmadığı durumlar söz konusudur.

Öte yandan, uluslararası rekabet, genellikle yerli endüstride zarara yol açan ürünlere bu zararı telafi edecek vergilerin konulduğu anti damping yasaları gibi ticaret yasaları ile ön plana çıkmaktadır. Bu yasalar piyasada rekabetin belirli bir düzeyde tutulmasından ziyade yerli üreticinin ayakta kalmasını amaçlamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ANTİ DAMPİNG UYGULAMALARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

2.1. ANTİ DAMPİNG UYGULAMALARININ ÇIKIŞI

İlk anti dumping tedbirleri Kanada'da 1904 yılında *Costum Tarif Act*'in 19. maddesi ile uygulanmıştır. Bu maddede dumping "*alelade olmayan bir fiyat*" olarak belirtilmiştir. Aynı tanım, 1905 yılında Yeni Zelanda'nın *Agricultural, Manufacture, Importation and Sale Act* 'de, 1914 yılında Güney Afrika'nın Gümrük Kanunu'nda, 1916 yılında Avustralya'nın Yerel Sanayileri Koruma Kanunu'nda da yapılmıştır. 1916 yılındaki ABD'nin *Revenue Act* 'inde dumping halinde sadece ihraç edilen ürünlere bir ceza tedbiri öngörülmemiş, ayrıca amacın ABD'deki sanayiye zarar vermek olduğunun tespiti halinde ilgililer hakkında bir ceza davası açılabileceği düzenlenmiştir. Daha sonra ABD'de 1921 yılında *Anti Dumping Act* yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme ile sanayiye zarara uğratma niyetinin ispatının çok zor olması ve çok subjektif olması nedeniyle ilgililerin cezalandırılması hükmü kaldırılmıştır. Bu tüzükte anti dumping vergilerinin ihraç edilen malların yerel sanayiye fiilen zarar vermesi halinde uygulanması öngörülmüştür. ABD'de halen uygulanan dumping mevzuatının esaslı unsurları 1921 tarihli bu tüzük kaynaklıdır.

2.2. ULUSLARARASI HUKUK BAKIMINDAN

1920'li ve 1930'lu yıllarda birçok ulusal anti dumping kanunu ve iki taraflı sözleşme yapılmıştır⁵⁷ İkinci Dünya Savaşı'nın ardından dünyadaki yeni şekillenme, birçok ulusal anti dumping kanunu ve iki taraflı sözleşmenin ardından bu gelişmeler uluslararası bir anlaşmayla sonuçlanmış ve 1947 yılında Gümrük ve Ticaret Genel Anlaşması -GATT (*General Agreement of Tariffs and Trade*) imzalanmıştır. Türkiye

⁵⁷P.K.M. Tharakan: Is Anti Dumping Here To Stay? In: The World Economy, 1999/vol.22/no.2, s.179.

bu anlaşmayı 21 Nisan 1951 tarihinde imzalamıştır.⁵⁸ Böylece bu anlaşmada yer alan anti damping ve anti sübvansiyon hükümleri Türkiye açısından da geçerli olmuştur. Bu anlaşmanın amacı serbest ticaretin ve var olan ticaret engellerinin azaltmasının desteklenmesidir. Dampinge ilişkin hükümler bu anlaşmanın IV. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddede belli şartlar altında uygulanacak anti damping vergilerinin ve telafi edici vergilerin uygulanması öngörülmüştür.

GATT'ta IV. madde vasıtasıyla belirtilen çerçeveye ilişkin olarak çıkarılan ilk tüzük, imza eden ülkeler için bağlayıcı olmamıştır.⁵⁹ Ayrıca, bu hükmün yeterince açık olmaması ve uygulanma prosedürü hakkında kurallar içermemesi karışıklığa neden olmuştur, bunun sonucunda GATT'a üye ülkelerin uyguladıkları anti damping önlemleri arasında önemli farklılıklar ortaya çıkmıştır.⁶⁰ Bu sakıncaları ortadan kaldırmak maksadıyla 1960'lı yıllarda yapılan "Kennedy Round" görüşmeleri neticesinde 30 Haziran 1967'de "Anti Damping Kodu" imzalanmıştır. 1967 yılındaki bu Anti damping Kodeksi⁶¹ (GATT 1967) ile imza eden ülkeler açısından anlaşmanın bağlayıcılığı tespit edilmiştir. Ayrıca anti damping tedbirlerinin yerel sanayiye zarar vermesi halinde uygulanabileceği kararlaştırılmıştır.

1967 yılında imzalanan Kod'un devlet sübvansiyonları konusunu düzenlememesi ve yeterince de açık olmaması nedeniyle yeni görüşmelere başlanmıştır. 1973-1979 yılları arasında yapılan çok taraflı ticari anlaşmalar konusundaki "Tokyo Round" görüşmeleri neticesinde, bir "Anti damping Kodu'nun imzalanması hususunda da anlaşmaya varılmış ve yeniden gözden geçirilen bu Kod (Revised Code) 1 Ocak 1980'de yürürlüğe girmiştir. Tokyo'da gerçekleştirilen bu toplantıda GATT'ı imza eden devletler yerel sanayiye zarar verme koşulunun ispatı konusunda önemli bir kolaylığı kabul etmişlerdir. Yeni kod anti damping tedbirlerinin ve vergilerinin uygulanmasını kolaylaştırmıştır. Bu Anti Damping Kodu,

⁵⁸Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasma ekli Torquay Protokolü'nün onanmasına dair Kanun (Kabul tarihi: 21.12 .1953, Yayım ve yürürlük tarihi: 31.12.1953) için bkz. R.G. 31.12.1953, s.8597.

⁵⁹ Serdar Akıncı, Uruguay Round Nihai Senedi'inde Yer Alan VI. Madde'nin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma, DTM Uzmanlık Tezi, s.26.

⁶⁰Huriye Kubilay, s.7.

⁶¹GATT 1967 30.6.1967 tarihli sözleşme.

anti dumping vergisinin uygulanabilmesi için ortaya çıkan zarar ile dumping arasında nedensellik bağı bulunması gerektiğini öngörmüştür.⁶²

Ancak, ulusal mevzuatlara göre anti dumping vergilerinin uygulanması zaman almış ve 1980 yılına kadar anti dumping vergilerinin uygulanmasına nadiren başvurulmuştur. 1980 yılından sonra anti dumping uygulamaları artmaya başlamıştır. 1987 yılından 2002 yılına kadar WTO' nun 30 üyesi tarafından 3.711 anti dumping davası açılmıştır.⁶³

1994 yılında GATT'ın anti dumping kodeks sürecinin önemli bir kısmı netleştirilmiştir.⁶⁴ GATT'ın öncülüğünde yapılan sekizinci müzakere turu olan GATT Uruguay Round Ticaret Müzakereleri 1986'da Uruguay'da başlamış ve Nisan 1994'te Fas'ta tamamlanmıştır. Bu görüşmelerin sonuçlarını ortaya koyan Nihai Senet de 1 Ocak 1995'te yürürlüğe girmiştir. GATT Uruguay Round Ticaret Müzakereleri sonucunda; Türkiye tarafından da imzalanan Nihai Senet kapsamındaki Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Kuruluş Anlaşması Ek P de yer alan "*GATT 1994'ün VI. maddesinin Uygulanmasına ilişkin Anlaşma*" (Anti Damping Anlaşması) ile "*Sübvansiyonlar ve Telaftı Edici Tedbirler Anlaşması*" (Sübvansiyonlar Anlaşması) formüle edilmiştir. Anti Damping Anlaşması ve Sübvansiyonlar Anlaşması önceki Kodların ana prensiplerini taşımaları yanında, yapılacak uygulamalarda taraflar arası şeffaflığa yer vermiş ve teknik çalışmalarda daha belirgin bir çerçeve çizmiştir.⁶⁵

2.3. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU BAKIMINDAN

Avrupa Ekonomi Topluluğu (AET [EWG]) GATT'ı imzaladıktan sonra topluluk hukukunu bu anlaşmaya uyumlaştırma çabalarına girmiştir. Bu amaçla 1968 yılında AT Anti Damping Hukuku o zamana kadar geçerli olan tüm ulusal

⁶²www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/ITH/DampingSubvansiyonDb/dampnot.doc.

⁶³D. Ikenson 2001 Damp Anti Damping Regs, in: National Review online 2001, <http://www.nationalreview.com/comment-ikenson082701.shtml>.

⁶⁴Serdar Akıncı, s.32.

⁶⁵ www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/ITH/DampingSubvansiyonDb/dampnot.doc.

kanunların yerine geçerek yürürlüğe girmiştir.⁶⁶ Topluluk hukuku bu süreçten sonra da GATT'taki değişimlere ayak uydurmuştur.

1973 yılında anti dumping soruşturmaları münasebetiyle komisyonun yetkileri güçlendirilmiştir. Örneğin Komisyon'a AT'nin sınırlarının dışında da soruşturmalar ve denetimler yürütme yetkisi verilmiştir.⁶⁷

1979 yılında, devlet destekli dumping yani devlet sübvansiyonları(piyasa ekonomisi olmayan ülkeler için) ile çıkış fiyatlarını hesaplamak ve masrafları karşılamayan fiyatları hesaplamak ile ilgili bir çok yeni süreç mevzuatları yürürlüğe girmiştir. Bu tarihte Komisyon'un bir dumping davasında tüm ilgililere bilgi verme mecburiyeti kararlaştırılmıştır.⁶⁸

Avrupa Topluluğu'nun 1 Ocak 1958'den, 1 Temmuz 1968'e kadar olan geçiş döneminde, anti dumping önlemleri konusunda üye ülkeler kendi ulusal mevzuatlarını uygulamışlardır. Bu tarihten sonra GATT çerçevesinde kabul edilen anti dumping kodlarının Avrupa Topluluğu mevzuatına uyarlanmasıyla oluşturulmuş mevzuat Avrupa Topluluğu'nun tamamı için geçerli hale getirilmiştir.

1979 yılında Avrupa Birliği, Tokyo görüşmelerinden sonra oluşturulan yeni kodeksin imkânlarından faydalanarak yeni kuralları Topluluk hukukuna koymuştur.⁶⁹ Bu yeni kararlara göre yerel sanayiye zarar tehdidi bile anti dumping tedbirlerini uygulamak için yeterli kabul edilmiştir, aynı zamanda var olan anti dumping gümrüklerinin sürelerini uzatma imkânları da genişletilmiştir.

23 Temmuz 1984 tarihli ve 2176/84 nolu Konsey Yönetmeliği'nde Avrupa Topluluğu üyesi olmayan ülkelere dumpingli veya sübvansiyonlu ithalata karşı GATT'ın anti dangle ilgili hükümlerinin uygulanacağı açıkça belirtilmiştir. 1984 yıllı Avrupa Konseyi Kararı ile tüm ilgili tarafların şikâyet hakkı netleştirilmiştir.⁷⁰

⁶⁶5.4.1968 tarihli Avrupa Konseyi Kararnamesi no. 459/68.

⁶⁷24.7.1973 tarihli Avrupa Konseyi Kararnamesi no. 2011/73.

⁶⁸1.8.1979 tarihli Avrupa Konseyi Kararnamesi no. 1681/79.

⁶⁹20.12.1979 tarihli Avrupa Konseyi Kararnamesi no. 3017/79.

⁷⁰23.7.1984 tarihli Avrupa Konseyi Kararnamesi no. 2176/84.

1988 yılında, uygulanmış bir anti dumping tedbirine rağmen ithal fiyatlarla iç piyasa fiyatları tamamen denkleşmemişse ikinci bir anti dumping vergisinin uygulanabileceğine karar verilmiştir.⁷¹

1994 yılında GATT'ın anti dumping kodeks sürecinin önemli bir kısmının netleştirilmiş olduğuna yukarıda değinilmişti, aynı yıl, GATT'ta meydana gelen değişikliklere uyumlu yeni *AT kararları* alınmıştır. (AT 1994).

22 Aralık 1995 yılında imzalanmış tüzük⁷² ile Avrupa Topluluğu'ndaki anti dumping hukukunun şu anda da geçerli temelleri atılmıştır.⁷³ Bu tüzük ile sürecin birçok noktaları netleştirilmiştir, daha sonra küçük değişiklikler yapılmıştır.⁷⁴

Avrupa Topluluğu'nda, 2004 yılında anti dumping tedbirlerinin uygulanmasına karar verilmesiyle ilgili önemli bir değişiklik yapılmıştır.⁷⁵ Bu tarihe kadar tedbirlerin uygulanmasına üye devletlerin basit çoğunluğu ile karar verilirken, bu tarihte gerçekleştirilen değişiklikten sonra üye devletlerin çoğunluğunun tedbirlerin uygulanmasına karşı olmaması halinde tedbirlerin uygulanmasına karar verildiği kabul edilmiştir. Böylece üye devletlerden birinin oy kullanmaması veya çekimser kalması, tedbirlerin uygulanması yönünde lehe sayılmıştır. Avrupa Birliği'nin son genişlemesinden sonra, 27 üye devletten birinin veya Komisyon'un önerisi ile fiilin başka türlü kabul edilmesinin mümkün olmadığı durumlarda tedbirlerin uygulanması öngörülmüştür. Yine 2004 yılında denetlemelere de zaman sınırlaması getirilmiş ve 15 aylık bir süre konmuştur.⁷⁶ Bu değişimin sebebi 1997 yılında EUROCOTON tarafından yapılan bir şikâyet başvurusuna Konsey'in 15 aylık süre içinde karar verebilmiş olmasıdır.

1998–2007 yılları arasında AT tarafından açılan toplam anti dumping soruşturması sayısı 269' dur. Bu rakam yıllık bazda ortalama 27 soruşturma

⁷¹11.7.1988 tarihli Avrupa Konseyi Kararnamesi No. 2423/88 ve 29.7.1988 tarihli Avrupa Komisyonu kararı no. 2424/88.

⁷²Avrupa Konseyi Tüzük no. 384/96

⁷³Council Regulation [Konsey Tüzüğü] (EC)No 384/96 of 22 December 1995 on protection against dumped imports from countries not members of the European Community. internette: Konsey Tüzüğü http://ec.europa.eu/trade/issues/respectrules/anti_dumping/legis/adgreg01a.htm

⁷⁴VO (EG) No. 2331/96, AB resmi gazete. 1996 No. L 317/1 ve VO (EG) No.905/98, AB Resmi Gazete. 1998 No. L 128/18. AB-anlaşma ve EGKS- anlaşma çerçevesinde aynı kurallar kullanabilmesi için.

⁷⁵Council Regulation (EC) No 461/2004 8 Mart 2004. <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/116265.htm>.

⁷⁶VO (EG) No. 461/2004 Madde 9/paragraf 4. 13.3.2004.

açıldığını göstermektedir. Dönemsel dağılıma bakıldığında; ilk beş yıllık periyot içerisinde açılan soruşturma sayısı 165 iken, ikinci beş yıllık periyotta bu rakam 104'e düşmektedir. Son beş yıl içerisinde % 37 oranında ciddi bir düşüş yaşanmıştır.

En çok soruşturmaya konu olan sektörler sırasıyla demir-çelik ve kimya sektörleri olmuştur. Sadece bu iki sektörde açılan soruşturmalar, tüm soruşturmaların % 59' unu oluşturmaktadır. Oranın yüksekliği, demir-çelik ve kimya sektörlerinin dumpingli satışlara diğer sektörler göre daha çok maruz kalmasının yanı sıra, bu iki sektörde yer alan üretici birliklerinin, diğer sektörler nazaran daha örgütlü bir yapıya sahip olup, dumping konusunda üyelerine yönelik devamlı bilgi aktarımında ve teknik yardımda bulunmasından kaynaklanmaktadır.

1998–2007 yılları arasında AB tarafından toplam 44 ülkeye karşı anti dumping soruşturması başlatılmıştır. En çok soruşturmaya maruz kalan ülke 62 soruşturma ile Çin'dir.⁷⁷ Çin'i 19' ar soruşturma ile Hindistan ve Güney Kore izlemektedir. Ancak bu ülkelerden sadece Çin her zaman için anti dumping soruşturmaların hedef ülkesi olmuştur. Son yıllarda yaşanan eğilime baktığımızda Hindistanın ve Güney Kore'nin yavaş yavaş hedef ülke olmaktan çıktığını görmekteyiz. Nitekim son beş yıllık periyotta anti dumping soruşturmalara en çok maruz kalan ülke 38 soruşturma ile yine Çin iken, bu ülkeyi 7' şer soruşturma ile Rusya ve Tayvan izlemektedir.

Açılan soruşturmaların bölgesel dağılımında Güneydoğu Asya ülkelerinin ağırlığı dikkat çekmektedir. Çin, Güney Kore, Hong Kong, Endonezya, Malezya, Filipinler, Tayvan, Tayland ve Vietnam'ın son 10 yılda maruz kaldığı toplam soruşturma sayısı 131 olup, bu rakam açılan toplam soruşturmaların % 49'unu ifade etmektedir. Bu oran, Güneydoğu Asya ülkelerinin AB'ye yönelik ticaret hacmi içerisindeki payından çok daha yüksektir ve her geçen yıl da artmaktadır. Son beş yıllık periyotta, Güneydoğu Asya ülkelerinin açılan toplam soruşturmalar içerisindeki oranı daha da artarak % 64' e ulaşmıştır.

⁷⁷European Commission, Trade / <http://europa.eu.int/comm/trade/>

AB'nin Türkiye'ye yönelik başlattığı soruşturmalar da azalmaktadır. 2007 yılı baz alındığında son beş yıllık dönemde Türk firmalarına karşı sadece bir soruşturma açılmıştır.⁷⁸

1998–2007 yılları arasında, AB'de her yılsonu itibariyle vergi ve fiyat taahhüdü olarak yürürlükte bulunan toplam önlem sayısındaki dalgalanma 144 ile 222 arasında değişmektedir. Yürürlükte olan önlemlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 2002 yılına kadar bir artış, bu yıldan sonra ise günümüze dek devam eden kararlı bir azalış olduğu göze çarpmaktadır. 2007 yılı sonu itibariyle, yürürlükte olan anti dumping önlem sayısı son on yılın en düşük rakamına ulaşmıştır.

2007 yılı sonu itibariyle yürürlükte bulunan toplam anti dumping vergi sayısı 130'dur. 14 adet de fiyat taahhüdü bulunmaktadır. En çok önleme konu olan sektörler demir, çelik, kimya ve tekstil sektörleri olmuştur. Sıklıkla önleme konu olan ürünler incelendiğinde, bu ürünlerin çoğunlukla AB' nin güçlü olduğu sanayi mamulleri olduğu görülmektedir. Bu da AB'nin anti dumping önlemlerle başat sanayi dallarını dış etkenlerden olabildiğince korumak istemesinden kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan belirtilen sektörlerde güçlü sanayi lobilerinin mevcudiyeti de alınan önlemlerin sayısının yüksek olmasında bir başka etkidir.⁷⁹

2007 sonu itibariyle yürürlükte olan anti dumping önlemlere en çok maruz kalan ilk beş ülke sırasıyla Çin, Rusya, Hindistan, Tayland ve Ukrayna'dır. İlk beş ülkenin toplam içindeki payı % 57'dir. Asya ülkeleri gerek sayı itibariyle, Türkiye'ye karşı yürürlükte bulunan önlem sayısı sadece ikidir. Bunlardan ilki çelik halat ve kablolaraya yönelik olup 2001 yılından bu yana yürürlüktedir. İkincisi ise 2002 yılında yürürlüğe giren, demir ve alaşımsız çelikten imal tüp ve borularaya yönelik anti dumping önlemdir.

Bölgesel dağılım yönünden bakıldığında toplam önlemlerin üçte ikisinin Asya ülkelerine (özellikle de Güneydoğu Asya ülkelerine) karşı alınmış olduğu

⁷⁸İktisadi Kalkınma Vakfı Müktesebat Uyum Serisi / Avrupa Birliği'nin Rekabet Politikası ve Türkiye'nin Uyumunu, İKV Yayınları, s. 46.

⁷⁹Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği/ AB Rekabet Politikası, 'Serbest ve Adil bir Ekonomi için', 2000, s.15.

görülmektedir. Bu da AB'nin ağırlıklı olarak Güneydoğu Asya ülkelerinden gerçekleştirilen dumpingli ithalattan etkilendiğini göstermektedir.⁸⁰

31.12.2007 tarihi itibarıyla, AB tarafından üçüncü ülkelere yönelik yürürlükte bulunan anti dumping önlem sayısı 144 iken, üçüncü ülkelerin AB'ye yönelik uygulamada bulunan anti dumping önlem sayısı 2007 sonu itibarıyla 104'tür. Bu farklılığın oluşmasında AB'nin dumpingli satışlara diğer ülkelere nazaran daha çok maruz kalmasının yanı sıra AB'nin oluşturmuş bir anti dumping mevzuatının bulunmasının ve bu yöndeki çalışmalarının diğer ülkelere göre daha ileri düzeyde olmasının da etkisi vardır.

31.12.2007 tarihi itibarıyla AB'ye karşı en çok anti dumping önlem uygulayan ülkenin 21 önlem ile ABD olduğu görülmektedir. Bu ülkeyi 20 önlem ile Hindistan, 11 önlem ile Brezilya izlemektedir.⁸¹

AB' nin Güneydoğu Asya ülkelerine yönelik uyguladığı anti dumping önlemlerin toplam içerisindeki payı hemen her zaman % 50'nin üzerinde olurken, Güneydoğu Asya ülkeleri tarafından AB'ye yönelik uygulanan önlemlerin, üçüncü ülkeler tarafından AB'ye yönelik uygulanan önlemler içerisindeki payı 2007 sonu itibarıyla sadece % 14'dür. Bu durum AB ile Güneydoğu Asya ülkeleri arasında anti dumping önlemlerin uygulanması açısından tek taraflı bir ilişki AB ile ABD arasında da mevcuttur. 2007 sonu itibarıyla AB tarafından ABD'ye yönelik uygulamada bulunan sadece 5 adet anti dumping önlem bulunurken, aynı dönemde ABD tarafından AB'ye yönelik uygulamada bulunan 21 adet önlem bulunmaktadır. Sanayi yapıları benzer iki ekonomi arasında, anti dumping önlemlerin uygulanması açısından bu denli farklılık olması manidardır.⁸²

31.12.2007 tarihi itibarıyla AB'ye karşı yürürlükte bulunan anti dumping önlemlerden en çok etkilenen ülkeler, Almanya, Fransa ve İtalya' dır. Anti dumping önlemler sanayisi güçlü üye ülkeleri daha çok etkilemekte olup, AB'ye karşı alınan önlemlerin yarısı bu üç ülkeden en az birine yönelik olmaktadır. Benzer ekonomik yapıya sahip olmasına rağmen Birleşik Krallık'ın anti dumping önlemlerden görece daha az etkilendiği söylenebilir.

⁸⁰European Commission/ Services of General Interest, Report to the Laeken European Council, 17 October 2001.

⁸¹İktisadi Kalkınma Vakfı Müktesebat Uyum Serisi / Avrupa Birliği'nin Rekabet Politikası ve Türkiye'nin Uyumunu, İKV Yayınları, s. 48.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DAMPİNGE İLİŞKİN TARTIŞMALAR VE YASAL DÜZENLEMELER

3.1. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DAMPİNGE İLİŞKİN TARTIŞMALAR

Özellikle 1995-2005 yılları arası ele alındığında her yıl anti dumping soruşturmalarının arttığı görülmektedir, 2005'ten sonra ise soruşturma sayısında azalmaların olduğu görülmektedir.⁸³1995-2001 yılları arasında anti dumping soruşturmaları gelişmekte olan ülkelerde, gelişmiş ülkelere daha yoğun kullanılmıştır. Soruşturmanın hedefi en çok Çin olmuştur⁸⁴ ve çoğunlukla maden ürünleriyle ilgili gerçekleşmiştir. Soruşturma başvuru sayısı zaman içinde hızla artmıştır, 1980-1984 yılları arasındaki sürede sadece 8 ülke soruşturma başvurusu yapmışken, 1995-2001 arasındaki yıllarda 41 başvuru gerçekleşmiştir. AB'nin gerçekleştirdiği anti dumping soruşturmalarının Türkiye'ninkinden fazla olmasıyla birlikte Türkiye anti dumping silahını daha yoğun kullanmıştır. Hem AB' nin hem de Türkiye'nin anti dumping soruşturmalarındaki hedefleri genelde Asya ülkeleridir ama ilgili ürünler konusunda AB ile Türkiye'nin öncelikleri farklıdır.⁸⁵ Anti dumping önlemlerinin kullanım yoğunluğu uluslararası iktisadi gelişmelerle doğrudan ilgilidir. Anti dumping hakkında, bir modern kavram olarak çeşitli görüşler ileri sürülmekte, ekonomik politika olarak çok sayıda değerlendirme yapılmaktadır.

Anti dumping politikalarının dürüst olup olmadığına ilişkin tartışmalar zaman zaman yapılmaktadır. Bir kısım çevreler anti dumping tedbirlerinin dürüst olmayan ticarete karşı gerekli bir silah olduğunu iddia ederken, anti dumping tedbirlerinin ulusal sanayileri ithalattan ve dolayısıyla haksız rekabetten korumak için kullanıldığını dile getirmektedirler.⁸⁶

⁸²European Commission, Trade / <http://europa.eu.int/comm/trade/>

⁸³Burak Serkan Yaşar 2006: "An Overview of Anti-Dumping Practices in the World and in the Framework of EU-Turkey Relations" LICOS Discussion Papers, Discussion Paper 174/2006, s.II.

⁸⁴Messerlin, P. A. 2004, "China in the World Trade Organization: Antidumping and Safeguards", The World Bank Economic Review, 18(1), pp. 105-130.

⁸⁵Burak Serkan Yaşar 2006, s.2.

⁸⁶Örneğin: Matsushita, M., Schoenbaum, T. J, Mavroidis, P. C. (2003), "The World Trade

Diğer taraftan kimileri, anti dumping tedbirlerini yabancı rekabete karşı hukuki bir alet ya da ithalat nedeniyle yerel sanayinin zarar görebileceği durumlarda keyfi uygulanabilecek bir alet⁸⁷ olarak görmektedirler. Bu çevreler anti dumping tedbirlerinin serbest ticarete olan kötü etkisini vurgulamakta⁸⁸ ve anti dumping tedbirlerini serbest piyasa ekonomisine bir engel olarak kabul etmektedirler. Bu düşüncedekiler anti dumping tedbirlerinin kendisinin dürüst olmadığını dile getirmektedirler.⁸⁹

Bu tartışmalar neticesinde anti dumping alanında değişim ve reformların gerekli olduğuna ilişkin geniş bir uzlaşma gerçekleşmiştir. DTÖ'nün kurallarının pekiştirilmesinin gerekliliği,⁹⁰ hâlihazırda eksik olan⁹¹ ciddi ekonomik bir esas sağlamlaştırılması için temel bir değişikliğin gerek olduğu ve bu alandaki durumun birçok reformlarla iyileştirilmesi gerektiği genel bir kabuldür.⁹²

Üretim masraflarından düşük satış fiyatları; normal fiyatı tespit edince, idarî, satış ve diğer masraflar ile kârların hesaplanması, ortalamaları kullanarak normal fiyatın ve ihracat fiyatının karşılaştırılması, şikayetçilerin durumu, zararın tahlili yapılırken dikkate alınan ölçütler, de minimis marjinlar ve ihmal edilebilecek ithalat hacmi, farklı ülkelerden ithalatın toplanması, masraf olarak vergi, anti dumping tedbirlerinin uzatılması, kanunun boşluklarından yararlanma ve uyuşmazlığı çözümlenme gibi değişkenler en çok tartışılan noktalar olmuştur.⁹³

Değişimin gerekli olduğunu Doha'daki 4. Başkanlar Konferansı [Fourth Ministerial Conference] 2001 yılında göstermiştir, bu konferansta *Doha Development*

Organization - Law, Practice, and Policy", Oxford University Press Inc., New York, pp. 301-339.

Burak Serkan Yaşar 2006: "An Overview of Anti-Dumping Practices in the World and in the Framework of EU-Turkey Relations" LICOS Discussion Papers, Discussion Paper 174/2006, s.l.

⁸⁷Didier, P. The WTO Anti-Dumping Code and EC Practice - Issues for Review in Trade Negotiations, Journal of World Trade, 2001, 35(1), pp. 33-54

⁸⁸Vandenbussche and Zanardi, 2006 Vandenbussche, H. and Zanardi, M. The Global Chilling Effects of Antidumping Proliferation, Katholieke Universiteit Leuven - LICOS Discussion Paper Series, No. 167, 2006.

⁸⁹Prusa, T. J. Anti-dumping: A Growing Problem in International Trade, The World Economy, 28(5), 2005, pp. 683-700.

⁹⁰Didier, P. The WTO Anti-Dumping Code and EC Practice - Issues for Review in Trade Negotiations, Journal of World Trade, 35(1), 2001, pp. 33-54.

⁹¹Kerr, W. A. and Loppacher, L. J. Anti-dumping in the Doha Negotiations: Fairy Tales at the World Trade Organization, Journal of World Trade, 38(2), 2004, pp. 211-244;

⁹²Silberston, A. Anti-dumping Rules - Time for Change?", Journal of World Trade, 37(6), 2003, pp. 1063-1081.

Agenda (DDA) diye bir geliştirme listesi oluşturulmuştur. 2005 yılında Hong Kong'daki (Sixth Ministerial Conference) 6. Başkanlar Konferansı'nda WTO'nun üyeleri *Doha Development Agenda* çerçevesinde değiştirme, görüşme ve tartışmaların sürdürülmesine karar vermişlerdir.⁹⁴ Temmuz 2006'da Pascal Lamy WTO'nun genel müdürü tüm multilateral görüşmelerine ara vermiş ve 2007 yılının Ocak'ında 30 devletin ticaret bakanları Davos'daki görüşmede *Doha Development Agenda'nın* (DDA) yeniden görüşülmesine karar vermiştir. Maksat Doha tartışmalarını 2007 yılının sonuna kadar bitirmek olmuştur. Temmuz 2008'de bakanlar İtalya'nın Genua kentinde bu tartışmanın açık konularını çözmek üzere bir araya gelmişse de görüşmeler yine kesilip 2008'in Eylül ayına ertelenmiştir.⁹⁵

ABD, AT ve Japonya'nın tarım sübvansiyonları ve sanayileşmekte olan ülkelerin teknoloji ürünlerine karşı olan gümrükleri en önemli tartışma konularıdır. Türkiye bu tartışmaların içinde Brezilya, Şili, Kolombiya, Costa Rica, Hong Kong, Çin, İsrail, Japonya, Kore, Meksika, Norveç, Singapur, İsviçre, Tayland ile beraber Friends of AD Negotiations (FANs) diye bir grubun tarafında olmuştur.⁹⁶

60 yıllık GATT toplantıları sürecinde özellikle gelişmiş, zengin ülkeler için koruma gümrükleri azaltılmıştır. Bu tür kısıtlamalarla ilgili birçok ülke tavizler vererek farklı koruma yöntemlerini kullanmaya başlamıştır. Bu koruma yöntemleri arasında anti dumping tedbirler en çok kullanılanlardandır. Aslında sadece dürüst olmayan ticarete - normal fiyattan ucuz olan ihracat fiyatlar - karşı mücadele etmek için düşünülmüş ve geliştirilmiş uluslararası hukuki aletin yoğun ve geniş bir şekilde uygulanmasının, anti dumping uygulamalarının işlevinin artık ticaretin dürüst yollarla sürdürülmesi olmadığını birçok iktisatçı iddia etmektedir. Bu iktisatçılara göre anti dumpingin işlevi ulusal piyasayı dış ticaretten farklı bir koruma yolu olarak görülmesidir.⁹⁷

⁹³Müller Wolfgang / Khan Nicolas / Neumann Hans Adolf 1998: EC Anti-dumping Law – A commentary on regulation 384/96. Chichester/New York/Weinheim/Brisbane/Singapur/Toronto 1998, s.13.

⁹⁴Burak Serkan Yaşar, An Overview of Anti-Dumping Practices in the World and in the Framework of EU-Turkey Relations, LICOS Discussion Papers, Discussion Paper 174, 2006, s.2.

⁹⁵http://ec.europa.eu/trade/issues/sectoral/industry/raw/pr250708_en.htm

⁹⁶Ayrıntılı tartışmalara için Bkz. Burak Serkan Yaşar 2006 s.7-15.

⁹⁷Hylke Vandenbussche, Maurizio Zanardi 2008 Antidumping in the EU: the time of missed opp
ortunit i e s. <http://www.voxeu.org/index.php?q=node/917>.

1980'li yıllarda AB devletleri, Avustralya, Kanada ve ABD anti dumping uygulamalarını en yoğun ve sık kullanan devletler olmuştur, 1990'lı yıllardan sonra yoğun ve sık kullanan gruba, özellikle gelişmekte olan devletler katılmıştır. WTO'nun raporuna göre 2007 yılının ilk yarısında hem yeni soruşturmaların başlatılması hem de uygulanmış tedbirler bakımından en yüksek sayı Hindistan'a aittir.⁹⁸ Anti dumping uygulamalarını sık ve yoğun kullanan diğer gelişmekte olan devletler ise Brezilya, Çin ve Güney Afrika'dır. Bu değişim, gelişmekte olan ülkelerin dünya ticaretindeki/uluslararası piyasadaki yükselen rolüne bağlıdır. Avrupa Birliği üyeleri gibi geleneksel olarak anti dumping uygulamalarını kullanan devletler, kendilerini artık WTO istatistiklerinde anti dumping tedbirlerinin hedefi olarak buluyorlar. 2007 yılının ilk yarısında anti dumping tedbirlerinin en yoğun hedefi olmuş devletler tablosunda ikinci sırada Avrupa Birliği devletleri vardır.⁹⁹

Avrupa Birliği'nde ise 2006 yılının sonu itibariyle 134 anti dumping tedbiri uygulanmıştır ve anti sübvansiyon tedbirleri ile birlikte Avrupa Birliği'ne yapılan tüm İthalatların % 6' sını koruma tedbirlerine maruz kalmıştır.¹⁰⁰

Birçok iktisatçıya göre anti dumping tedbirlerinin uygulanması devletlerin ekonomik durumunu etkilemektedir. Devletlerin geliri için bir zarar olmakla birlikte, bu durumda en çok korunmuş sanayi kazanmaktadır.¹⁰¹

Yukarıda açıklanan nedenlerle iktisatçılar çoktan beri hukuksal reformlar talep etmektedirler. Şimdiye kadar geleneksel anti dumping uygulamalarını kullanan devletler - özellikle AB ve ABD - bir değişime karşıdırlar. Anti dumping tedbirleri ile kendi menfaatleri adaletsiz bir şekilde bozulmuş olan az gelişmiş ülkeler, yıllardan beri bu kuralların değişmesi gerektiğini iddia etmişlerdir. Gelişmekte olan ülkelerin anti dumping tedbirleri sadece birbirlerine karşı değildir. Gelişmiş devletlere karşı artan şekilde anti dumping tedbirlerinin uygulanması ve başarısı reformlar için yeni bir fırsat vermektedir.

⁹⁸http://www.wto.org/english/news_e/pres07_e/pr497_e.htm.

⁹⁹Hylke Vandenbussche, Maurizio Zanardi 2008 Antidumping in the EU: the time of missed opportunities. <http://www.voxeu.org/index.php?q=node/917>.

¹⁰⁰AB yıllık raporu

¹⁰¹Hylke Vandenbussche, Maurizio Zanardi 2008 Antidumping in the EU: the time of missed opportunities. <http://www.voxeu.org/index.php?q=node/917>.

Anti dumping tedbirlerini geleneksel olarak kullanan ama gittikçe de hedef olan gelişmiş devletler artık kuralların değiştirilmesi fikrine daha açıktırlar.

Küreselleşmenin güncel dalgası anti dumping kurallarının değişmesinin başka bir nedenini sunmaktadır. Off-shoring'in artması nedeniyle şirketlerin organizasyonu ve tanıtımı değişmektedir, yürürlükte olan anti dumping kanunları bu gelişmelere uygun bir gelişim seyrine ve değişime ihtiyaç duymaktadır.

Üretiminin bir bölümü bir ülkede yapıldıktan sonra nihai ürün olmak üzere son biçimini başka bir ülkede alacak ürünlere de anti dumping tedbirleri uygulanabilmektedir. Bu durum genel olarak lehine anti dumping tedbirleri uygulanan sanayilerin de karşı çıkabileceği bir durumdur.¹⁰²

Bilindik bir örnek 2005 yılında Çin'e ve Vietnam'a karşı olan "deri ayakkabı" anti dumping soruşturmasıdır. Uygulanan anti dumping gümrüklerinin AB şirketlerinin büyük bir kısmı için faydalı olmamıştır, tam tersine zararlı olacağını ortaya çıkarmıştır. Anti dumping tedbirlerinin uygulanıp uygulanmaması üye devletler arasında uzun bir tartışmanın nedeni olmuş, sonuçta üye devletler geleneksel süreden daha kısa vadeli tedbirlerin uygulanmasını bir uzlaşma olarak kabul etmişlerdir.¹⁰³

Benzer başka bir örnek de şöyledir; 2007 yılında ampullerinin çoğunluğunu Almanya'da üreten Alman *Osram* Şirketi'nin Çin'den gelen ampullere karşı bir dumping şikayetinde bulunmasının ardından, ampullerinin büyük bir kısmını Çin'de ürettiren Hollanda Şirketi Philips bu şikayete karşı çıkmıştır.¹⁰⁴

2006 yılının Aralık ayında AB Ticaret Komiseri Peter Mandelson; *Reflection on the application of the EU Trade Defence Instruments in light of emerging new realities in the global economic context*" (küresel iktisadî durumdaki yeni gelişen gerçekliklerin ışığında AB ticaretinin korunması aletlerinin uygulanmasına dair düşünceler) diye bir yazı yayımlamıştır.¹⁰⁵ Fakat Komisyon

¹⁰² Hyike Vandenbussche, Maurizio Zanardi 2008 Antidumping in the EU: the time of missed opportunities. <http://www.voxeu.org/index.php?q=node/917>.

¹⁰³ Hyike Vandenbussche, Maurizio Zanardi 2008 Antidumping in the EU: the time of missed opportunities. <http://www.voxeu.org/index.php?q=node/917>.

¹⁰⁴ Hyike Vandenbussche, Maurizio Zanardi 2008 Antidumping in the EU: the time of missed opportunities. <http://www.voxeu.org/index.php?q=node/917>.

¹⁰⁵ http://ec.europa.eu/trade/issues/respectrules/anti_dumping/comu061206__en.htm.

reformlardan yana olsa da, Avrupa'nın başkentlerindeki yetkililer ikna edilmiş görünmemektedir ve AB ticaretinin korunması yöntemlerini değiştirme öneriler ancak 2008 yılının Eylül ayında görüşülebilmiştir. 2008 yılının 28 Temmuz'unda gerçekleşmesi umut edilen görüşmeler ertelenmiştir.

Avrupa Birliğinin İşleyişine Dair Anlaşma'nın 207. maddesine göre anti dumping Birlik ticaretinin bir yöntemidir. Birlik ticaret politikasının amacı "*dünya ticaretine uyumlu gelişme, adım adım uluslararası piyasadaki engellerin ortadan kaldırılması ve gümrük bariyerlerinin azaltmasına katılım*"¹⁰⁶ olarak belirlenmiştir. Bu ticaret politikasının işlevi uluslararası rekabet mekanizmasını sağlamak, rekabet çarpıklıklarını ve haksız rekabeti önlemek diye anlaşılabilir.

Anti dumping uygulamaları Avrupa Birliği'nin "etkin bir ticaret politikası" ilkesinde önem taşıyan bir ögedir. "*Anti dumping tedbirlerinin amacı ilk önce haksız ticaret muamelelerinin sonucu olan rekabet çarpıklıklarını engellemek ve dürüst, açık bir rekabet sağlamaktır*"¹⁰⁷ Burada anti dumping tedbirlerinin işlevi dumping yüzünden ortaya çıkan rekabet aykırılıklarını gidermektir. Aynı zamanda dumping "*haksız ticari muamele* " olarak tanımlanmaktadır.

AB'nin anti dumping politikası, ticaret ve rekabet ile ilgili amaçlar yanında Birlik sanayisiyle ilgili amaçlar da izlemektedir.

Avrupa Birliği dünyanın en büyük ihracatçısı ve ikinci büyük ithalatçısıdır. Bu nedenle ihraç eden ülkeler için çekici bir pazardır. Bu durum karşısında Avrupa Birliği'ndeki anti dumping kanun ve uygulamaları Avrupa Birliği ile ticaret yapan tüm ülkeler için çok önemlidir. Avrupa Birliği'nin her genişlemesiyle bu önemi artmaktadır.

¹⁰⁶AB-Kurulma Anlaşması madde 110. Artikel 110 EGV.

¹⁰⁷AB kararı No.534/94 9.3.1994.

3.2. AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU'NDA DAMPİNGE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

AB, DTÖ Anti Damping Anlaşması'nın dumping konusundaki hükümlerine paralel olarak kendi anti dumping mevzuatını geliştirmiştir.

AB'nin anti dumping mevzuatı ilk olarak 1968 yılında kanunlaştırılmış ve bu tarihten itibaren birçok defa değişikliğe uğramıştır. AB üreticilerinin dumpinge karşı korunması 1995 yılına kadar 2423/88 sayılı Tüzük ile yapılmıştır. Ancak 1994 yılında DTÖ'nün Anti Damping Anlaşması'nın kabul edilmesi sonucunda 2423/98 sayılı Tüzüğün yenilenmesi gerekmiş ve bu Tüzük tamamen kaldırılarak yerine 3283/94 sayılı ve 22 Aralık 1994 tarihli Tüzük kabul edilmiştir. Bu Tüzük, umulan faydayı sağlamaması ve bazı teknik hataların bulunduğu görülmesi üzerine, yürürlükten kaldırılmış ve yerine 384/96 sayılı Tüzük kabul edilmiş ve 6 Mart 1996 tarihinde de yürürlüğe girmiştir.

Bu doğrultuda, AB mevzuatını oluşturan temel metin; “Avrupa Topluluğu üyesi Olmayan Ülkelerden Kaynaklanan Dampingle İthalata Karşı Korunmaya İlişkin 22 Aralık 1995 tarih ve 384/96 sayılı Konsey Tüzüğü”¹⁰⁸ olmaktadır. Söz konusu tüzükte 01.05.2008 tarihine kadar yapılan değişiklikler aşağıda sıralanmıştır¹⁰⁹:

- 02.12.1996 tarihli ve 2331//96 sayılı Konsey Tüzüğü
- 27.04.1998 tarihli ve 905//98 sayılı Konsey Tüzüğü
- 09.10.2000 tarihli ve 2238/2000 sayılı Konsey Tüzüğü
- 05.11.2002 tarihli ve 461/2004 sayılı Konsey Tüzüğü
- 08.03.2004 tarihli ve 461/2004 sayılı Konsey Tüzüğü
- 21.12.2005 tarihli ve 2117/2005 sayılı Konsey Tüzüğü

Yukarıda belirtilen tüzüklerin, 2331/96 sayılı Konsey Tüzüğü, iç piyasa fiyatları ile ihraç fiyatlarının karşılaştırılmasına ilişkin düzenlemeleri içermekte; 905/98 sayılı Konsey Tüzüğü, Rusya ve Çin'den gerçekleştirilen ithalata karşı

¹⁰⁸Tüzüğün tam adı: “Council Regulation (EC) No 384/96 of December 1995 on protection against dumped imports from countries not members of the European Community”

¹⁰⁹http://ec.europa.eu/trade/issues/respectrules/anti_dumping/legis/index_en.htm adresinde ilgili yasal metinler mevcuttur.

açılacak dumping soruşturmalarında, soruşturma usulleri olarak, piyasa ekonomisine geçmiş ülkelere uygulanan hükümlerin uygulanmasını öngörmekte; 2238/2000 sayılı Konsey Tüzüğü, Ukrayna, Vietnam ve Kazakistan'dan gerçekleştirilen ithalata karşı açılacak dumping soruşturmalarında, soruşturma usulleri olarak, piyasa ekonomisine geçmiş ülkelere uygulanan hükümlerin uygulanmasını öngörmekte, 1972/2002 sayılı Konsey Tüzüğü iç piyasa fiyatları ile ihrac fiyatlarının karşılaştırılmasına ilişkin düzenlemeler içermekte, 461/2004 sayılı Konsey Tüzüğü oylama prosedürleri, fiyat taahhüdünde bulunma şartları, soruşturma süreleri ve diğer bazı prosedürlere ilişkin değişiklikler içermekte, 2117/2005 sayılı Konsey Tüzüğü ise Ukrayna'dan gerçekleştirilen ithalata karşı açılacak dumping soruşturmalarında normal değer hesaplamasının piyasa ekonomisi uygulayan ülkelerle aynı prosedür uygulanarak gerçekleştirileceğini içermektedir.¹¹⁰

3.3. AVRUPA BİRLİĞİ ANTI DAMPİNG MEVZUATI'NIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

3.3.1. “AB Çıkarı” Unsuru (Community Interest)

DTÖ kuralları gereği anti dumping önlemlerin uygulanabilmesi için, dumpingli satışın yapılmış ya da halen yapılıyor olması, dumpingli ithalat sonucunda ithalatçı ülkelerin yerli sanayisine yönelik maddi zarar ya da maddi zarar tehdidi oluşması ve zararın dumpingden kaynaklanması şartları aranmaktadır.

AB mevzuatında ise, bunlara ek olarak; anti dumping önleminin uygulanmasında “AB çıkarı” olması şartı da aranmaktadır. “AB çıkarı” yalnızca zarara doğrudan muhatap olan sanayinin değil, bunun yanı sıra tüketicilerin ve dumpingli malı ara mal olarak kullanan sanayilerin çıkarları da dahil olmak üzere çeşitli menfaatlerin bütününe ifade etmektedir.¹¹¹ “AB çıkarı” şartı uyarınca, anti dumping önlemleri sadece AB Komisyonu tarafından bu önlemlerin alınmasının AB ekonomisinin genel çıkarına aykırı olmadığına karar verilmesi halinde

¹¹⁰Cliff Stevenson, Evaluation Of EC Trade Defence Instruments (Annex:1 Basic Descriptions Of EC Trade Defence Instruments), Brussels, 2005, s.5-6

¹¹¹Cliff Stevenson, s.7

uygulanabilmektedir. “AB çıkarı” incelemesinin yapılmasında ilgili tüm tarafların bilgisine başvurulur.

3.3.2. Sıfırlama Uygulaması (Zeroing)

Sıfırlama uygulamasında, normal değerin ağırlıklı ortalamasının ayrı ayrı ihracat işlemlerinin fiyatları ile karşılaştırılmasına gidilmekte ve normal değerin üzerinde bir fiyatla yapılan ihracat işlemleri dumping marjının hesaplanması sırasında dikkate alınmamaktadır. Sıfırlama yöntemi uygulandığında, hesaplanan dumping marjı büyük ölçüde artmaktadır. Bu durum ihracatın önemli bir kısmı normal değerin üzerinde bir fiyatla gerçekleştirilse dahi çok yüksek oranda dumping marjı belirlenmesine ve bunun sonucu olarak da yüksek anti dumping vergiler konusuna yol açabilmektedir.

AB mevzuatı uyarınca, normal şartlarda dumping marjının hesaplanması sırasında sıfırlama uygulaması yapılmamaktadır. Sıfırlama yöntemi sadece, belirli bir zaman aralığında ya da belli bir bölgeden yapılan ve mutad şekilde gerçekleşmeyen ayrıksı satış işlemlerinin mevcudiyeti halinde, söz konusu özel durumla sınırlı olmak üzere uygulanmaktadır. Bu da uygulamada ender rastlanan bir durumdur. Bahsedilen özel durumların bulunmadığı hallerde, normal değerin üstünde bir fiyatla gerçekleştirilen satışlar da herhangi bir sıfırlama işlemine tabi tutulmadan, negatif dumping tutarı olarak dumping marjı hesaplamasına dahil edilir.

3.3.3. Daha Az Vergi Kuralı (Lesser Duty Rule)

“Daha az vergi kuralı”, uygulanacak dampinge karşı vergi tutarının, yerli üretim dalının uğradığı zararı telafi etmeye yetmesi halinde, tespit edilen dumping marjından daha az miktarda belirlenmesidir.¹¹² AB mevzuatı da “daha az vergi kuralı”nı uygulamaktadır. Anti dumping vergisinin miktarı, dumping marjını ve daha düşük ise “zarar marjı”nı geçmemektedir.

¹¹²Hoekman, Bernard and Mavroidis, Petros, Dumping, Anti-dumping Antitrust, The Journal of World Trade, February, Vol.30 No.1, 1996, s.27.

“Zarar marjı”ndan kasıt, dampingli malın AB’deki satış fiyatı ile AB sanayisi tarafından üretilen benzer ürünün AB’deki satış fiyatı arasındaki farktır. Örneğın, AB tarafından ithal edilen dampingli malın fiyatı 10 Euro, AB’de üretilen (x) malının iç piyasa satış fiyatı ise 12 Euro ise zarar marjı $12-10=2$ Euro olacaktır. Tespit edilen zarar marjı, uygulanacak verginin azami haddini ifade etmektedir. Damping marjının daha yüksek olmasının bir önemi bulunmamaktadır. Yukarıda belirtilen örnek için (x) malının ithal edildiğı menşee ÷lkedeki normal değerinin 13 Euro olduğunu varsayarsak, damping marjı $13-10=3$ Euro olacaktır. Ancak zarar marjı damping marjından daha düşük olduğı için, dampinge karşı uygulanacak verginin miktarı zarar marjını aşamayacaktır.

3.3.4. Uygulama Süresi Sona Eren Önlemler İçin Gözden Geçirme Soruşturmaları (Sunset Review)

ABD mevzuatı uyarınca, beş yıllık uygulama süresi sona eren anti damping vergiler için, ilgili taraflar herhangi bir talepte bulunmasa dahi, otomatik olarak nihai gözden geçirme soruşturması açılmaktadır. AB mevzuatında ise, AB sanayisinden aksine bir talep gelmedikçe, beş yıllık uygulama dönemi sonucunda anti damping önlemler sona erdirilmektedir.

3.4. AVRUPA BİRLİĞİ’NDE ANTI DAMPİNG UYGULAMALARININ ÖNEMİ

AB, GATT Anlaşması’nın damping konusundaki hükümlerine paralel olarak kendi damping mevzuatını geliştirmiş ve bu konuda geçerli temel bir Konsey Tüzüğü ile Komisyon Kararı çıkarmıştır. Bunlar, AB üyesi olmayan ÷lkelerden yapılan dampingli veya teşvikli ithalata karşı korunma ile ilgili Komisyon Kararıdır. Bu mevzuata göre, herhangi bir ÷lkeden yapılan ithalatta AB içindeki bir firma veya kuruluş ya da AB üyesi bir ÷lke damping yapıldığını iddia eder ve dampingli bu

ithalatın Birliğin belli bir sektöründeki imalat ve ticareti bozucu etkiler taşıdığını delilleriyle ortaya koyarsa, AB Komisyonu tarafından dumping soruşturması açılır.¹¹³

Dumping soruşturmaları ihracatçılara karşı yürütüldüğü gibi, bir ihracatçı ülke için de anti sübvansiyon araştırması şeklinde yürütülebilir. Sürdürülen soruşturma sonucunda herhangi bir dumping marjı saptanırsa, eşit düzeyde anti dumping vergisi konularak AB endüstrisi korunur. Bu arada ihracatçı firmalar ihraç fiyatlarını yükseltmeyi kabul ederse dumping soruşturması durdurulur. AB, dumping soruşturmalarında, ihracatçı ülkedeki iç piyasa fiyatı ile ihraç fiyatını karşılaştırarak kararını verir. Böylece AB, sanayi mamulleri itibariyle gerçek anlamda bir korumayı zaten düşük olan gümrük vergileriyle değil, miktar kısıtlamaları ve özellikle anti dumping ve anti sübvansiyon mevzuatı kapsamındaki uygulamalarıyla gerçekleştirmektedir. Bu tür tedbirler, sanayi mamulü ihracatçıların AB pazarlarında en çok karşılaştıkları engellerdir.¹¹⁴ Aşağıda belirtilen noktalar da konu kapsamında önemlidir:

- Anti dumping önlemler daha geniş bir seçme olanağı tanımaktadır. Teoride eşit bir uygulama öngören koruma önlemlerinin aksine, anti dumping önlemlerinin belirli bir ihracatçı ülkeye, hatta özgün olarak o ülkede yerleşik belirli bir firmaya yönetilmesi mümkündür.
- Anti dumping önlemlerinde, soruşturma kolaylıkla kesin ve miktarlarla tanımlanabilir matematiksel gerçeklere dönüştürülebilmektedir.
- Anti dumping önlemlerinin ve uygulama yöntemlerinin Avrupa Sanayii çevrelerince iyi bilindiği unutulmamalıdır. UNICE ve CEFIC gibi üst organizasyonlar aydınlatıcı seminerler düzenleyip, broşürler dağıtmak suretiyle konuyu ayrıntılı bir biçimde Avrupa Birliği'nin dikkatine sunmuşlardır.¹¹⁵

¹¹³Hoekman, Bernard and Mavroidis, s.36.

¹¹⁴Craig, Paul & de Burca, Grainne / EU Law, Text, Cases, and Materials, Oxford, New York, Oxford University Press, 1998, s.32.

¹¹⁵CROOME, John, Reshaping The World Trading System, A History of The Uruguay Round, WTO, 1995, s.111.

GATT kuralları ve daha sonra WTO kuralları gereği anti dumping önlemlerin uygulanabilmesi için; dumpingli satışın yapılmış ya da halen yapılıyor olması, İthalatçı ülkelerin yerli sanayisine yönelik maddi zarar, ya da maddi zarar tehdidi oluşması, zararın dumpingden kaynaklanması şartları aranmaktadır.¹¹⁶ Avrupa Birliği'nin mevzuatında ise, bunlara ek olarak; anti dumping önleminin uygulanmasında AB çıkarı olması şartı da aranmaktadır. Bu da anti dumping önlemlerinin uygulanmasını zorlaştırmaktadır.¹¹⁷

¹¹⁶BAL, Kadir ,“Dünya Ticaret Örgütü – Anlaşmazlıkların Halli Mekanizması”, Dış Ticaret Dergisi, Ocak - 1997, Sayı 4, s.29.

¹¹⁷ Craig, Paul & de Burca, Grainne, s.41.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE ANTI DAMPİNG SORUŞTURMASI VE SÜRECİ

4.1. GENEL OLARAK

AB tarafından açılacak her anti dumping soruşturmasının teknik ve politik olmak üzere iki temel boyutu olduğu söylenebilir. Teknik boyut, dumping marjı ve zararın saptanmasına yönelik çalışmaları içermekte ve bu konuda ihracatçının çabaları büyük önem taşımaktadır. Politik boyut ise “AB çıkarı” kavramından kaynaklanmaktadır. “AB çıkarı”nın, geniş bir yorumla üçüncü ülkelerle ilişkileri de kapsadığı göz önüne alındığında, resmi düzeyde iyi hazırlanmış savlara dayalı politik girişimlerin soruşturmanın sonucunda etkin rol oynayacağı söylenebilir.¹¹⁸

Anti dumping soruşturmaları, AB anti dumping mevzuatını oluşturan temel düzenlemeler kapsamında gerçekleştirilmektedir. Soruşturmalar açıklık, tarafsızlık ve objektiflik kriterleri çerçevesinde şekillendirilmektedir. Genel olarak her bir anti dumping soruşturmasında izlenen prosedür aynı olmakla birlikte, AB üyesi olmayan aday ülkeler için (Türkiye v.b.) kimi farklı uygulamalar da bulunmaktadır.¹¹⁹ Dampingin genel olarak, ithalatçı ülkedeki satış fiyatının ihracatçı ülkedekinden düşük olduğu bir durumu ifade ettiğini daha önce de belirtmiştik. Şirketler tarafından yapılan dumping, en basit şekilde iki piyasa arasındaki fiyat farkına bakarak belirlenmektedir. Ancak, ihracatçı ülkedeki (normal fiyat) ve ithalatçı ülkedeki fiyatı (ihrac fiyatı) belirlemek ve uygun bir karşılaştırma yapmak için basit bir fiyat karşılaştırmasından daha fazlası gerekmektedir.

Daha önceki bölümlerde de gösterildiği gibi dumpinge ilişkin Birlik kuralları uzun bir geçmişe sahiptir ve iç pazardaki üreticilere büyük zarar veren bu uygulamayla mücadele etmeyi amaçlamaktadır. AB'deki anti dumping kuralları, en son 30.12.2005 tarihinde 2117/2005 sayılı Tüzük'le değiştirilen 384/96 sayılı Tüzük ile belirlenmektedir. Bu kurallar, fiyatı yapay olarak düşürülmüş ürüne anti dumping

¹¹⁸Zuhal Bilek, AT Anti Damping Mevzuatı ve Uygulamaları, İstanbul, 1990, s.9

¹¹⁹Commission Of The European Communities, Commission Staff Working Document Annex To The Twentythird Annual Report From The Commission To The European Parliament On The Community's Antidumping and Antisubsidy and Safeguard Activities (2004), Brussels, 2005, s.12 (http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2005/october/tradoc_124323.pdf)

vergisi uygulamak yoluyla, fiyatı olması gereken seviyeye getirerek, haksız rekabeti önlemeyi amaçlamaktadır. Ancak bu vergilerin uygulanması için;

- Dampingin teşhis edilmesi,
- Birlik sanayinde maddi zarara neden olması,
- Birlik çıkarlarının gözetilmesi şartları aranmaktadır.

Anti dumping vergilerinin uygulanması ile sonuçlanabilecek süreç, Birlik içindeki herhangi bir sanayinin, üçüncü ülkelerden gelen dumpingli ürünlerin maddi zarara neden olduğuna karar vermesinin ardından, Komisyon'a doğrudan ya da ulusal hükümet yoluyla başvurması halinde başlamaktadır.¹²⁰ Komisyon, şikâyeti 45 gün içinde ele almaktadır. Bu noktadan sonra, yeterli kanıt olmadığı için şikâyetin kabul edilmemesi mümkündür. Ayrıca, şikâyetin kabul edilmesi için şikâyetinde bulunan sanayinin söz konusu üründe Avrupa Birliği toplam üretiminin %25'inden daha az paya sahip olmaması gerekmektedir.

Komisyon, kabul edilen şikâyetleri soruşturmak ve haklılığını değerlendirmekle sorumludur. Komisyon'un açacağı soruşturma, dampingin var olup olmadığını ve Birlik sanayinde maddi zarara neden olup olmadığını ele almakta ve genellikle bir yıl kadar sürmektedir.¹²¹

Komisyon, soruşturmayı tam olarak tamamlamadan (60 gün ila 9 aylık bir soruşturmanın ardından), 4 ila 9 aylık bir süre için geçerli olan geçici anti dumping vergileri uygulayabilmektedir. Uygulanan verginin, normal fiyatın ihraç fiyatına oranını ifade eden, dumping marjını geçmemesi gerekmektedir. Bu seviyenin en doğru şekilde belirlenmesi; iki fiyatın karşılaştırılabilir olmasına, yani satışların aynı ticari seviyede yapılmış olmasına bağlıdır.¹²²

Üreticiler, ithalatçılar ve tüketiciler gibi ilgili pek çok kesimin görüş sunabildiği soruşturma sürecinin tam olarak sona ermesinin ardından ise, Birlik menfaatine uygun olmak şartıyla, kesin anti dumping önlemleri alınabilmektedir.

¹²⁰ Aylin Ege, Avrupa Birliğinin Ortak Ticaret Politikası ve Türkiye, ODTÜ Gelişme Dergisi, 26(3-4) 1999, s.261.

¹²¹ http://europa.eu.int/comm/trade/issues/respectmles/anti_dumping/docs/adcom.

¹²² http://ec.europa.eu/trade/issues/respectrules/anti_dumping/legis/index_en.htm.

Komisyon soruşturmayı nihai olarak tamamladıktan sonra, üye devletlere de danışarak, kesin önlemler alınabilmektedir. Sadece Bakanlar Konseyi'nin karar verebileceği kesin önlemler, beş yıllık bir süre için geçerli olmaktadır. Alınan kararlar hakkında İlk Derece Mahkemesi'ne başvurulabilmekte ve DTÖ bünyesinde çözüm yoluna gidilebilmektedir.¹²³

Avrupa Birliği'ndeki dumping soruşturmasının süreci genel olarak 5 ayrı dönemde yürütülür. Soruşturma bir başvuru ile başlatılır. Bunu analiz dönemi izler. Soruşturmasına devam edilecek veya soruşturması durdurulacak başvurular bu noktada tespit edilir. Belirtilen durumda dumpingin var olduğunu ya da var olmadığını, anti dumping tedbirlerinin uygulanması için şartların var olup olmadığını teşhis eden esasen soruşturmanın üçüncü adımıdır. Daha sonra hangi tedbirlerin uygulanacağına dair bir karar verilir. En son adım alakadar şirketlerin dumping tedbirlerine karşı itirazıdır.

Aşağıda bu süreçler ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

4.1.1. Şikâyet Dilekçesinin Verilmesi ve Şikâyetin Analiz Edilmesi

AB'nin anti dumping düzenlemelerle ilgili yetkili birimi Avrupa Komisyonu Ticaret Koruma Araçları Servisi'dir. Dumping soruşturması herhangi bir ürün için bu birime yapılacak başvuru ile başlatılır. Başvurular, AB sanayisi¹²⁴ adına hareket eden herhangi bir tüzel ya da gerçek kişinin veya tüzel kişiliği olmamakla beraber AB sanayisi adına hareket eden herhangi bir birlik tarafından yazılı şikâyet ile yapılabilir. Şikâyetin dikkate alınabilmesi için, şikâyet sahibi üreticilerin söz konusu ürünün üretimi içerisindeki paylarının, toplam AB üretiminin en az % 25'ini oluşturması gerekmektedir. Şikâyet başvurusu doğrudan Komisyon'a veya Komisyon'a iletilmek üzere üye ülkelere yapılabilir. Bu başvurular genellikle AB sanayisini temsil eden meslek kuruluşlarınca yapılmaktadır. Şikâyet yazılı ve yeterli kanıtları içerir olmalıdır; dumping, zarar ve ikisi arasındaki nedensellik bağımlı gösterecek delilleri

¹²³ Ömür Demir, Dünya Ticaret Örgütü'nün Yeni Çalışma Konusu; Ticaret ve Rekabet Politikaları Arasındaki İlişki, Dış Ticaret Dergisi, Nisan - 1998, Sayı 9.

¹²⁴ AB sanayisi kavramı dar şekilde tanımlanmıştır. Örneğin, tekstil sektörü gibi genel bir kavram yerine en alt sektör (pamuk ipliği sektörü gibi) ele alınır.

içermelidir. Soruşturma açılabilmesi için yapılan şikâyetin o üründe AB üretimini yapanların %50'si tarafından veya adlarına yapılmış olması gerekir. Üretimin % 25'inden azını gerçekleştiren sanayiciler tarafından yapılan şikâyetler sonucunda soruşturma açılmaz. Şikâyetin, AB sanayisinin zarar gördüğünü gösteren belgelerle desteklenemediği durumlarda Komisyon'un şikâyeti reddetme yetkisi vardır.

Özel durumlarda, dumping, zarar ve nedensellik bağı ile ilgili yeterli kanıtla dayandırılarak yazılı şikâyet olmaksızın soruşturma başlatılmasına karar verilebilir. Başlangıçta başvurular gizli tutulur. Başvuruların değerlendirilmesi aşamasında da gizlilik esastır. Komisyon elde ettiği ticari ve teknik bilgileri, bilgi kaynağının özel izni olmadan hiçbir şekilde açığa veremez. Bu gizlilikteki amaç, ihracatçıların şikâyetin incelendiği dönemde tedbir almalarını önlemektir.

İddia edilen dumpingin varlığının, derecesinin ve etkilerinin saptanması amacı ile açılacak soruşturma herhangi bir tüzel ya da yasal kişinin, bir ekonomik dalı temsil eden veya Birlik Sanayinin adına hareket eden -yasal kimliği olmayan- herhangi bir birliğin yazılı şikâyeti ile başlatılabilir.

Birlik Sanayinin adına hareket etmek ya da ekonomi dalı temsil etmek için herhangi bir tüzel ya da yasal kişi olmak yeterlidir, bu amacı ile yeni kurulmuş dernekler bile kabul edilir.¹²⁵

Şikâyet, bir ya da birkaç AB dışında olan ve AB'ye ihracat yapan şirkete karşı yapılabilir. Şikâyet aşağıdaki bilgileri kapsamalıdır;¹²⁶

- Şikâyet, şikâyetçi hakkında, dumpingli olarak satılmış ürün hakkında, menşei ülkeler ve şikâyetçiden farklı başka alakadar şirketler veya kişiler hakkında bilgiler vermelidir.
- İddia edilen dumping hakkında görünüşteki delilleri sunmalıdır.
- Zarar gördüğü iddia edilen Birliğin ekonomi dalı, zarar gördüğüne ilişkin görünüşteki delilleri vermelidir.
- İddia edilen dumping ile Birliğin sanayi dalının zararı arasındaki nedensellik bağı ve görünüşteki delilleri taşımalıdır.

¹²⁵22.12.1995 tarihli Konseyin Tüzüğü (EC) no.384/96.

¹²⁶Bir şikâyet yazmak için internet'te bir kılavuz bulunur:

http://europa.eu.int/comm/trade/issues/respectmles/anti_dumping/docs/adcom

Tüm bunlar şikâyetle bulunması gerekli hususlardır.

Özel durumlarda dumping, zarar ve nedensellik bağının varlığı ile ilgili yeterli kanıtla dayandırılarak yazılı şikâyet olmaksızın soruşturma başlatılmasına karar verilebilir.

Piyasaların sınırlanmasıyla dumping soruşturmasına konu ürünler netleşmektedir. Birlik Sanayi'nin tespit edilmesiyle zarar görme ihtimali olan şirketler netleşmektedir.

Şikâyetçi ihraç edilen dumping konusu ürüne türdeş bir ürün üretmek zorundadır.

Madde 1(4) e göre *türdeş bir ürünün söz konusu dumpingli ürünle aynı/benzer olması gerekir*. Bir ürünün tüm nitelik ve özelliklerini aynı olması şart değildir, ürünün niteliklerinin ve özelliklerinin büyük bölümünün aynı olması türdeş ürün tanımına uygun olması için yeterlidir. Birlik Sanayi bu tanımın çok geniş bir yorumunu yapar.

Şikâyetçinin herhangi bir tüzel ya da yasal kişi olmasıyla beraber aynı ya da benzer bir ürünün üreticilerini, belli bir temsil gücüne sahip olması gerekir. Soruşturma açılabilmesi için yapılan şikâyetin şikâyetçilerinin o üründe Birlik üretiminin % 50'sini bizzat veya adlarına yapıyor olması gerekir. Üretimin % 25'inden azını gerçekleştiren sanayiciler tarafından yapılan şikâyetler sonucunda soruşturma açılmaz.¹²⁷

Bu noktadaki zorluklar, hangi şartlarda bir tüzel ya da yasal kişinin Birlik sanayisinin bir dalını temsil ettiğinin, Birlik üretiminin % 50'sinin tüm AB'yi mi ya da sadece AB'nin bir bölgesini kapsamaması gerektiğinin tespitidir.

Şikâyet başvurusu doğrudan Komisyon'a yapılabileceği gibi, Komisyon'a göndermek üzere üye ülkelere de yapılabilir. Komisyon aldığı her şikâyet başvurusunun bir kopyasını üye ülkelere göndermek zorundadır. Ayrıca üye ülkeler şikâyet olmaksızın dumping yapıldığına ve bunun Birlik Sanayine zarar verdiğine dair yeterli kanıt edindiğinde bu kanıtları acilen Komisyon'a bildirmek durumundadır.¹²⁸

¹²⁷<http://europa.eu.int/comm/trade/policy/dumping/faqs.htm>.

¹²⁸T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı AB Genel Müdürlüğü Komisyon'un 2001 yılı için

Komisyon şikâyetinde gösterilen kanıtların yeterliliğini ve doğruluğunu mümkün olduğu kadar inceleyerek, soruşturma başlatılması için yeterli olup olmadığına karar verir.

Şikâyet soruşturma başlatılmadan geri çekilebilir, bu durumda şikâyet yapılmamış kabul edilir.

Komisyon şikâyetinde gösterilen kanıtların yeterliliğini ve doğruluğunu mümkün olduğu kadar inceleyerek soruşturma başlatılması için yeterli olup olmadığına karar verir. Tüm şikâyetlerde komisyon bir ön inceleme yapar. Bu incelemeyi yaparken hangi şikâyetler neticesinde bir soruşturma başlatılacağına ve hangilerinin durdurulacağına karar verir.

Yetkililer soruşturma açılması kararından önce şikâyetin duyulmasını önlemekle mükelleftir.

Soruşturma açma kararı verilirken dumpingin varlığı ve buna bağlı oluşan zarar birlikte değerlendirilir.¹²⁹

Bir ülke ithalatına anti dumping önlemleri uygulanabilmesi için o ülkeden yapılan ithalatın Birlik tüketiminin % 3'ünden daha yüksek bir oranda olması ve pazar payının % 1'inden az olmaması gerekir. Daha aşağıda ise şikâyet hemen durdurulur.

Bu adım sürecin en gizli kalan dönemidir. Ne kadar şikâyet olduğu, kim tarafından yapıldığı ve hangi ürünlerle ilgili olduğu açıklanmamaktadır. Durdurulmuş ve devam edilmiş soruşturma oranları hakkında bile sadece tahminler vardır.

Anti dumpingi ve AB'yi eleştirenlere göre birinci ve özellikle burada söz konusu ikinci adımda AB'nin kendini koruyucu dış ticaret politikası ve buna bağlı kendi sanayisinin ilgililerini desteklemesi yetersizdir.¹³⁰

Hazırladığı 20. Yıllık Rapora İlişkin Özet Not, 13.11.2002, s.5.

¹²⁹ Aylin Ege, s.271.

¹³⁰ Bernard Hoekman, Free Trade and Deep Integration: Anti-dumping and Antitrust in Regional Agreements, World Bank, 1998, s.88.

4.1.2. Soruşturmanın Başlatılması ve Dampingin Teşhisi

4.1.2.1. Soruşturmanın Başlatılması

Komisyon Şikayet başvurusunun ardından soruşturma başlatmak için yeterli kanıt olduğu sonucuna vardığı takdirde Şikayet başvurusunun ardından 45 gün içerisinde soruşturmayı başlatmalı ve soruşturmanın başlatıldığını AB Resmi Gazetesi'nde duyurmalıdır. Soruşturma başlatmak için yeterli kanıt bulunmadığı takdirde Komisyon 45 gün içerisinde Őikâyetçiye bunu bildirmek durumundadır.

Dampingly olduğu öne sürülen malların niteliği, iç piyasa fiyatı ve ihraç fiyatı gibi unsurlara ilişkin delillerin gerçekliliği ve kesinliği belirlendikten sonra, bir soruşturma başlatılmasına yetecek delil olduğuna ve Şikâyetin AB sanayisi adına yapıldığına karar verilirse, 45 gün içerisinde soruşturma başlatılır. Soruşturmanın başlatıldığı AB Resmi Gazetesi'nde ilan edilir. Soruşturmanın başlatıldığını belirten ilan AB Resmi Gazetesi'nde yayımlandığında konu ile ilgili tarafların ellerindeki bilgileri Komisyon'a iletmeleri için resmi duyuru yapılmış olur. İlgili taraflar Resmi Gazete'de yayımlanan duyuruda belirtilen tarihe kadar Komisyon'a soruşturma ile ilgili görüş ve bilgilerinin dikkate alınmasını teminen yazılı başvuruda bulunurlar. İlan yayımlanana kadar ilgili taraflara resmen bilgi verilmez ve soruşturmanın ilk aşamaları gizli olarak tek taraflı yürütülür. Bu amaçla Komisyon kendi içinde soruşturmayı yürütecek bir grup oluşturulur.

Komisyon bu soruşturmasında;

- Bu malın ya da benzer malın dampingly olup olmadığını,
- Bu malın dampingi ile Birlik Sanayisine bir zarar doğup doğmadığını,
- Ve bir anti damping tedbirinin uygulanmasının Birliğin menfaatine olup olmadığını tespit etmelidir.

Soruşturma konusu ürün, ülkeler, bu konuda alınan bilginin bir zeti ve bu konu ile her türlü bilginin Komisyon'a iletilmesi hususu soruşturma duyurusunda yayınlanır. Ancak resmi Şikâyet başvurusunun ardından, soruşturma kararından önce,

Komisyon ihracatçı ülke resmi yetkililerine bildirim yapacaktır. İlgili taraflar Resmi Gazete'de yayınlanan duyuruda belirtilen tarihe kadar Komisyon'a soruşturma ile ilgili görüş ve bilgilerinin dikkate alınmasını teminen yazılı başvuruda bulunurlar.

Komisyon ürünün ihracatçısına, ithalatçısına ve şikâyetçi temsilcilerine bilgi vermek zorundadır.¹³¹ Ürünün satıcılar ise -ürünün tüketicileri ya da ürünü devamlı bir üretim için alanlar ya da tüketici koruma dernekler v.s- soruşturma sürecinde bilgilendirilmemektedir. Komisyon'a göre bu kişi veya kurumlar ilgili değildir.¹³²

Komisyon, ihracatçı ülke temsilciliğine, şikâyetçi tarafa ve ilgili ihracatçı, ithalatçı ve birliklerine soruşturmanın başlatılması ile ilgili bilgileri ve gizli bilgileri koruyarak şikâyet metnini ilgili taraflara gönderir. Fazla sayıda ihracatçının söz konusu olduğu soruşturmalarda şikâyet metni sadece ülke temsilciliğine veya ilgili ticaret birliğine gönderilir.¹³³

İşlemlerin başlatılmasını takiben üye ülkeler ile ortak çalışmaya başlayan Komisyon bu aşamada hem dumping hem zarar incelemesini bir arada başlatır. Komisyon temsili bulguların elde edilebilmesi için işlemin başlatılmasının hemen öncesinde, 6 aydan az olmayacak bir süreyi inceleme dönemi olarak belirler. İnceleme dönemini izleyen döneme ait bilgiler normal olarak dikkate alınmaz.

Bir anti dumping soruşturmasında soru formlarını alan taraflara yanıt vermeleri için en az 30 gün süre verilir. 30 günlük sürenin başlangıcı soru formlarının ihracatçıların eline geçtiği tarih olarak alınır ve soru formlarının ihracatçıya veya diplomatik ülke temsilcisine gönderiminden sonra 7 gün içinde ellerine ulaştığı hesaplanır. Özel durumlarda ilgili tarafın nedenini belirterek yapacağı süre uzatımı isteği ile bu 30 günlük süre uzatılabilir.

Başlatılan soruşturma işlemleri 1 yıl içinde tamamlanmalıdır. Her koşulda, tüm soruşturmalar başlangıcından sonra 15 ay içerisinde taahhüt, kesin vergi uygulaması veya önlem uygulanmaması kararı ile tamamlanmalıdır.

¹³¹Van Bael, Ivo - Bellis, Jean - Francois, Anti - Dumping And Other Trade Protection Laws of the EC, 1996, s.70.

¹³²<http://www.dtm.gov.tr/ab/Ab.htm>.

¹³³Van Bael, s.75.

4.1.2.2. Dampingin Teşhisi ve Değerlendirme Süreci

Soruşturmanın başladığını belirten ilanının yayımlanması ile birlikte, Komisyon soruşturma prosedürünün başlatılmasından önceki en az altı ayı kapsayacak dönemi incelemeye alır ve ilgili taraflara bu döneme ait bilgilerin sorulduğu soru formları gönderilir. Böylece ihracatçılar ve imalatçılar aynı anda şikâyetin bir örneğini elde etmiş olurlar.¹³⁴ Ayrıca, kendilerine soru formu gönderilmeyen ihracatçı ve imalatçılar ilanda belirtilen süre içinde Komisyon'a başvurarak yazılı veya sözlü olarak görüşlerini belirtebilecekleri gibi, soru formu da talep edebilirler. Soru formlarını alan taraflara yanıt vermeleri için en az 30 gün süre verilir.

Soru formlarının yanıtlanmasını takiben, yetkili uzmanlar önce AB içinde soruşturmayı başlatırlar. Öncelikle ithalatçılar, ihracatçıların bağlı satış ve pazarlama şirketleri ile AB imalatçıları ziyaret edilir.

Komisyon, üye ülkelerden de bilgi ve yardım isteyebilir. Hatta üye ülkelerden hem kendi ülkelerinde, hem de üçüncü ülkenin kabulü halinde üçüncü ülkelerde inceleme yapmalarını isteyebilir. Komisyon ilgili şirketin onayını almak sureti ile ve ilgili ülkeyi haberdar ettikten sonra, üçüncü ülkelere gidip bizzat incelemelerde de bulunabilir.¹³⁵

Soruşturmaya muhatap olan taraflar, Komisyon'a yazılı sunuşlarda bulunabilir veya sözlü savunma isteyebilirler. Talep üzerine tarafların karşılıklı olarak görüşmeleri de sağlanabilir. Tüm tarafların rızası ile gerçekleştirilecek bu görüşmede, ithalatçı, ihracatçı ve şikâyetçi AB sanayisi yetkilileri soruşturmayı yürüten uzmanlar başkanlığında bir araya gelerek konuyu ele alırlar.

İlgili taraflardan biri, soruşturmayı engeller veya gerekli bilgileri vermezlerse, inceleme, temin edilen bulgular üzerinden yapılır. İlgili herhangi bir süre içinde gerekli bilgileri vermeyi reddettiği veya bu bilgileri istenen şekillerde vermediği veya soruşturmayı engellediği durumlarda, mevcut gerçekler esas alınarak olumlu veya olumsuz ön ve nihai belirlemeler yapılabilir. İlgili herhangi bir tarafın işbirliği yapmaması ve istenen bilgileri yetkili mercilere vermemesi halinde, bu durum ilgili

¹³⁴Bernard Hoekman, Free Trade and Deep Integration. s.89.

¹³⁵<http://www.dtm.gov.tr/ab/Ab.htm>

tarafın işbirliği yaptığı duruma kıyasla, söz konusu tarafın daha az lehine olan bir sonuca yol açabilir. Bu doğrultuda, işbirliği yapmak çoğunlukla tarafların kendi yararınıdır. Aksi takdirde bulguların en az lehteki verilerin kullanılmak suretiyle yapılması tehlikesi vardır.

İlk veriler derlendikten sonra, uzmanlar dumping ve zararla ilgili ön belirlemeleri hazırlarlar. Bu süreç içinde iki yönlü bilgi akışı sağlanarak, hem Komisyon'un gerek duyduğu ek bilgiler alınır hem de hesaplama yöntemi konusunda ihracatçı veya imalatçılara bilgi verilir.

Avrupa Birliği'ndeki dumping kavramı GATT çerçevesindeki tanıma uygundur. Ürünün ya da aynı olan bir ürünün ithalatçı ülkedeki -yani AB'deki- satış fiyatının ihracatçı ülkedeki "normal fiyattan" düşük olması gerekir.

Buna göre Komisyon benzer/aynı ürünün "normal fiyatı" ile şikayet konusu ürünün "ihraç fiyatı"yla karşılaştırır. Karşılaştırmak için önce bu söz konusu fiyatları tespit etmesi gerekir.

Normal fiyatın tespiti için dört alternatif yol vardır.¹³⁶

- a) İhracatçı ülkedeki satış fiyatı (Madde 2(1) birinci yarısı)
- b) İhracatçı ülkedeki başka üreticilerin satış fiyatı (Madde 2(1) ikinci yarısı)
- c) Hesaplanmış, inşa edilmiş bir fiyat (Madde 2(3))
- d) Üçüncü bir ülkeye olan "ihraç fiyatı" (Madde 2(3))

Bu üç ayrı yöntem eşit ağırlığa sahip değildir, ilk önce *ihracatçı ülkedeki fiili bir satış fiyatının* değer olarak hesabı gerekir, yani yöntem a) ve b)'dekilerin yapılması gerekir. Bir ürünün sadece tek fiyatı olmadığı için bir *ortalama fiyat* bulunur. Ortalama fiyatı tespit etmek için birçok kural geçerlidir; indirimli fiyatlar ve ürünün üretme masrafından -hem değişken hem mutlak olan masrafları içine alarak- düşük olan fiyatlar hesaba katılmaz. *Normal fiyatın* içinde "uygun" bir kâr marjının da var olması gerekir.

Yukarıda sayılan normal fiyatın tespitinin şartı "usule göre ticaretin gidişi"dir. Menşei ülkede ya da üçüncü bir ülkeye olan satışlar genel giderlerinden düşük olan bir fiyatla olursa bu satış "usule göre ticaretin gidişi" ne terstir. Bundan

¹³⁶ADTT Madde 2(l)'den 2(7)'ye kadar.

başka satışların *uzun müddetli hatırı sayılır bir miktarda* olması ve fiyatların *uygun bir süre içinde tüm masrafların karşılanmasından düşük* olması gerekir. *Uzun müddet* en az 6 ay ve genellikle 1 senelik bir müddettir. *Hatırı sayılır bir miktar* normal değerini tespit edilmesinde hesaba katılan satışların en az %20' sidir.

Yani normal fiyatın tespiti için sadece birim maliyetinden düşük olmayan fiyatlar hesaba katılmaktadır. Bu yöntemle hesaplanmış fiyat genellikle tüm fiili fiyatların ortalamasından yüksektir.

Komisyon, *ihracatçı ülkedeki* fiyatları, ürünün satışının az olması nedeniyle *temsili fiyat* olarak görmüyorsa, üçüncü bir ülkeye olan "*ihraç fiyatını*" ya da tamamen hesaplanmış, inşa edilmiş bir fiyat kullanılacaktır. ABD'nin dumping kodeksinde, farklı iç satışların *temsilci* olabilmesi için en az %5 oranında piyasası olması yeterlidir.

Malı üreten ülke bu malını birkaç ülkeye ihracat ederse, en yüksek *ihracat fiyatı* hesaba alınabilir.

Ortalama fiyatın tespit edilmesi için benzer kurallar geçerlidir. Çin gibi serbest piyasa ekonomisi olmayan ülkeler için karşılaştırılabilir fiyat başka bir ülkeden hesap için alınabilir.

Anti dumping soruşturmalarının çoğunluğunda Komisyon inşa edilmiş bir fiyatı *normal fiyat* olarak tespit eder. Bunun için *birim fiyatı* ve uygun bir *kar marjı* ele alınarak hesaplama yapılır. *Birim fiyatının* hesabı için ham madde maliyeti, üretim masrafları, idare masrafları, sürüm masrafları ve tanıtım/reklam giderlerini araştırmak gerekir.

Soruşturmaya maruz kalan şirketler yukarıdaki masrafları kapsayan hesap cetvellerini Komisyon'a sunmaz iseler, genel maliyeti düzenleme değerlerine dayanılarak tahmin yapılır. Kar marjını Komisyon münasip bir temel üzerine inşa eder, hesap için mutlak bir kural yoktur. Bu hesaptan kaynaklanan fiyat bir tarafta normal fiyat olarak kullanılır, öbür tarafta *referans değeridir*. Bu ele alınarak ihracatçının menşei ülkedeki fiyatları ve üçüncü ülkelere olan ihracat fiyatları karşılaştırılır. Daha fazla iseler hesaba katılırlar, daha düşük iseler hesaba

katılmayabilirler.¹³⁷ Fiyatın böyle inşa edilmesinde Komisyon'un toleransının ziyadesiyle geniş olması birçok eleştiriye neden olmaktadır.

Komisyon, *ihracat fiyatı* olarak ürünün ihracatçı ülkeden çıkınca oluşan fiyatını ele almaktadır.¹³⁸

Komisyon, çoğu soruşturmasında fiyatın bilinmiyor olması ya da verilen fiyatın şüpheli bir fiyat olması nedeniyle, ihracat fiyatını alternatif olarak inşa edebilir.¹³⁹ Böylece bu ürünün ilk satış fiyatı hesaplama için kullanılır.

Komisyon, uygun bir kâr marjının bulunması için başka şirketlerin kar marjları kullanılır. Bunlar gizli bilgi olduğu için ilgililer dosyaların bu kısmına bakamazlar. Bu nedenle ihracatçı taraf kendi ihracat fiyatının hesaplanmasını anlayamayabilir.

Damping marjını hesaplamak için normal fiyat ile ihracat fiyatının kıyaslandığı daha önceki bölümlerde tekrarla dile getirilmiştir.¹⁴⁰

Uygulanacak vergi oranının belirlenmesinde taban olarak ele alınacak damping marjı, normal değer in ihraç fiyatını aşan kısımdır.

Damping marjının hesaplanmasında iki alternatif yol vardır:

- genel kural: Normal fiyat ile ihracat fiyatının karşılaştırması ağırlıklı ortalama temelinde ya da tek tek işlemlerin temeline dayanılarak yapılır.
- istisna: Ağırlıklı ortalama normal fiyat ile tek tek işlemlerin ihracat fiyatının karşılaştırılması ile yapılır.

Ihracat fiyatı normal değerden yüksek olunca eksik/negatif olan bir damping marjından söz edilir. Tanıma göre sadece artı/pozitif olan damping marjları vardır, eksik olanları yoktur. Buna göre damping marjı eksik/negatif olunca Komisyon onu "sıfır" olarak tespit eder. Bu yöntem "*zeroing*" olarak adlandırılır. Ağırlıklı ortalama ile damping marjı hesabı inşa edilirken bir tek normal değerden düşük olan ihracat fiyatı yeterlidir.

¹³⁷Müller/Khan/Neumann 1998. EC-Anti-dumping Law. s.84-110.

¹³⁸ADTT madde 2 (8).

¹³⁹ADTT madde 2 (9).

¹⁴⁰ADTT madde 2 (11), (12).

Anti dumping soruşturması sürecine devam etmek için dumping marjının belli bir yükseklikte olması gerekir. Madde 9(3)' e göre dumping marjı % 2'den düşük olunca *-de minimis* diye- soruşturma sürecine son verilir. Bu oran GATT Anti Damping Kod'unun 5. maddesinin 8. bendi ile örtüşmektedir.

1996 yılında Anti Damping Tüzüğü'ne, hesaplama sürecine ilişkin netlikler getirildiyse de hala birçok nokta Komisyon' un takdirinde kalmıştır.¹⁴¹

Anti dumping soruşturması gümrük işlemlerine engel teşkil etmemektedir. Dampingin var olduğu tespit edilince, Komisyon Birlik Sanayinin zarar gördüğünü kanıtlamak zorundadır.¹⁴²

Birlik Sanayinin bir üretim dalında zarar görmüş olmasının üç alternatif yolu vardır:

- Fiili bir zarar
- Maddi zarar tehdidi
- Bir sanayi dalının kurulmasının fiziki olarak gecikmesi

Zararın değerlendirilmesi için dampingin, ihracat edilen miktara ve sanayi dalı ile benzeyen mallara olan etkileri ile ilgili sarıh kanıtlar gerekir. Maddi zarar tehdidinin kanıtlanmasının ölçütü dumping olan ihracatın artması, ihracatçının üretim ve ihracat kapasitesi ve stok kapasitesinin artmış (depodaki mal mevcudu) olmasıdır. Fakat tek tek üreticilerin zarar görmesi yetmez, tüm sanayi dalının zarar görmesi gerekir.

Madde 9(3) ve 5(7)' e göre bir ülkeden yapılan dumpingli ithalatın AB' nin pazar payının % 1' den düşük olması durumunda, dumping önemsiz, yani zarar vermeyen sayılır. İthalat birkaç ülkeden gelince ve AB'nin pazar payının %3'ünden fazla olunca dampingin önemli olduğu kabul edilir.

GATT Anti Damping Kod'unun 5. maddesinin 8. bendine göre zarar verici dumpingli ihracatın, bu malın tüm ihracat hacminin %3'ü ile %7'si aralığında olması gerekir. Bu konuda AB ile DTÖ' nün anti dumping mevzuatları birbirinden farklıdır.

¹⁴¹UYANUSTA Esra, Avrupa Birliğinin Ortak Ticaret Politikası, İKV yayımı, İstanbul, 2003, s.5.

¹⁴²ADTT madde 3.

Konsey Tüzüğü (EC) 384/96'e göre sanayi dalının zararı rasgele alınan örnekler ile de tespit edilebilir. 1995'e kadar üreticilere gönderilip cevaplanmayan soru formları, bu şirketlerin anti dumping soruşturmasını desteklemedikleri şeklinde değerlendirilmiştir. Soru formlarının cevaplandırmasının biraz zaman alması nedeniyle özellikle küçük şirketler genelde cevap vermemektedir. Bu nedenle de soruşturma Birlik Sanayi'nin ilgisinde olmadığı gerekçesiyle kapatılabilmektedir.¹⁴³

Maddi zarar tehdidi ile gerçekleştirilmiş anti dumping tedbirleri şimdiye kadar nadirdir. Bir sanayi dalının kurulmasının fiziki olarak gecikmesini kanıtlamak için ölçütler belirtilmemiştir ve bunu ispatlamak da çok zordur.

Bu tanımlarda zararı tespit etmek için ihraç edilen malın ya da benzeyen malın tespitinde sadece Avrupalı üreticiler dikkate alınmaktadır. Tüketiciler ise hiç dikkate alınmamaktadır.

Sonuçta anti dumping tedbirlerinin uygulanmasının Birliğin menfaatine olup olmadığına tespit edilmesi gerekir. Bu aşamada söz konusu malı kullanan sanayi ve tüketici dernekleri ile diğer ilgililer de sürece katılabilirler.¹⁴⁴ Onlar bu konuda mütalâada bulunabilirler.¹⁴⁵ Fakat Komisyon, ithalat ile rekabet olan sanayiye koruma yönünde hareket etmeye özen gösterir.

4.1.3. Tedbirlerin Uygulanması

Damping, zarar ve Birlik çıkarı tespit edilince Komisyon geçici önlemler uygulayabilir ya da ihracatçılar bir taahhütte bulunabilir.

4.1.3.1. Geçici Önlemler

Ön sonuçların değerlendirilmesi sonucu, dumping yapıldığı tespit edilir ve AB sanayisine zarar verildiğine dair yeterli kanıt bulunursa, Komisyon üye bir devletin talebi üzerine veya kendi inisiyatifiyle geçici tedbir alabilir. Geçici vergi soruşturmanın başlatılmasından sonra en erken 60 gün, en geç 9 ay sonunda

¹⁴³Örnek Mangan çelikten olan parçalar 1995

¹⁴⁴ADTT madde 21(1).

¹⁴⁵ADTT madde 6 (7) ve (8).

uygulanabilir. Geçici anti dumping vergisinin oranı dumping marjından fazla olamaz. Ancak sanayide meydana gelen zararın oranı saptanan dumping marjından düşükse bu oran da uygulanabilir.

Normal şartlarda geçici vergi uygulaması dört ay olmakla beraber, gerektiğinde dokuz aya kadar uzatılabilmektedir. Bu süre zarfında soruşturmanın kesin bir sonuca bağlanması gerekmektedir. Geçici vergiler 3 ay süre ile uzatılabilir veya 9 aylık bir süre için uygulanabilir. Ancak, uzatılması veya 9 aylık süre için uygulanması önemli oranda ihracatçıların talebiyle veya Komisyon tarafından yapılan bildirimle itiraz edilmediği takdirde mümkündür.

Geçici vergi uygulamasında vergi tahsilâtı yapılmaz. Ancak geçici vergiler ithalatçı tarafından verilecek teminat ile garanti altına alınır ve ürünlerin serbest dolaşıma girişi bu teminat koşuluna bağlı olur. Geçici vergi soruşturma sonucunda kesin vergi haline dönüşürse bu garanti nakde çevrilerek verginin tahsili gerçekleştirilir. Geçici vergi uygulamasına karar verildikten sonra, ortaya konan bulgular dumping ve zararın varlığını gösteriyorsa, geçici verginin tamamı veya bir kısmı kesin vergiye dönüştürülebilir. Ancak bunun için zararın var olması ya da kesin vergi uygulanmaz ise zarar oluşacağı ispatlanmalıdır.

Soruşturma başlangıcının AB Resmi Gazetesi'nde duyurusunu takiben alınacak bilgiler, dumping ve bunun sonucunda zarar olduğu görüşünü kuvvetli bir şekilde teyit eder nitelikte olduğu ve Birlik çıkarları bu zararın önlenmesi yönünde olduğu takdirde kesin karar öncesi geçici önlemler uygulanabilir. Geçici vergi, işlemlerin başlatılmasından yani Resmi Gazete duyurusundan sonra en erken 60 gün, en geç 9 ay sonunda uygulanabilir.

Geçici anti dumping vergisi geçici olarak saptanan dumping sınırının üstünde olamaz, ancak daha az oranda uygulanacak verginin Birlik sanayinin zararını giderdiği durumda geçici vergi oranı dumping sınırının altında olur.¹⁴⁶

Geçici vergiler teminat ile garanti altına alınır ve ürünlerin serbest dolaşıma girişi bu teminat koşuluna bağlıdır.

Komisyon geçici uygulama kararını üye ülkelere danışarak verir. Olağanüstü acil durumlarda, üye ülkelere bilgi vererek geçici uygulamayı başlatabilir. Bu

¹⁴⁶ Aylin Ege, s.279.

durumda, üye ülkelere bildiriminden sonra en geç 10 gün içinde danışma mekanizmasını işletir.

Üye ülkelerden Komisyon'a gelecek geçici vergi konması talebinde Komisyon en geç 5 işgünü içerisinde geçici vergi konulup konulmaması konusunda karar verir.

Komisyon, Konsey'e ve üye ülkelere kararları hakkında bilgi verir.¹⁴⁷ Ancak, çoğunluk oyu ile farklı bir karar verebilir.

Geçici vergiler sınırlarda gümrük makamlarınca alınır ve depo edilir, soruşturmanın sonucuna göre geri verilir ya da alıkonulur. Gümrüklerin en önemli hukukî temeli "AB'nin Ortak Gümrük Tarifesi Nomenklaturası" dır. Burada gümrük tarife şeması, nomenklaturası, sınıflama, menşei ve değerlendirme kuralları ve sürecin tazminatı belirlenmiştir. Bunun devletlerarası hukuk ile ilgili temeli "*International Convention on the Harmonised Commodity Description and Coding System*" olmaktadır ve AB çerçevesinde her yıl bununla ilgili bir karar verilmektedir.

4.1.3.2. Taahhüt

Soruşturma süreci içerisinde, soruşturmaya tabi olan ihracatçılar, ürünlerini belirli bir fiyatın altında satmayacaklarını garanti eden bir fiyat taahhüdü verirlerse; konu Komisyonca incelenir; makul bulunması durumunda Komisyon, Konsey'e, taahhüdün kabul edilmesi yolunda öneride bulunur; Konsey'in bu öneriyi kabul etmesi durumunda, söz konusu ürünün AB'ye ithalatı, fiyat taahhüdü çerçevesinde sürdürülür. Komisyon'un Konsey'e kesin tedbir alınması teklifinden beş gün öncesine kadar her zaman için fiyat taahhüdü teklifinde bulunulabilir. Komisyon da ihracatçılara taahhüt vermelerini önerebilir, ancak ihracatçı bu öneriyi kabul etmek zorunda değildir. Taahhüt veren ihracatçı dampingi kabul etmiş olur. Taahhüdün kabul edilmesi Komisyon'un koyduğu geçici vergilerin toplanmasını engellemez. Taahhüt kabul edildikten sonra zarar araştırması Komisyon veya ihracatçıların büyük

¹⁴⁷T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı AB Genel Müdürlüğü Komisyon'un 2001 yılı için

kısmı isterse devam eder. Damping olmadığı veya zarar bulunmadığı tespit edildiğinde taahhüt düşer.¹⁴⁸ Ne var ki, bu sonucun taahhütten dolayı ortaya çıktığı durumlarda, taahhüdün uygun bir süre uygulanması talep edilebilir. Dampingin varlığı ve buna bağlı zarar oluştuğu yönünde bir karara varıldığı takdirde ise taahhüt tüm kuralları ile uygulanmaya devam edecektir. Taahhüdün veren tarafından geri alınması veya Komisyon'un taahhüdün ihlal edildiğine kanaat getirmesi durumunda, Komisyon ihracatçıya bu konuda görüş bildirme imkânı tanıdıktan sonra, taahhüdün kabul edilmesinden önce elde etmiş olduğu verilere dayanarak geçici anti dumping vergi uygulayabilir. Verilen taahhüt çok sayıda ihracatçı olması gibi uygulamaya elverişsiz durumlarda veya genel politika veya başka sebeplerden dolayı kabul edilmeyebilir. Taahhüt incelendikten sonra kabul edilirse ve Danışma Komitesi'nde itiraz edilmezse soruşturma sonuçlandırılır. Son olarak, Komisyon Konsey'e soruşturmanın bitirilmesini teklif eder ve Konsey 1 ay içerisinde çoğunluk oyu ile aksine karar vermediği takdirde soruşturma kapanmış olur.

İhracatçıdan gönüllü olarak fiyatlarını gözden geçirme ya da şikayete konu olan bölgeye ihracatını durdurma yönünde gelen tatmin edici bir taahhüt sonucunda, Komisyon dampingin sebep olduğu zararın giderileceği konusunda ikna olduğu takdirde, soruşturmayı geçici veya kesin vergi uygulanmaksızın sonuçlandırılabilir. Taahhüt edilen fiyat artışı damping marjının giderilmesi için gereken orandan yüksek olamaz, taahhüt miktarı Birlik Sanayine verdiği zararı telafi ettiği takdirde damping marjından daha düşük olmalıdır.

Taahhüdün konusu fiyat yüksekliği ya da ithal edilen miktar olabilir. Komisyon ihracatçılara taahhüt vermelerini önerebilir, ancak ihracatçı bu öneriyi kabul etmek zorunda değildir. Ayrıca ihracatçıların taahhüt teklifleri dampingin varlığı ve neden olduğu zarar hakkında güçlü bir geçici karar oluşuncaya kadar kabul edilmez. İstisnai durumlar dışında, taahhüt vermek için en son tarih, Komisyonun kesin kararını sunmasının ardından, ihracatçıların sunuşlarını yapabilmesi için her soruşturma için Komisyonun belirleyeceği en az 10 günlük sürenin sonu ile aynı tarihtir.

Hazırladığı 20. Yıllık Rapora İlişkin Özet Not, 13.11.2002, s.7.

¹⁴⁸MOUSSİS Nicholas, Access to EU Law, Economics,Policies,European Study Service, Netherland,2003,s.385.

Taahhüdün yazılı biçimde olması gerekir ve taahhüt AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanır. Taahhüdün kabulü ile normal olarak dumping ve zarar soruşturması tamamlanmıştır. Dumping olmadığı veya zarar oluşturmadığı yönünde bir karar oluşur ise taahhüt otomatik olarak yürürlükten kalkacaktır. Ancak bu sonucun taahhütten dolayı ortaya çıktığı durumlarda, taahhüdün uygun bir süre daha uygulanması talep edilebilir. Dumpingin varlığı ve buna bağlı zarar oluştuğu yönünde bir karara varıldığı takdirde taahhüt tüm kuralları ile uygulanmaya devam edecektir.

Bir soruşturma esnasında bazı firmaların taahhüt teklifleri kabul edildiğinde, bu taahhütler ihracatçı ülke için soruşturma tamamlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Taahhüt teklifini kabul etmenin avantajı, uzun süren soruşturma sürecinin çabuk bitirmesidir. İhracatçının karı yükselmektedir. Zira, taahhüt teklifini kabul etmemesi halinde gümrük vergisi ödemek zorunda kalacaktır. Ayrıca, Avrupa Birliği Sanayi'nin avantajı da ucuz ithalatların çabuk sona ermesidir. Komisyon ve Birlik Sanayi kullanılacak yasa yolları ile uğraşmak zorunda kalmamaktadır.

Taraflardan birinin taahhüdü ihlali veya geri çekmesi durumunda soruşturma sonucunda söz konusu ihracatçı ile ilgili oluşan karar çerçevesinde kesin vergi uygulanır. Soruşturmanın tamamlanmadığı dönemde taahhüdün ihlali veya geri çekilmesi durumunda eldeki verilere dayandırılarak geçici vergi uygulanabilir ve soruşturmaya devam edilir.

Yeni ihracatçıların taahhütleri kabul edilmemektedir. Bu yasağı eleştirenler, AB'nin dış ticaret politikasını, yeni ihracatçıları vazgeçirmekle suçlamaktadırlar.¹⁴⁹

Taahhüt etmek hem şirketlerin hem de AB'nin yayılmış bir stratejisidir. 1980'li yıllarda anti dumping soruşturmalarının % 70' i anti dumping gümrüğü yerine taahhüt ile sona erdirilmiştir. 2001 yılında 266 şirketle 21 farklı menşei ülkeden ithal edilen 19 mal için yapılmış taahhüt geçerlidir.¹⁵⁰

¹⁴⁹Jean Francois Bellis 1989: The EEC Antidumping Law? in: John H. Jackson and Edwin A. Vermulst (eds.) Antidumping law and practice: a comparative study. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1989.

¹⁵⁰20.rapor <http://europa.eu.mt/com>

2006 yılında 40 şirkete taahhüt teklifi yapılmıştır, aynı yıl 22 şirketle yapılmış taahhüt sona erdirilmiş ve 24 şirketten yeni taahhütler alınmıştır.¹⁵¹

4.1.4. Soruşturmanın Yaptırımsız Kapatılması ya da Kesin Vergi Uygulanması

Şikâyet geri çekildiğinde Birlik çıkarına ters düşmediği takdirde soruşturma işlemi sona erer.

Soruşturma sonucunda damping marjı belirlenemez veya damping ile doğan zarar arasında illiyet bağı saptanamazsa ya da çok düşük oranda (% 2'nin altında) damping marjı tespit edilirse önlem uygulanmaması kararı ile soruşturma kapatılır. Ayrıca, soruşturma sürecinde, dampingli ithalat yapılan ülkelerin her birinin AB pazar payının % 1'in altında olması ve bu ülkelere yapılan toplam dampingli ithalatın da AB tüketimi içerisindeki payının % 3'ü geçmemesi durumunda zarar ihmal edilebilir kabul edilir ve soruşturma sona erdirilir.

Değerlendirme sonrasında koruma önlemlerinin gereksiz olduğuna karar verilir ise, Danışma Komitesi'nden bir itiraz gelmediği takdirde soruşturma veya işlemler sona erer. Komisyon her durumda Konsey'e soruşturmanın sonuçları ile ilgili bir rapor sunarak işlemin sona ermesini teklif eder. Konsey 1 ay içerisinde çoğunluk oyu ile aksine karar vermediği takdirde soruşturma kapanmış olur.

İlgili ithalatın hacminin Birlik tüketiminin % 3'ünden daha az bir oranda olması ve pazar payının % 1'den az olması durumunda zarar ihmal edilebilir kabul edilecektir. Aynı şekilde ihracat fiyatı olarak damping marjının % 2'den az olduğu durumlarda sadece söz konusu ihracatçı için soruşturma sona erecek, ancak işlem kapsamında kalacak ve ülke için bir gözden geçirme soruşturmasında bu ihracatçı yeniden incelemeye tabi olabilecektir.

Soruşturma sonucunda damping marjı ve zararın varlığı tespit edilirse Komisyon, saptanan marjları Konsey'e iletir ve Konsey'in belirleyeceği oranda anti damping vergisi kesin olarak yürürlüğe konarak soruşturma kapatılır. Anti damping

¹⁵¹ AB'nin yıllık rapora: 2007 <http://europa.eu/generalreport/de/2007/rg82.htm>, En güncel AB Anti dumping raporu 2006 yılındandır. http://ec.europa.eu/trade/issues/respectrales/anti_dumping/legis/index_en.htm

vergisinin miktarı, damping marjını ve daha düşük ise zarar marjını¹⁵² geçemez. Vergi, dampingli olduğu ve zarara yol açtığı tespit edilen malların geldiği tüm kaynaklara uygulanır. Her ilgiliye ne miktarda vergi uygulanacağı ayrıntılı olarak belirtilir. 90 günden fazla olmamak kaydıyla, geçici vergilerin uygulanmasından önce tüketime sunulmuş ürünlerden geriye dönük vergi de tahsil edilebilir, ancak bu süre soruşturma başlangıcından önceki süreyi kapsayamaz. Vergiler üye ülkeler tarafından tahsil edilir. Kesin anti damping vergisi, uygulanmasına karar verilmesinden itibaren (veya hakkında yapılan sona erme incelemesinin tarihinden itibaren) beş yıl içinde sona erer. Ancak beş yıllık süre dolmadan evvel AB sanayisinin yapacağı bir talep üzerine veya bizzat Komisyonca başlatılacak bir incelemede, sona ermenin damping ve zararın devamına veya tekrarına yol açacağı belirlenirse, tedbirin devamına karar verilebilir.

Dampingin varlığı ve neden olduğu zarar kesin olarak belirlendiğinde ve Birlik çıkarları bir müdahale gerektirdiğinde, Komisyonun, Danışma Komitesi'ne danışarak yapacağı teklif ile Konsey basit çoğunluk kararı ile kesin anti damping vergisi uygulanmasına karar verir, 2004 yılından itibaren basit çoğunlukla kabul etmek; üye devletlerin çoğunluğunun tedbirlerin uygulanmasına karşı olmaması anlamına gelmektedir ve tedbirin kabul edilmesi demektir. Yani oy kullanmayanlar ya da tarafsız kalanlar dolaylı olarak tedbirlerin uygulanmasının taraftarı sayılmaktadırlar.

Geçici vergilerin yürürlükte olduğu durumda, teklifin kesin karar için Konsey'e geçici vergi süresinin bitiminden en az 1 ay önce verilmesi gerekir. Uygulanacak anti damping vergisi tespit edilen damping marjının üzerinde olamaz, marjın altında uygulanacak verginin oluşan zararın telafisine yeterli olduğu durumlarda vergi marjın altında olmalıdır.

Vergi uygulanması hakkındaki Yönetmelikte, her tedarikçi için vergi oranları belirtilir veya bunun uygulanmasına elverişsiz durumlarda genel kural olarak tedarikçi ülke için vergi belirtilir.

¹⁵²AB mevzuatı uyarınca, dampinge karşı vergi uygulanılmasına karar verildiği takdirde, uygulanacak vergi miktarının damping marjı kadar olması zorunlu değildir. Yerli üretim dalının uğradığı zararı telafi etmeye yetmesi halinde uygulanacak vergi damping marjından daha düşük olabilir. Bu uygulama literatürde “daha az vergi kuralı” (lesser duty rule) olarak tanımlanmaktadır.

Komisyon incelemesini örnekleme ile sınırlı tuttuğu durumda, örnekleme için bildirimde bulunan ancak incelemeye dahil olmayan ihracatçı ve üreticiler için uygulanacak vergi, örneklemede yer alanların ağırlıklı ortalama damping marjını geçmemelidir.

AB'de anti damping tedbirleri uygulamasının genel olarak dört biçimi vardır¹⁵³:

- *ad valorem* gümrükler - nispi gümrük vergisi: Çoğunlukla 6 aylık bir izleme süresine göre tekdüze bir damping marjı tespit edilir ve tespit edilen bu nispi vergi tüm gelecek ithalatlara katılır. İhracatçının daha sonra fiyat değişimlerinin etkisiz kalması taahhüdünü kabul etmesini cezpl etmektedir.
- Asgari fiyat ile farkı kapsayan gümrükler¹⁵⁴
- Değişken ve *ad valorem* gümrüklerin bir birleşimi olan gümrükler.¹⁵⁵
- Sabit gümrükler; yani her parça, her kilogram ya da başka bir ölçüye göre belli, değişmez bir tutardır.¹⁵⁶

Gümrükler genellikle malın CIF (maliyet, sigorta ve navlun) değerine göre, adları belli olan ihracatçıların gelecekte de yapılacak tüm ithalatlara için geçerli olacak şekilde uygulanır. Çeşitli ihracatçılara farklı damping marjları da belirlenebilir.¹⁵⁷

¹⁵³Esra Uyanusta,s.8.

¹⁵⁴Örneğin: Standardized Multi phase Electric motors ABİ, 1987 L 83/1 konusunda

¹⁵⁵Örneğin: Roller Chains for Cycles ABİ, 1988 L155/1 konusunda

¹⁵⁶Örneğin: Sheets and plates ABİ, L 207/21 konusunda

¹⁵⁷Örneğin: Türkiye'den ithal edilen borular ABİ 2002 L 259.

4.1.5. Geriye Yönelik Vergi Kapsamı

Geçici ve kesin anti dumping vergileri, dumpingin varlığı ve buna bağlı oluşan zararın güçlü kanıtlarının varlığına dair karar alındıktan sonra serbest dolaşıma giren ürünler için uygulanır.

Konsey, dumpingin varlığı ve buna bağlı zarar oluştuğuna dair kararın kesinleşmesi ile daha önce uygulanmakta olan geçici verginin ne oranda kesin vergi olarak tahsil edileceğini kararlaştırır. Bu amaçla, dumpingin zarar tehdidi oluşturması veya sanayinin gelişmesine engel olması değil, geçici vergilerin uygulanmaması durumunda oluşacak maddi zarar göz önüne alınır. Bunun dışında, tehdit veya engelin var olması durumu dahil, geçici vergi teminatları iade edilir ve tehdit ve maddi engele dair kesin karar verildiği tarihten itibaren kesin vergi uygulanır.

Kesin verginin geçici vergiden yüksek olması durumunda aradaki fark tahsil edilmemektedir, düşük olması durumunda, yeniden hesaplanacaktır, vergi uygulanması yönündeki kararın olumsuz olması durumunda geçici vergiler teyit edilmektedir.

90 günden fazla olmamak kaydıyla, geçici vergilerin uygulanmasından önce tüketime sunulmuş ürünlerden kesin anti dumping vergisi tahsil edilebilir, ancak bu süre soruşturma başlangıcından önceki süreyi kapsayamaz. Taahhütlerin ihlali veya geri çekilmesi durumunda da aynı kural uygulanır.

4.2. SÜRE, GÖZDEN GEÇİRME VE GERİ ÖDEME

Bir anti dumping önlemi sadece zarara neden olan dumpingin önlenmesi için gerekli olduğu sürece yürürlükte kalmaktadır. Anti dumping önlemlerin uygulandığı son yıl içerisinde uygun bir zamanda AB Resmi Gazetesi'nde uygulamanın bitmek üzere olduğunu duyuran bir bildirim yayınlanmaktadır. Bundan sonra Birlik üreticileri 5 yıllık sürenin bitiminden en az 3 ay önce olmak kaydıyla gözden geçirme talep edebilirler. Önlemlerin fiili olarak uygulamasının sona erdiği bir bildirim ile duyurulur.

Uygulaması sürmekte olan önlemlerin de gözden geçirilmesi ihracatçı, ithalatçı ve Birlik sanayisi veya üye ülkeler tarafından yeterli kanıt sunulması talep edilebilir. Bu tür bir iç gözden geçirme için kesin vergilerin başlangıcından itibaren en az bir yıl gibi makul bir sürenin geçmiş olması gerekir.¹⁵⁸

Ayrıca pazara yeni giren ihracatçılar için ihracatçı bazında dumping marjı belirlenebilmesi için de gözden geçirme soruşturması açılabilir.

Bir kesin anti dumping önlemi, uygulanmaya başladığı tarihten itibaren veya dumping ve zararın incelendiği en son gözden geçirme soruşturması kararından itibaren 5 yıl sonunda, yeniden gözden geçirilmesi kararlaştırılmadığı takdirde sona erecektir. Gözden geçirme soruşturması başlatıldığında, yürürlükteki uygulama soruşturmanın sonucuna bağlı olmaktadır.

Gözden geçirme soruşturmaları normalde başlangıcından itibaren 12 ay içinde karara bağlanmalıdır.

Gözden geçirmeler, Sona Erme İncelemesi, Ara İnceleme ve Yeni Gelen İncelemesi olmak üzere üç başlıkta incelenebilir.

Sona Erme İncelemesi, beş yıllık uygulama süresi dolmadan önce, AB sanayisinin yapacağı bir talep üzerine ya da bizzat Komisyon tarafından başlatılacak bir inceleme ile sona ermenin dumping ve zararın devamına veya tekrarına yol açıp açmayacağını tespit edilmesidir. Alınacak karara göre önlemlerin uygulamasına devam edilebilir.

Ara İnceleme, henüz bitiş tarihi yaklaşmamış olan dumpinge karşı önlemlerin devamında fayda olup olmadığı konusunda inceleme yapılmasıdır. Ara inceleme için kesin vergilerin başlangıcından itibaren en az bir yıl gibi makul bir sürenin geçmiş olması gerekir. Bu süre zarfında Komisyon şikâyetçi olan taraf ya da vergiye konu olan taraf, mevcut uygulamanın yeniden gözden geçirilmesi yolunda başvuru yapma hakkına sahiptir. Ara inceleme başlatıldığında, yürürlükteki uygulamanın durumu soruşturmanın sonucuna bağlı olacaktır. Ara incelemeler normalde başlangıcından itibaren 12 ay içinde karara bağlanmalıdır. Ara inceleme sonucunda, dumping marjı saptanamazsa, kesin vergi yürürlükten kaldırılabilir. İthalatçı dumping marjının

¹⁵⁸Esra Uyanusta, s.12.

kalktığını veya yürürlükteki verginin altına indiğini ispat ederek tahsil edilen vergilerin geri ödenmesini talep edebilir. İthalatçı ürünlerin serbest dolaşıma girdiği üye ülke kanalı ile kesin verginin uygulandığı veya geçici vergilerin kesinleştirildiği tarihten sonra 6 ay içerisinde Komisyon' a geri ödeme için talepte bulunabilir. Komisyon, Danışma Komitesi ile de müzakere ederek iç gözden geçirme sonucunda geri ödemenin yapılıp yapılmayacağına ve yapılacağı takdirde hangi oranda yapılacağına karar verir. Vergilerin geri ödenmesi kararı normal olarak 12 ay içinde verilmelidir, bu süre hiçbir şekilde geri ödeme talebinden sonra 18 ayı geçmeyecektir. Geri ödeme kararına istinaden ödeme, karardan sonra en geç 90 gün içinde üye ülke tarafından yapılır. Ara inceleme sonucunda, mevcut anti dumping vergisine rağmen söz konusu ürünün AB piyasasına daha düşük fiyatlarla girdiği tespit edilirse, yeni bir soruşturma başlatılarak beş yıl süreli yeni ve daha yüksek bir kesin vergi oranı da saptanabilir.

Yeni Gelen İncelemesi, dumpingli malları ihraç eden ülkeye mensup olup, dumpinge konu olmuş mallardan AB'ye ilk defa ihraçta bulunacak olan ve bu nedenle de hakkında uygulanacak bireysel vergi oranı bulunmayan yeni ihracatçılar için bireysel dumping marjını belirlemek amacıyla yapılır. Bu inceleme bireysel dumping marjını belirlemek amacıyla yapılır. Bu incelemenin yapılabilmesi için, yeni gelen ihracatçının, yürürlükteki anti dumping vergisine muhatap hiçbir üretici veya ihracatçı ile bağlantısı olmadığını göstermesi gerekir. İncelemenin sonunda yeni bir vergi oranı öngörülebileceği gibi mevcut oran da kaldırılabilir.

4.3. YENİDEN SORUŞTURMA AÇILMASI

Birlik Sanayi önlemlerin fiyatlar üzerinde olumlu etkisi olmadığı yönünde yeterli kanıt göstererek yeniden soruşturma başlatılmasını talep edebilir. Bu tür bir soruşturma normal olarak başlangıcından itibaren 6 ay içerisinde sonuçlandırılmalıdır.

Soruşturma sonucu dumping marjının yükseldiğini gösteriyor ise Komisyon'un teklifi ile Konsey, salt çoğunluk oyu ile yürürlükteki uygulamayı yeni bulgular doğrultusunda düzeltir.

4.4. HİLELİ İHRACATIN VARLIĞI

Yapılacak soruşturma sonucunda, yürürlükteki anti dumping vergilerinin etkilerinin üçüncü ülkeler üzerinden yapılan ihracat ile zayıflatıldığı kanıtlandığında anti dumping vergileri bu ülkelerden yapılacak ithalatlara da uygulanabilir.¹⁵⁹

4.5. ANTİ DAMPİNG SORUŞTURMASINDA AB ORGANLARININ YERİ

Anti dumping süreci uluslararası ticarete uzmanlaşmış bir idarî makam tarafından yürütülmektedir. Yabancı şirketlerle olan temas (dumping marjını tespit etmek için) ve Birlik Sanayisi ile olan temas (zararı tespit etmek için) bir iş bölümü doğrultusunda gerçekleştirilir.¹⁶⁰ 1995 yılından itibaren Avrupa Birliği Komisyon'u tarafından gerçekleştirilen iş bölümünde dumpingi tespit etmekle görevli I-C ve Birlik zararını tespit etmekle görevli I-E bölümleri kurulmuştur. Bu iş bölümü kararların "teknik" temellerini işleyerek uzmanlaşmayı mümkün kılmaktadır. Konsey tarafından son verilen kararlar genel olarak siyasî bir duruma bağlı olarak verilmektedir. Soruşturmalar genellikle tedbir uygulanması kararıyla sona ermektedir.

Sürecin ikinci aşaması çerçevesinde yapılan ithalat miktarına göre gerçekleştirilen hesaplamalarla bu mallar sınırlarda alıkoyulmaktadır. İktisadi açıdan önemli olan yukarıda ilk paragrafta izah edilen süreçtir, sonraki süreç doğal olarak gerçekleşmektedir. Gümrüklerde malların alıkoyulması söz konusu devletin maliye bakanlığına bağlı gümrük makamlarının vazifesidir. Avrupa Birliği'nde bu görev merkezileştirilmemiş, tek tek üye devletler görevlendirilmiştir.

¹⁵⁹Esra Uyanusta, s.13.

¹⁶⁰MOUSSİS Nicholas, s.448.

Avrupa Birliği'nde anti dumping soruşturması konusundaki yetkiler Komisyon, Konsey ve Mahkeme arasında bölüştürülmüştür. Aynı anda ye devletler ve Avrupa Parlamentosu da bir rol oynamaktadır.

Komisyon'un rolü önemli ve kesindir, Komisyon tüm soruşturma sürecini icra eder, olgu tespit eder, uygulanan tedbirler için tavsiye verir. Konsey, Komisyon'un tavsiyelerini değiştirmeden karar seviyesine getirir. Komisyon'da yüzden fazla memur anti dumping Őikyetleri ve süreci üzerine çalışmaktadır. Komisyon'un bu konudaki Genel Müdürlüğü 1 (directorate general 1) C ve E bölümleri, Birliğin dumping politikasını Őekillendirmeye yetecek insani ve maddi kaynağı sahiptir.

Konsey, teknik sorunlarla meşgul olmamakta, sadece siyasal içerikle meşgul olmaktadır. Konsey, uygulanmış dumping tedbirlerinin kaldırılmasına dair karar vermekle ve dumping hukukunun yasama reformlarını yürütmekle görevlidir.

Avrupa Adalet Divanı'nın vazifesi Komisyon'un ve Konsey'in tedbirlerini denetlemektir.

ye devletlerin temsilcileri bir Komisyon memurunun başkanlığı altında "Anti Damping Komitesi" nde bir araya gelirler. Burada bir çok konu grşlmekle beraber, bu komitenin en önemli yetkisi taahhütlerin bağlanmasını kabul etmektir.¹⁶¹ Bu Komite'nin sözlü davalarda bulunma hakkı vardır, ancak gizli dosyalara giriş hakkı yoktur. Ayrıca ye devletlerin gümrük makamları gümrüklerde dumpingli malların alıkonmasını idare etmektedirler.

Avrupa Parlamentosu'na 1983 yılından itibaren yıllık bir anti dumping ve anti sübvansiyon raporu verilmektedir. Dış Ticaret Heyeti raporu tartışır ve Parlamento önergesinin tasarısını hazırlar. Bu nerge yeni gelişmeler için önemli bir yöntemdir.¹⁶²

¹⁶¹ADTT'nin 10 maddesinin 1. fıkrası.

¹⁶²MOUSSIS Nicholas, s.485.

BEŞİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ANTİ DAMPİNG HUKUKUNDA BİREYSEL HUKUKİ KORUNMA

5.1. ANTİ DAMPİNG SORUŞTURMASININ HUKUKİ TEMELLERİ

5.1.1. Ekonomi İdare Mekanizması Olarak Anti Damping Soruşturması

Anti Damping Temel Tüzüğünde, bir anti damping soruşturmasına ilişkin esaslı soruşturma kuralları somut olarak belirlenmiştir.

Bu tüzüğe göre Komisyon, Birliğin yürütme organı olarak soruşturmada aktif bir rol üstlenmektedir. Komisyon, kanıtların doğruluğunu ve esaslılığını kontrol eder,¹⁶³ soruşturma sürecini yönetir,¹⁶⁴ gerekli bilgileri toplar,¹⁶⁵ gizli olmayan dokümanlara ulaşımı sağlar¹⁶⁶ ve denetim ziyaretlerini icra eder.¹⁶⁷ Bu nedenle, soruşturma bu açıdan büyük oranda idari soruşturmanın özelliklerini gösterir.

AB'de geçici ve kesin anti damping önlemleri tüzükler şeklinde çıkarılmaktadır.¹⁶⁸ Bu tüzükler, objektif olarak belirlenebilir bir durum (XY malın ithalatı) için geçerlidir, genel ve soyut olarak ifade edilen bir kişi grubunun (XY malın ihracatçısı/ithalatçısı) karşısında bir gümrük vergisi oranını belirlemektedir.¹⁶⁹ Birliğin gümrük noktalarında ortak ticaret politikası amaçlarını etkin şekilde gerçekleştirmek için, anti damping gümrük vergilerinin konulması ve ayrıca çok sayıda ithalat geçişleri için genel-soyut bir düzenleme yapılmıştır. Bunun dışındaki düzenlemeler bağlayıcı değildir ve bu düzenlemeler her üye devlette doğrudan geçerlidir. Tüzük (ABİDA md. 290), anti damping uygulamasında düşünülen tek tasarruf biçimidir. Tüzükle soruşturmaya yasal bir şekil verilmektedir. Bundan dolayı, AB Anti damping soruşturması yasama unsurlarını da ihtiva eden ekonomi idare mekanizması olarak nitelendirilmekte ve çoğu kez karma nitelikli olarak

¹⁶³ADTT'nin 5. maddesinin 3. fıkrası.

¹⁶⁴ADTT'nin 5. maddesinin 9. fıkrası.

¹⁶⁵ADTT'nin 6. maddesinin 2. ve 3. fıkraları.

¹⁶⁶ADTT'nin 6. maddesinin 7. fıkrası.

¹⁶⁷ADTT'nin 16. maddesinin 1. fıkrası.

¹⁶⁸ADTT'nin 14. maddesinin 1. fıkrası.

karakterize edilmektedir.¹⁷⁰ Adalet Divanı da, 30 Eylül 2003 tarihli Eurocoton kararında, açık olarak AB anti dumping soruşturmasının teknik-idari özelliklere sahip olduğu görüşünü benimsemiştir.¹⁷¹

5.1.2. Avrupa Birliği Hukuku'nda Anti Damping Soruşturmasının Usul Hukuku Hedefi

Modern hukuk sisteminde idari soruşturma türü olarak anti dumping soruşturması da soruşturma haklarının düzenlenmesinde birbiriyle çatışan iki hedef ile şekillenmektedir. Bir taraftan soruşturma, etkinlik ve rasyonellik vermeli ve doğru yasal kararlara götürmeli, diğer taraftan idari soruşturma süreci içinde subjektif hukuki korunmanın önemi korunmalıdır. Soruşturmaya katılımla bireyin şahsi hak ve menfaat pozisyonunun açıklanması sağlanmakta ve idare, subjektif hukuki pozisyonları dikkate almak, korumak ve gerçekleştirmek suretiyle hukuki korunmayı sağlamaktadır.

Böylece hukuki dinlenilmenin sağlanması, gizli bilgilerin korunması, ifade vermeyi reddetme hakkı ve avukat ile müvekkili arasında yazışmanın korunması, hukuk devleti ilkesine uygun bir soruşturmanın esaslı koşulları olarak ilk önce mahkeme kararları için oluşturulmuş olmaktadır.¹⁷² Daha sonra bunlar, Birlik hukukunun köklü ilkeleri olarak tüm idari soruşturmalar için de kabul edilmiştir.¹⁷³ Genel soruşturma garantileri olarak soruşturmanın etkinliğinin teşvik edilmesi ve kararın doğruluğunun temin edilmesi işlevinin yanı sıra bireyi koruyan işlevi içinde de büyük önem taşımaktadır.

Anti dumping soruşturmasında ekonomik karmaşık olayların gözden geçirilmesi söz konusudur. Komisyon, korunma önlemlerinin alınması koşullarının araştırılmasında birçok işletme ve makro ekonomik faktörleri dikkate almak

¹⁶⁹ ATAD, Dava. 789 ve 790/79, Colpak ve diğerleri/Komisyon, Külliyyat. 980, 1949, Kn. 9; ATAD, Dava. C-244/88, Usines coopératives de déshydratation du Vexin ve diğerleri/Komisyon, Külliyyat. 1989, 3811, Kn.13.

¹⁷⁰ Krş. ATAD, Dava. 113/77, NTN Toyo Bearing Compny ve diğerleri/Konsey, Külliyyat. 1979, 1185, Kn. 11, 12.

¹⁷¹ ATAD, Dava. C-76/01 P, Eurocoton ve diğerleri, EuZW 2003, 763 vd.

¹⁷² ATAD, bağlantılı dava. 42 ve 49/59, Snuapat/AKÇT Yüksek Otoritesi, Külliyyat. 1961, 111 (169); ATAD, dava. 17/74, Transocean/Komisyon, Külliyyat. 1974, 1063, Kn. 15.

zorundadır. Ticari ve ekonomik politik bakış açıları da karar için önem taşımaktadır. Dolayısıyla araştırma çerçevesinde saptanan vakıalar sadece maddi-hukuki kategorilerde ele alınabilir ve yargısal olarak kontrol edilebilir. Buna uygun olarak, Birlik mahkemeleri, yerleşmiş içtihatlarında, kendileri tarafından incelenmesi gereken ekonomik, siyasi ve hukuki durumun karmaşıklığı yüzünden Birlik organlarının, ADTT'ye göre somut korunma önlemlerini almalarında geniş bir değerlendirme alanı, yani takdir yetkisi ile tasarruflarını kabul etmişlerdir.¹⁷⁴ Bu nedenle soruşturma haklarına uyulması ve yargısal denetim daha da önem kazanmaktadır. Diğer taraftan Mahkemeler, idari soruşturmadaki usul garantileriyle sağlanan hukuki korunmanın düzenlenmesi hakkında karar vermekte ve maddi, şahsi uygulama ile korunma alanını tanımlamaktadırlar.

5.1.3. Avrupa Birliği'nde Anti Damping Soruşturmasının Hukuki Esasları

Dampingli her ithalat, AB'de doğrudan anti damping önlemlerine maruz kalmamaktadır. Zira, dampingli mal ithalatının Birlik sektörüne önemli bir zarar vermesi veya böyle bir zarar tehdidinin olması ve bir korunma önlemi için Birliğin haklı bir menfaatinin bulunması gerekir. Bu koşulların varlığı, açma, araştırma ve karar verme aşamalarına ayrılan, kompleks bir incelemede gözden geçirilir ve saptanır.

Bir anti damping soruşturması, gerçek veya tüzel bir kişinin yazılı bir talebiyle Birliğin ilgili sektörü adına Komisyon'da açılır.¹⁷⁵ Bu talebin, gerekçeli olması ve yeterli kanıtlarla donatılması gerekir. Dampingin ve zararın varlığı bakımından yeterli kanıt bulunması halinde, bu talep Komisyon tarafından incelenir ve üye devletlerin görüşmesinin ardından şekli soruşturma başlar.¹⁷⁶ Soruşturmanın açılması, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde (C Serisinde) ilan edilir¹⁷⁷ ve ihracatçı

¹⁷³ ATAD, 85/76, Hoffmann La Roche/Komisyon, Külliyat. 1979, 461, Kn. 9; ATAD, Dava. 322/81, Michelin/Komisyon, Külliyat. 1983, 3461, Kn. 7; ATAD, bağlantılı dava. 46/87 ve 227/88, Hoechst/Komisyon, Külliyat. 1989, 2859, Kn. 14.

¹⁷⁴ ATİDM, dava. T-118/96, Thai Bicycle Industry/Konsej, Külliyat. 1998, II-2991, Kn. 67; ATİDM, dava. T-164/94, Ferchimex SA/Konsej, Külliyat. 1995, II-2681, 2707, Kn. 67.

¹⁷⁵ ADTT'nin 5. maddesi, fakat ADTT'nin 6. maddesi soruşturmanın resen açılmasını öngörmektedir. Burada da uygun objektif kanıtlara gerek vardır.

¹⁷⁶ ADTT'nin 5. maddesinin 9 ve 10. fıkraları.

¹⁷⁷ ADTT'nin 5. maddesinin 10. fıkrası.

ülkenin hükümetine ve Komisyonca bilinen ilgili diğer taraflara bildirilir.¹⁷⁸ Bunun akabinde inceleme başlatılır. Bu inceleme sırasında, soru formları ihracatçıya, ithalatçıya, Birliğin ilgili sektörüne, alıcılara ve/veya tüketicilere gönderilir.¹⁷⁹ Daha sonra gelen cevaplar değerlendirilir ve talep üzerine diğer ilgili taraflar dinlenir.¹⁸⁰ Cevap ve görüş açıklamalarını, diğer incelemeler ve gerektiğinde Avrupa Komisyonu'nun ilgili tarafların teşebbüslerinde gerekli denetim ziyaretlerinin yapılması izler.¹⁸¹

Komisyon, ilk olay incelemesinin ardından dumpingin ve Birlik sektörünün buna bağlı olarak ortaya çıkan zararının mevcut olduğunu geçici olarak saptarsa, Birlik menfaatinin gerekli kılması durumunda henüz devam eden inceleme sürecinde geçici anti dumping vergisi koyabilir.¹⁸² Bu suretle, anti dumping soruşturması esnasında Birlik sanayisinin daha fazla zarar görmesi engellenir. Bu önlemin yürürlüğe konulması ile dumpingli malın Birliğin gümrüksüz dolaşımına ithal edilmesine ancak belirlenen geçici verginin karşılığında bir teminatın yatırılması halinde izin verilir.¹⁸³

İncelemeler nihai olarak tamamlandığında, anılan koşullar bulunduğu takdirde üçüncü ülkelerden Avrupa Birliği'ne ithal edilen mallara özel bir vergi¹⁸⁴ (anti dumping vergisi) konulur. Burada vergi, Komisyon'un önerisi üzerine Konsey tarafından, geçici anti dumping vergisinde olduğu gibi tüzük vasıtasıyla belirlenir.¹⁸⁵ Anti dumping vergisi dumping marjını geçemez.¹⁸⁶ İlave vergi, Birliğin ilgili sektörünün zararının giderilmesi için gerekli olan yükseklikte konulmalıdır. Daha önceleri nadir de olsa sosyalist rejimle yönetilen ülkelere miktar kısıtlamaları da uygulanmıştır. Ancak bu AB anti dumping sistemine aykırıdır. Çünkü, dumping fiyat karşılaştırılması olarak tanımlanmaktadır ve doğrudan ithalatın artmasına karşı sadece korunma önlemlerinin kullanılması mümkündür.¹⁸⁷

¹⁷⁸ADTT'nin 5. maddesinin 11. fıkrası.

¹⁷⁹ADTT'nin 6. maddesinin 2. fıkrası.

¹⁸⁰ADTT'nin 6. maddesinin 5. fıkrası.

¹⁸¹ADTT'nin 16. maddesi.

¹⁸²ADTT'nin 7. maddesinin 1. fıkrası.

¹⁸³Krş. ADTT'nin 7. maddesinin 3. fıkrası.

¹⁸⁴Bu, geçici olarak daha önce tahakkuk ettirilen vergilere ilave olarak tahsil edilir.

¹⁸⁵ADTT'nin 9. maddesinin 4. fıkrası ve 14. maddesinin 1. fıkrası.

¹⁸⁶ADTT'nin 7. maddesinin 2. fıkrası ve 9. maddesinin 4. fıkrası.

¹⁸⁷3285/94 sayılı Tüzük, ATRG, sayı: L 349/53, tarih: 22 Aralık 1994.

İncelemeler neticesinde Komisyon'un geçici bir anti dumping vergisi koymasının veya/ve Konsey'e nihai anti dumping vergisi konulmasına ilişkin bir öneri sunmasının gerekmesi durumunda, malları böyle bir vergiye tabi olacak taraflar için anti dumping vergisinin konulmasına karşı koyma imkanı bulunmaktadır. ADTT'nin 8. maddesinin 1. fıkrası gereğince inceleme süreci, geçici veya nihai vergiler konulmadan; dumping şüphelisi olan taraf, ihracat fiyatını değiştirmek veya dumpingli malları artık daha az miktarda getirmek veya kesinlikle Birliğe getirmemek suretiyle gönüllü olarak dumpingin zararlı etkilerini ortadan kaldırırsa inceleme sona erdirilir.

Keza incelemeler, önlemlerin gerekli olmadığı veya ilgili ithalatın hacmi itibariyle önemsiz görüldüğü sonucunu verirse,¹⁸⁸ incelemeye daha doğrusu soruşturmaya son verilir.¹⁸⁹ Geçici ve nihai önlemler, fiyat yükümlülüklerinin kabulüne ilişkin kararlar, yükümlülüklerin ve nihai anti dumping vergilerinin seyri ve soruşturmanın veya incelemelerin sona ermesi Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde yayımlanır.¹⁹⁰

5.2. ADTT'YE GÖRE SORUŞTURMAYA KATILANLAR

Anti dumping soruşturmasında değişik ilgili gruplar bulunmaktadır. Anti dumping vergisinin konulmasına ilişkin bir tüzüğün şekli muhatabı daima bir üye devlettir. Üye devletler, anti dumping önlemlerinin uygulanması için yetkili olup, gümrük makamları ile anti dumping vergisini tahsil etmek zorundadırlar.¹⁹¹

Ancak tüzüğün şekli muhatabı olmayan oldukça önemli bir diğer grubu ekonomik olarak asıl etkilenenler oluşturmaktadır. Bunlar, ihracatçı, ithalatçı ve bir anti dumping vergisiyle yüklenilen ekonomik değer üreticisi ve ilgili Birlik sektörüdür. Diğer bir ayırım da, tüketiciler ile tüketici ve menfaat birlikleri bakımından yapılabilir.

¹⁸⁸ ADTT'nin 9. maddesinin 3. fıkrası. Bir devletin % 1'den daha az pazar payı oluşturan ithalat miktarı ve münferit ihracatçı için % 2'den daha az dumping marjı önemsiz addedilir.

¹⁸⁹ ADTT'nin 9. maddesinin 2. fıkrası.

¹⁹⁰ ADTT'nin 14. maddesinin 2. fıkrası.

¹⁹¹ ADTT'nin 14. maddesinin 1. fıkrası.

5.2.1. İhracatçı, İthalatçı ve Topluluk Sektörü

Bireysel hukuki korunmanın yoğunluğu soruşturmaya katılanların ilgililik derecesine göre değerlendirilebilir. Çünkü anti dumping soruşturmasında ilgili kişilerin çerçevesi geniş tutulmuştur. Her ne kadar anti dumping soruşturması sadece bir Birlik sektörünün talebiyle başlatılabilmekteyse de¹⁹²; anti dumping soruşturmasının açılmasından sonra bilgilendirme hakkına sahip olanların içine, soruşturma sürecinde dinlenilmeye ve görüş açıklamaya hak sahibi olanlar¹⁹³, geçici veya nihai önlemlerin getirilmesinden önce hak iddiasına¹⁹⁴ paralel şekilde sahip olanlar, ihracatçılar, ithalatçılar, temsilci kuruluşlar, tüketiciler, tüketici örgütleri dahil edilmektedir¹⁹⁵. Bu bakımdan tüm bu taraflar, anti dumping soruşturmasına esaslı şekilde yön veren usulü hakları ileri sürebilmektedirler.

Komisyon'un gizli olmayan dokümanlarına erişim hakkı¹⁹⁶, görüş açıklama hakkı¹⁹⁷, Komisyon önünde sözlü olarak dinlenilme hakkı¹⁹⁸, nihai karardan önce Komisyon'un bilgilendirme yükümlülüğü ve tarafların bununla bağlantılı olarak bir kez daha görüş açıklama hakkı¹⁹⁹ ve yüzleşme dinlenilmesi hakkı²⁰⁰ ilgili kişilerin ileri sürebilecekleri usulü haklardır.

Tüm bu usulü haklar kararın maddi olay açısından doğru olarak ortaya konmasına hizmet etmektedir. Bundan başka, ilgilinin, etkin bir savunma imkanına sahip olmasını ve karar veren organa hukuki durumunu ilgilendiren tüm bilgileri iletebilmesini ve böylece olayın mümkün olduğunca kapsamlı şekilde açıklayabilmesini sağlamaktadır.

5.2.2. DTÖ Anti Damping Kodeksi Işığında Tüketici Örgütlerinin Konumu

ADTT anti dumping soruşturmasında hak sahibi olanların çerçevesinin geniş tutulmasına imkan vermektedir. Ancak ilgili taraflar kavramı, ADTT'nin 5.

¹⁹²ADTT'nin 5. maddesinin 1. fıkrası.

¹⁹³ADTT'nin 6. maddesinin 5. ve 7. fıkraları

¹⁹⁴ADTT'nin 20. maddesinin 1. ve 2. fıkraları.

¹⁹⁵ADTT'nin 5. maddesinin 11. fıkrası.

¹⁹⁶ADTT'nin 6. maddesinin 7. fıkrası.

¹⁹⁷ADTT'nin 6. maddesinin 7. fıkrası.

¹⁹⁸ADTT'nin 6. maddesinin 5. fıkrası.

¹⁹⁹ADTT'nin 20. maddesi.

maddesinin 10. fıkrasında esasen usulü haklara dayanma hakkını getirmekteyse de tamamen tartışmasız değildir. Komisyon tarafından hak sahibi olanların kapsamı, özellikle de tüketici örgütleri yönünden kısıtlanması defalarca denenmiştir.

22 Aralık 1995 tarihine kadar geçerli olan Temel Tüzük'te²⁰¹, belirtilen haklar, yani dosya inceleme, dinlenme vb. henüz tüketici örgütlerine açıkça tanınmamıştı. Bu durum, BEUCH/Komisyon kararında da, bu usulü haklara dayanan bir tüketici örgütünün davasının reddedilmesine yol açmıştır²⁰². Fakat ATAD, kararlarında vaktiyle bu hakların tüketici birliklerine tanınmasının Birlik yasa koyucusunun sorumluluğunda bulunduğunu belirtmiştir²⁰³. Yeni ADTT ise tüketici örgütlerinin katılımını açıkça öngörmektedir. Bu noktada ADTT, DTÖ Sözleşmesi'nin IA nolu ekinde yer alan Anti Damping Kodeksinden ayrılmaktadır. Nitekim Anti Damping Kodeksinin 6.11. ve 6.12. maddeleri tüketici örgütlerini bu noktada ilgili taraflar arasında saymamakta ve onlara malın mutad şekilde perakende olarak satılması şartıyla yalnızca soruşturma için önem taşıyan bilgiler sunma hakkını vermektedir. Bunların gizli olmayan dokümanları inceleme hakkı bulunmamaktadır.

Anti damping Kodeksi ile ADTT arasındaki uyumsuzluk BEUC'in (Bureau européen des unions des consommateurs) diğer bir davasının da konusu olmuştur.²⁰⁴ Bu davada, bir anti damping vergisi tahakkuk ettirilen işlenmemiş pamuğun, Anti Damping Kodeksi'nde öngörüldüğü gibi mutad şekilde perakende olarak satılması söz konusu olmuştur. Pamuk, tüketiciler tarafından kullanılmayan yarı mamul bir üründür. Bu açı ve Anti damping Kodeksi'nin çerçevesinde tüketici örgütlerine yukarıda belirtilen hakların ötesine geçen katılma hakkı verilmediği gerçeği, Komisyon'a, tüketici örgütünü ilgili taraf olarak reddetmek ve bu noktada ADTT ile verilen katılma haklarını tanımamak için gerekçe olmuştur. Bu olay, Anti Damping Kodeksi ve ADTT ilişkisinin tartışılması açısından esaslı öneme sahiptir. Gerçi ATAD, Birliğin uluslararası antlaşmalarının, kural olarak ATA'nın 300. maddesinin 7. fıkrası gereğince Birlik hukukunun tamamlayıcı parçası olduğunu ve bireyin koşulsuz ve açık bir yükümlülük içermesi durumunda böyle antlaşma hükümlerine

²⁰⁰ ADTT'nin 6. maddesinin 6. fıkrası.

²⁰¹ 248/88 sayılı Tüzük, ATRG sayı: L 209/1, tarih: 11 Temmuz 1988.

²⁰² ATAD, dava. C-170/98, BEUCH/Komisyon, Külliyat. 1991, I-5709.

²⁰³ Adı geçen karar, Kn. 30.

²⁰⁴ ATİDM, dava. T-256/97, BEUCH/Komisyon, Külliyat. 2000, II-101.

dayanabileceğini kabul etmiştir.²⁰⁵ Bu bağlamda ATAD, International Fruit Company davasında bireye, genel, açık ve esnek ifadeler nedeniyle sadece 1947 tarihli GATT'ın veya bu çerçevede akdedilen anlaşmaların ihlaline dayanılmasını mümkün kılmamıştır.²⁰⁶ ATAD, 1994 tarihli GATT ve diğer DTÖ sözleşmelerinin de anlaşma sisteminin artan şekilde hukukleştirilmesine rağmen doğrudan etkililiğini tanımamıştır.²⁰⁷ Ancak bu ana tutuma, Birliğin uluslararası yükümlülüğünün yerine getirilmesine ilişkin ikincil hukuk düzenlemesi çıkarıldığında ve belirli GATT/DTÖ kuralları Birlik hukukuna dâhil olduğunda ve böylece açıkça onun tamamlayıcı parçası haline geldiğinde bir istisna yapılmaktadır.²⁰⁸ Anti Damping Tüzüğü, 2. ve 3. gerekçe mülahazaları, mevcut uluslararası yükümlülükler, özellikle GATT'ın VI. maddesi ile Anti Damping Kodeksin'den çıkan yükümlülükler ile uyum içinde düzenlenmiştir. Bu nedenle, ATAD Nakajima kararından bu yana yerleşmiş içtihatlarında Birliğin GATT ve Anti Damping Tüzüğü hükümleri ile bağlı olmasını Birlik anti dumping hukuku için kabul edilmiştir.²⁰⁹ Dolayısıyla Anti Damping Kodeksi'nin Temel Tüzüğün yorumunda dikkate alınması gerekmektedir.

Bu nedenlerle Mahkeme, BEUCH davasında, ADTT'nin yorumunu Anti Damping Kodeksi'nin yukarıda anılan kısıtlamaları altında yapmak zorunda kalmıştır. Bununla birlikte, tüketici örgütlerinin ele alınmasında ilk bakışta neyin uyumsuzluk teşkil ettiği, Kodeks ve Tüzük metinlerinin daha yakın değerlendirilmesinde açık şekilde ortaya çıkmaktadır. Gerçekten de ilk olarak saptanmalıdır ki; Anti Damping Kodeksi, 6.11.iii. maddesinde ilgili taraf kavramının DTÖ üyeleri tarafından genişletilmesine müsaade etmektedir. Bu noktada, ADTT'nin 6. maddesinin 7. fıkrasında düzenlendiği gibi tüketici örgütlerinin soruşturma sürecine dâhil edilmesine karşı durulamaz. Tüketici örgütlerinin Anti Damping Kodeksi'nin 6.12. maddesinde düzenlenen, bilgiler sunabilme hakkının

²⁰⁵ ATAD, dava. 104/81, Hauptzollamt Mainz/Kupferberg, Külliyat. 1982, 3641, Kn. 11.

²⁰⁶ ATAD, dava. 21/72, 22/72, 23/72 ve 24/72, International Fruit Company ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1972, 1219, Kn. 18 vd.

²⁰⁷ ATAD, dava. C-149/96, Portekiz/Konsej, Külliyat. 1999, I-8395, Kn. 47; ATAD, dava. C-300/98, Dior/TUK Conculancy BV ve diğerleri, dava. 2000, I-11307, Kn. 43 vd.

²⁰⁸ ATAD, dava. 21/72, 22/72, 23/72 ve 24/72, International Fruit Company ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1972, 1219, . 18; ATAD, dava. C-69/89, Nakajima/Konsej, Külliyat. 1991, I-2069, Kn. 29 vd. DTÖ-Sözleşmesi ve ekleri için krş. ATAD, dava. C-149/96, Portekiz/Konsej, Külliyat. 1999, I-8395, Kn. 47; ATAD, dava. C-300/98, Dior/TUK Conculancy BV ve diğerleri, Külliyat. 2000, I-11307, Kn. 43 vd.

mutat şekilde perakende olarak satılan mallarla sınırlandırması, ilgili taraf açısından sınırlandırıcı etki göstermemelidir. Böylece ilgili kişi kavramı bir DTÖ üyesi tarafından genişletilmiştir.²¹⁰ Anlaşıldığı üzere, tüketici örgütleri de ADTT ile güvence altına alınan bireysel hukuki korunma yollarından faydalanabilmektedir ve yargı kararı da bunu teyit etmiştir.

5.2.3. Katılan Gruplar Arasında Ayrım Yapma Gerekliliği ?

Anti dumping soruşturmasından etkilenen ilgili tarafların usulü haklarının kapsamının ilkesel bir ayrımının öngörülmediği söylenebilir.

22 Aralık 1995 tarihine kadar geçerli olan Temel Tüzük'te belirli bir kademelendirme görülebilmekteydi. Nitekim 7. maddenin 4. fıkrasının b bendi gereğince sözlü savunma yapmayı talep hakkına ithalatçı ve ihracatçı sahipken, dosya inceleme hakkını ihracatçı ülke temsilcileri de ileri sürebilmekteydiler. Bu Tüzük'te, soruşturmada doğrudan etkilenen tüm taraflara karşı karşıya gelme hakkı ve iddialara yazılı cevap verme hakkı ile sözlü savunma yapma imkânı da verilmişti.²¹¹ Günümüzde geçerli olan ADTT, ilgili tarafların soruşturmaya katılma haklarını kapsamlı olarak güvence altına almaktadır.

Bu noktada idari etkinlik bakımından tereddütler ortaya çıkabilmektedir. Soruşturmaya katılabileceklerin sayısı ne kadar çok olursa ve idare hukuki korunma nedenleriyle ne kadar çok bilgiyi dikkate almak zorunda olursa ve ne kadar çok tarafın menfaatini gözetirse karar verme süreci de o kadar uzun ve zor geçmektedir. Bu düşünce -örneğin kartel soruşturmasında- menfaat iştiraklerinin sınırlı olarak ele alınmasına ve katılan gruplar arasında katılma hakları bakımından ayırıştırma yapılmasına neden olmaktadır. Ancak böyle bir uygulamanın değişik nedenlerle anti dumping soruşturmasına aktarılamayacağı ve ayrıca hukuk politikası açısından da müdahale edilebilir olduğu ileri sürülmektedir.

Bir yandan, teşebbüsler, Birlik sanayisi ile çıkar grupları soruşturmada bilgi ve veri hazırlamasına kapsamlı şekilde katılmakta ve rekabete zarar verdiği için araştırılması gereken davranışlar ile etkileri, ithalatçı, ihracatçı ve Birlik sanayisini

²⁰⁹ATAD, dava. C-69/89, Nakajima/Konsey, Külliyat. 1991, I-2069, Kn. 29 vd.

²¹⁰ATİDM, dava. T-256/97, BEUC/Komisyon, Külliyat. 2000, II-101, Kn. 71.

²¹¹Mülga ADTT'nin 7. maddesinin 5. fıkrası.

ekonomik olarak aynı şekilde ilgilendirmesi nedeniyle usulü hakların değer kazanması haklı olmaktadır. Diğer yandan, anti dumping soruşturmasında tarafları yüzleştirme²¹² ile öngörülen karşılaştırma yöntemi çatışan menfaatlerin taraflarına eşit usulü garantiler gerektirmektedir.²¹³

Haksız rekabetten korunma, fiyat farklılaştırılmalarının nötralize edilmesi ve kamu yararına getirilen zarardan sakınılmasının yanı sıra soruşturma, bireyi koruyan önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Etkilenen tüm taraflara aynı şekilde etkili ve dava edilebilir usulü garantilerin verilmesi, zıt menfaatleri adil bir dengeye getirmek için temel koşuldur. Ayrıca, mahkemelerin son derece kısıtlı maddi inceleme yoğunluğu usulü hakların değerli olmasını haklı kılmaktadır.

Anti dumping hukukundaki usul hukuku düzenlemesi, usul garantilerinin tipik olarak hukuk devleti ve bireyi koruyan bir muhakeme kabiliyetini göstermektedir. Bu bakımdan, anti dumping soruşturmasındaki katılma haklarının kural olarak kapsamlı şekilde düzenlenmesinin gerekliliği bireysel hukuki korunmanın güvence altına alınabilmesi için tavsiye edilmektedir.

5.3. USULÜ YÜKÜMLÜLÜKLER

Kapsamlı bir bireysel hukuki korunma izah edildiği üzere soruşturmaya katılanların usulü haklarını da güvence altına almaktadır. Ancak bu, sınırsız bir hak değildir, aksine belirli koşulların gerçekleşmesine bağlanmaktadır. Şu halde, soruşturmaya katılanlara verilen haklara, usulü haklara dayanılmasını şart koşan ve yerine getirilmemesinde ortadan kaldırılabilen yükümlülükler eşlik etmektedir.

5.3.1. Şekli Türden Usulü Yükümlülükler

Bu türden usulü yükümlülükler, uyulması gereken dilekçe, süre ve şekil yükümlülükleri sayılabilir. Anti dumping hukukunda geniş kapsamlı şekilde tanınan katılma hakları daima bir talebe bağlıdır. Gerçekten de sözlü dinlenilme, yüzleşme dinlenilmesi, Komisyon'un gizli olmayan dokümanlarının incelenmesi ve

²¹²ADTT'nin 6. maddesinin 6. fıkrası.

²¹³Kartel soruşturmasında öngörülmemiş olup, bu nedenden dolayı ATAD tarafından reddedilmiştir. ATAD, verb. İçtihat. 142 ve 156/84, BAT Reynolds/Komisyon, Külliyat. 1987, 4487, Kn. 19.

bilgilendirme gibi haklardan faydalanabilmek için öncelikle dilekçe ile başvuru gerekmektedir.²¹⁴ Tabii ki bu noktada Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde soruşturmanın açılması için bildirilen süreye uyulması gerekmektedir. Bunun dışında taleplerin daima yazılı şekilde sunulması gerekmektedir.²¹⁵

Anti dumping soruşturmasına ilişkin bu nokta Uruguay toplantılarının sonuçlarıyla şeffaflık kazanmış ve süresel olarak daha keskin bir şekilde düzenlenmiştir.

5.3.2. Maddi Türden Usulü Yükümlülükler

Taraflardan biri usulü haklarının ihlal edilmesi haline karşı yargılama sürecinde itiraz etmeye hakkı olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Birlik mahkemelerinin içtihatlarından da anlaşılabilir üzere münferit katılımcıların usulü haklarının yeterince korunması konusu soruşturmadaki tavırlarıyla daima sıkı sıkıya bağlıdır. Bununla, işlemi yapan makama düzeltme imkanı verilmekte ve itiraz edilen usulü hakların ihlaline karşı çözüm bulunmaktadır. Anti dumping soruşturmasında da, etkilenen teşebbüslere geçici veya nihai önlemin alınmasından önce tamamlayıcı bilgilerin talep edilmesi veya özel verilerin istenilmesi imkanı verilmektedir. Bunu güvence altına almak için Komisyon, etkilenen teşebbüslere soruşturmaya esas teşkil eden olaylar hakkında bilgi vermektedir.²¹⁶ Taraflar olası bir usulü hak ihlaline itiraz etmez ve bu hak ihlalini ilk defa soruşturmayı sonlandıran tüzüğe karşı açılan bir davada dile getirirse, artık bu itiraz dinlenmez.

Nitekim Adalet Divanı, Tokyo Electric davasında, nominal değerinin bulunmadığı esaslı maliyetlerin özetinin bildirilmemesini ilgilendiren bir

²¹⁴İlgili tarafın haberi için ADTT'nin 5. maddesinin 10. fıkrası, sözlü dinlenme için ADTT'nin 6. maddesinin 5. fıkrası, çapraz dinlenme için ADTT'nin 6. maddesinin 6. fıkrası, Komisyon dokümanlarının gözden geçirilmesi için ADTT'nin 6. maddesinin 7. fıkrası, geçici ve nihai önlemlerin alınmasında bilgilendirme için ADTT'nin 20. maddesinin 1, 2 ve 3. fıkraları.

²¹⁵Soruşturma açılması dilekçesi için 5. maddenin 1. fıkrası, ilgili tarafın haberi için ADTT'nin 5. maddesinin 10. fıkrası, Komisyon dokümanlarının gözden geçirilmesi için ADTT'nin 6. maddesinin 7. fıkrası, geçici ve nihai önlemlerin alınmasında bilgilendirme için ADTT'nin 20. maddesinin 1, 2 ve 3. fıkraları.

²¹⁶ADTT'nin 20. maddesinin 1 ve 2. fıkraları.

başvuruyu reddetmiştir. Olayda davacı, talep üzerine kar marjının hesaplanmasına ilişkin bilgileri edinmiş ve bu somut verilere karşı itiraz etmeyi ihmal etmiştir.²¹⁷

Benzer bir durum Ajinomoto davasında da Adalet Divanı'nın savunma haklarının olası ihlalinin daha ayrıntılı incelenmesine girişmemesine neden olmuştur.²¹⁸ Davacı burada da yargılama sürecinde üretim kapasitesinin belirlenmesine, zarar aralığına ve satın alınan başlangıç maddelerinin payına ilişkin metotlar bakımından tamamlayıcı bilgiler talep etmemiştir. Şikâyetini sadece genel şekilde yapmış ve şikâyetini somut olarak soruşturma dayanağı bilgilerin eksikliğine yöneltmemiştir. Buna bağlı olarak İlk Derece Mahkemesi, davayı dayanaksız olduğu gerekçesiyle reddetmiştir.²¹⁹

Bunun sonucu olarak, verilen bilgilerin kapsamı, etkilenen teşebbüslerin bilgi talebini ne oranda özelleştirdiğine göre değerlendirilmektedir. Buna göre, genel bir istem, bilgi talebinin yetersiz cevaplandırıldığı itirazını haklı kılamaz. O halde, etkilenen teşebbüsün bilgilenme hakkının genişliğine ve buna paralel olarak Birlik organlarının bilgilendirme yükümlülüğüne daima ayrıca dikkat edilmelidir, böylece mahkeme önünde usulü hakların kullanılması, soruşturma esnasında sürekli olarak itirazın ve talebin dile getirilmesine ilişkin yükümlülüğünün dikkate alınması sağlanabilmektedir. Yargılama sonucuna göre itiraz hakkının kullanılması yukarıda izah edildiği üzere Birlik mahkemeleri tarafından da dikkate alınmamakta ve kabul edilmemektedir.

5.4. SAVUNMA HAKKI VE TİCARİ SIRLARIN KORUNMASI MENFAATI

5.4.1. Çatışma

Anti dumping soruşturması esasen şu şekilde şekillenmektedir. Anti dumping incelemesi ve bunun ardından verilen karar genel olarak teşebbüslerin verilerine dayanmaktadır. Kararın oluşturulması için gerekli veriler Komisyon tarafından

²¹⁷ATAD, bağlantılı dava. 260/85 ve 106/86, Tokyo Electric Co./Konsey, Külliyat. 1988, 5855, Kn. 13.

²¹⁸ATİDM, bağlantılı dava. T-159 ve 160/94, Ajinomoto ve Nutrasweet Company/Konsey, Külliyat. 1997, II-2461, Kn. 98, 109 ve 117.

²¹⁹ATİDM, bağlantılı dava. T-159 ve 160/94, Ajinomoto ve Nutrasweet Company/Konsey, Külliyat. 1997, II-2461, Kn. 93.

teşebbüslerden istenmektedir. Teşebbüsler tarafından Komisyon'a iletilen oldukça hassas ekonomik bilgiler; dampedingli malın üretim maliyetini, Birlik pazarındaki konumu ile teşebbüsün kar durumunun belirlenmesi ve böylece dampedingin ve zararın saptanması için esas alınmaktadır.²²⁰

Özellikle dampeding şüphelisi teşebbüslerin, yargılama esnasında ileri sürülen, daha sonra Komisyon'un muhtemel şekilde kendileri aleyhine çıkacak karara dayanak olacak ekonomik verilerin ve bilgilerin temin edilmesine ilişkin haklı bir menfaatleri vardır. Zira, ancak bu şekilde tutumlarını olaya uygun şekilde ileri sürebilirler ve kendilerini makul şekilde savunabilirler.

5.4.1.1. Hukuki Dinlenilme Hakkı ve Kapsamı

Avrupa Birliği, bilindiği üzere idari usul hukukunda çok az kurala sahiptir (ABİDA md. 253 vd.). İkincil hukuk olarak bazı özellikli yasal düzenlemeler yasal boşluklar doğabilecek şekilde ele alınmıştır. Buna karşılık anti dampeding hukukunda, düzenlenen ve ayrıntılı şekilde tanımlanan birçok usulü haklar yer almaktadır. Bu haklar, değişik kurallar içinde düzenlenmektedir. Örneğin Anti Dampeding Temel Tüzüğü'nde, görüş açıklama imkânının biçimi şeklindeki hukuki dinlenilme hakkı verilmesi genel kuralı ADTT'nin 6. maddesinin 7. fıkrasında ve sözlü dinlenilme hakkı²²¹ ADTT'nin 6. maddesinin 5. fıkrasında düzenlenmiştir.

İdari kararın temelini oluşturan maddi unsurlar ve bilgilerden haberdar olunmasının gerekliliği, zorunlu şekilde bu usulü ve savunma hakları ile birlikte gitmektedir. Anti dampeding önlemleri teşebbüslerin hukuki ve ticari alanlarına müdahale ettiği için, etkilenenlerin sadece maddi koşulların önemine ilişkin görüş açıklamak için değil, aynı zamanda Birlik organlarının dayandığı somut belgelere ilişkin görüşlerini bildirmek için de hukuki dinlenilme hakkına sahip olmaları gerekir.²²² Her halükarda Komisyon, dampedinge ilişkin kararını, kendisine iletilen

²²⁰Dampeding durumunun ispatına ilişkin genellikle ihracatçının ve üreticinin ticari sırları söz konusu olmaktadır. Zarar durumu için gerekli bilgiler genelde talep sahibi (Topluluk sanayisi) tarafından getirilmektedir.

²²¹Daha öncesinde 1974 tarihli Transocean/Komisyon olayında kabul edilmiştir, dava. 17/74, Külliyyat. 1974, 1063, Kn. 15.

²²²ATAD, dava. C-269/90, Technische Universitaet München/Hauptzollamt München Mitte, Külliyyat. 1991, I-5469, Kn. 25; ATİDM, Rs. T-42/96, Eyckeler Malt AG/KOM "Hilton Beef", Külliyyat. 1998, II-401, Kn. 80.

belirli bilgilere dayandırmak istediğinde, etkilenen taraflara, karara temel teşkil eden hususlara ve bu şekilde kullanılan verilere karşı görüş açıklama imkânını tanımak zorundadır. Ancak bu halde teşebbüsler, sürece somut ve amaca uygun olarak müdahil olabilmektedirler. Bu nedenle dosya inceleme hakkı da, hukuki dinlenilme hakkının zorunlu tamamlayıcısı olarak anlaşılmaktadır. Anti dumping soruşturması esnasında taraflara haklarını tam olarak kullanma imkanı açıkça mümkün kılınmaktadır ve bu durum Birlik organlarının kararlarına karşı savunma haklarının kullanılması için vazgeçilemez koşuldur. Bu, daha önce ünlü Kugellager olayında görünmüştür. Bu olayda, Genelsavcı Warner, mütalaasında, aktif bir bilgilendirme yükümlülüğünü ayrıntılı şekilde izah etmiştir.²²³ Daha sonra bu hak, 1979 değişikliğiyle Anti Damping Temel Tüzüğü'nün içine dâhil edilmiş ve orada bir bilgilendirme yükümlülüğü konulmuştur.²²⁴ Yürürlükteki ADTT, 20. maddesinde, bu bilgilendirme yükümlülüğünü ve bilgilendirme hakkını düzenlemektedir. Yeni anti dumping soruşturmalarında da bilgilendirme yükümlülüğü yargı tarafından defalarca vurgulanmıştır.²²⁵

İncelemenin ve bilgilendirmenin savunma menfaatine hizmet eden kapsamı geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Nitekim Timex davasında, inceleme hakkının yazılı dokümanın yanında kendi konuları ile ilintili diğer doküman taşıyıcılarıyla da ilgili olabileceği hükme bağlanmıştır.²²⁶ ADTT'nin 6. maddesinin 7. fıkrası anlamında “tasarrufa sunulan belgeler”den yalnızca katılan tarafların belgeleri anlaşılmamaktadır. Timex olayında Komisyon, Hongkok'daki karşılaştırmada soruşturmada kullanılan teşebbüslerin bilgilerini de elde etmiştir. Bu bilgiler, bizzat yargılamaya katılanlara ait değildir. Ancak fiyat ve maliyet verileri normal değerinin bulunması için esas alınmıştır. Adalet Divanı, burada, Komisyon tarafından kararın oluşturulmasında esas alınan üçüncü bir devletin teşebbüslerinin belgelerinin de tarafların inceleme hakkı kapsamında olduğunu açıkça belirtmiştir.²²⁷

²²³ATAD, dava. 113/77, NTN Toyo Bearing ve diğerleri/Konsey, Külliyyat. 1979, 1185 (1261, 1265). Bu sorunun Adalet Divanınca açıklığa kavuşturulmasına gerek duyulmadı. Çünkü karar diğer nedenler dolayısıyla kaldırılmıştı.

²²⁴3017/79 sayılı Tüzüğün 7. maddesi, ATRG sayı: L 339/1, tarih: 20 Aralık 1979; bugün ADTT'nin 20. maddesi.

²²⁵Krş. ATAD, dava. C-49/88, Al-Jubail Fertilizier Company ve diğerleri/Konsey, Külliyyat. 1991, I-3236, Kn. 17; ATAD, dava. 264/82, Timex/Konsey, Külliyyat. 1985, 849, Kn. 25.

²²⁶ATAD, dava. 264/82, Timex/Konsey, Külliyyat. 1985, 849, Kn. 27. Bu karar, saat kılıfı ve saat kadrânlarına ilişkindir..

²²⁷Adı geçen karar, Kn. 25.

5.4.1.2. Gizliliğin Korunması

Bu savunma hakkı, Komisyon'a açıklanan verilere sınırsız erişim hakkı olarak algılanırsa, teşebbüs verilerinin bu şekilde ifşa edilmesi dumpingden etkilenen teşebbüslerin rekabet pozisyonlarını olumsuz etkileyecektir. Böylece, olası rakipler, üretim maliyetleri, dağıtıcıların ve müşterilerinin isimleri, satış ücretleri ve miktarları, provizyonlar, indirimler ve pazar payları hakkındaki bilgilere ulaşabileceklerdir. Bu koşullar altında teşebbüsler Komisyon'a karar için gerekli verileri vermekten kaçınacak ve haklı gerekçeleri sürebileceklerdir. Üstelik anti dumping soruşturmasında Komisyon'un soruşturma işlemlerini zorla gerçekleştirilmesi de mümkün değildir.²²⁸ Daha ziyade Komisyon, teşebbüsler tarafından yapılan gönüllü bildirimlerle soruşturmayı yürütmektedir. Bu nedenle Komisyon, verileri elde etmek için gizliliğin pratik olarak kesintisiz bir şekilde korunmasını garanti etmek zorundadır.

Birlik mahkemeleri, dosya inceleme hakkının verilmesinde Birlik organlarının bilgilerin gizliliğini sağlaması gereğini dikkate almak zorunda olduklarını defalarca saptamışlardır.²²⁹ O halde bilgilenme hakkı, Birlik kurumlarının gerek soruşturmadan etkilenen teşebbüslerin ticari sırlarını gerekse Birlik kurumlarının ve üye devletlerin kamu sırlarını koruma yükümlülüğü karşısında sınırlandırılmaktadır. Gizlilik prensibi, tüm Birlik hukuku için geçerli usulü temel hak olarak kabul edilmektedir.²³⁰ Bu hak ADTT'nin 19. maddesinde somut şekilde düzenlenmesini bulmaktadır.

Savunma hakkının korunması ve sunulan teşebbüs bilgilerinin gizli olarak ele alınmasına ilişkin iki haklı menfaat arasındaki çatışmanın, haklar arasında tatmin

²²⁸Teşebbüslerin bilgi sunmaya yükümlü kılındığı ve Komisyonun bunu gerektirdiğinde hADTTa zorlayıcı önlemlerle gerçekleştirebildiği kartel soruşturmasından farklıdır. Konseyin Antlaşmanın 85 ve 86. maddelerine ilişkin 1/62 sayılı Uygulama Tüzüğü'nün 11. maddesi (ATRG 1962 Nr. 13, 204); 1 Mayıs 2004'ten itibaren Konseyin Antlaşmanın 81 ve 82. maddelerinde yer alan rekabet kurallarının uygulanmasına ilişkin 16 Aralık 2002 tarih ve 1/2003 sayılı Tüzüğü yerine geçmiştir. Tüzük, 17 vd. maddeleri ve 23 vd. maddelerinde Komisyonun önceki araştırma ve müeyyide uygulama yetkisini üzerine almakta ve genişletmektedir.

²²⁹Krş. ATAD, dava. 264/82, Timex/Konsej, Külliyyat. 1985, 849, Kn. 30; ATİDM, dava. T-159 ve 160/94, Ajinomoto ve Nutrasweet Company/Konsej, Külliyyat. 1997, II-2461, Kn. 81; ATAD, dava. C-49/89, Al-Jubail Fertilizier Company ve diğerleri/Konsej, Külliyyat. 1991, I-3236, Kn. 17.

²³⁰Kartel hukuku için krş. ATAD, dava. 322/81, Michelin/Komisyon, Külliyyat. 1983, 3461, Kn. 8; devlet yardımları için krş. ATAD, dava. 234/84, Belçika/Komisyon, Külliyyat. 1986, 2321, Kn. 27.

edici şekilde çözülmesi ve her iki usulü garantinin birbiriyle bağdaşmasının sağlanması gerekmektedir.

5.4.2. Çözümler

5.4.2.1. Anti Damping Temel Tüzüğü

Bilgilenme hakkı ve sırların korunması ilkeleri arasındaki dengenin kurulduğu nokta, gizli bilgilerin korunmasının ihlal edilmediği sürece kural olarak soruşturmadan etkilenen tarafın verilere ve belgelere erişimine izin verilmesi ilkesidir. Nitekim ADTT, 19. maddesinde, gizli bilgilerin ele alınmasına ilişkin kapsamlı hükümler öngörmektedir. İfşa edilmesi bir rakibe önemli rekabet avantajı sağlayabilecek veya ifşa eden için son derece olumsuz sonuçlar doğurabilecek nitelikteki veriler gizli bilgiler olarak kabul edilir.²³¹ Böylece satışlar ve maliyet yapıları hakkındaki verilerin gizli bilgiler olarak kabul edilip ticari sırlar olarak korunması gerekmektedir. Ancak soruşturmanın kurumlar tarafından gizli olarak ele alınması gerekliliğinin yanında, gizli bilgileri bildiren tarafça bu bilgilerin gizli olmayacak şekilde bir özetinin yapılması da istenmektedir. Bu durumda söz konusu veriler, toplam sonuçlar, endeksler veya münferit verilerin oranları şeklinde bilgiler içerir ve genel firma ve ürün isimleri kullanır. Bu özet, diğer ilgili taraflara ve özellikle de etkilenen teşebbüslerin bilgisine sunulabilir. Böylece hem gizlilik ilkesinin gereği ve hem de etkilenen teşebbüslerin bilgilenme hakları yerine getirilmektedir. Ancak uygulamada görülmektedir ki, özellikle tam bilgiler sıklıkla gerek karar alınması için gerekse etkilenen teşebbüslerin savunma imkânı için son derece önem taşımakta ve özetler somut olaylarda genelde önemsiz bilgiler içermektedir. Bu nedenle, gizli olmayan bilgilerin kapsamı ve içeriği sık sık Birlik mahkemelerinde yargılama konusu olmaktadır..

²³¹ADTT md. 19/1.

5.4.2.2. Birlik Mahkemeleri'nin Yargısı ve DTÖ Anti Damping Uygulaması

Komisyon'un verdiği kararlarda gizli bilgileri kullandığı durumlarda Birlik mahkemeleri, gizliliğin kapsamlı korunması ile gözden geçirme ve bilgilendirme hakkı arasında ne oranda bir dengeye ulaşılabileceğini kontrol etmektedirler. Adalet Divanı, yukarıda değinilen Timex kararında bu dengeye girişmiştir. Somut olayda, gizliliğin korunması yükümlülüğüyle 7. maddenin 4. fıkrasının a bendinden²³² kaynaklanan hakların esaslı içeriğinin ortadan kaldırılamayacağını vurgulamıştır.²³³ Al-jubail davasında ise, Birlik organlarının etkilenen teşebbüslerin menfaatlerinin gerektirdiği oranda mümkün olan tüm bilgileri tasarrufa sunmak yükümlülüklerinin bulunduğunu eklemiştir.²³⁴ Böylece Komisyon'un ADTT'nin 20. maddesine göre bilgilendirme çerçevesinde iletme zorunda olduğu bilgilerin kapsamı genişletilmiştir. Bununla birlikte, Birlik organlarının bilgilendirme yükümlülüğü sadece savunma için önemli olan bilgilere ilişkindir. Böylece gerekçelendirme yükümlülüğünün kapsamına uygun şekilde sadece karar için önem taşıyan hususların bildirilmesi gerekmektedir.

Fakat kimi durumlarda, Ajinomoto davasında olduğu gibi, önemli bir bilgi gizlilik sınırlarında kalabilmektedir.²³⁵ Bu olayda, dünya çapında şeker içeriği Aspartame üreten sadece iki teşebbüs bulunmaktadır. Dolayısıyla araştırma sonuçları münhasır olarak onların bilgilerine dayanmıştır. Sadece miktarlar, endeksler veya oranlar şeklindeki genel verilerin dahi duyurulması, rakip teşebbüsün önemli ve oldukça hassas ekonomik verileri öğrenmesi için tek başına yeterli olmaktadır. Bu olayda, ticari sırların korunması ilkesi gereğince bazı veriler paylaşılmamıştır.²³⁶

Birlik yargısı, etkilenen tarafların savunma hakkının en iyi şekilde güvence altına alınması için ne kadar çok çabalasa da, gizli tutulma hakkı da o kadar sınırlar koymaktadır. Mahkemeler bu sınırı her koşulda gözetmekte ve bu bakış açısıyla sorunları geçerli hukuka göre çözmekte ve karara bağlamaktadırlar. Gizlilik ilkesine

²³²3017/9 sayılı Tüzük, ATRG sayı: L339/1, tarih: 20 Aralık 1979; bugün ADTT md. 6/7.

²³³ATAD, dava. 264/82, Timex/Konsey, Külliyyat. 1985, 849, Kn. 29.

²³⁴ATAD, dava. C-49/88, Al-Jubail Fertilizer Company ve diğerleri/Konsey, Külliyyat. 1991, I-3187, Kn. 17.

²³⁵ATİDM, dava. T-159/94 ve T-160/94, Ajinomoto ve NutraSweet Company/Konsey, Külliyyat. 1997, II-2461, Kn. 98.

²³⁶Bkz. 1319/91 sayılı Tüzük, ATRG sayı: L 134/1, tarih: 27 Mayıs 1991.

öncelik verilmekte ve bilgilendirme yükümü bu ilke ile sınırlarını bulmaktadır.²³⁷ Bununla birlikte, gizlilik ilkesine, böyle durumlarda ulusal makamların gizli olmayan verilerin doğruluğunu güvence altına almasına ilişkin özel bir yükümlülük eşlik etmektedir. Bu, DTÖ'nün Cenevre İhtilafların Halli Kurulu'nun önüne gelen Tayland/H-Beams (Polonya) ihtilafının²³⁸ konusu olmuştur. Burada da sadece iki teşebbüs anti dumping soruşturmasından etkilenmiş ve zarar durumunun mevcudiyetine ilişkin olarak Tayland'ın verileri, sadece miktarları, endeksleri ve oranları içermiştir. Ancak bunlar hatalı ve kısmen de eksik bilgiler olmuştur. Burada mahkeme, zorunlu şekilde gizli tutulması gereken veriler nedeniyle makamların verilerin doğruluğu bakımından özel bir özen gösterme yükümlülüğünün bulunduğu hükmetmiştir.²³⁹ Bu karar hukuki dinlenilme ilkesinin bir güçlendirilmesi olarak da görülebilir.

İzah edilen olaylarda açık görülmektedir ki, Birlik mahkemeleri - DTÖ düzeyindeki ihtilaflar için Panel kararında da görüldüğü üzere karar verilmesi gereken her olayda gizliliğin kapsamlı şekilde korunması ve bunun karşısındaki hukuki dinlenilme talebi arasında bir dengeye ulaşmayı yeniden aramışlardır. Maddi olayın durumuna göre ya gizliliğe ya da hukuki dinlenilmeye önceliğin verilmesi gerekmektedir. Her iki ilke yönünden de daima şuna dikkat edilmektedir: Her bir usul ilkesi, korunma yönünde tamamen devre dışı kalmamalıdır.

5.4.2.3. “protective order”²⁴⁰ Aracı

Diğer bir çözüm yaklaşımı da Amerikan anti dumping hukukunda bulunmaktadır. Gizli bilgilerin sınırlı iletilmesini öngören bir idari protective order öngörmektedir. AB Tariff Act'ın²⁴¹ 777. (c) Sec. gereğince gizli belgelere ancak karşı tarafın korunma kaydı altında ulaşılabilir. Amerikan anti dumping kurumları, Ticaret Bakanlığı'nın Internal Trade Commission (I.T.C) ve Internal Trade

²³⁷ ATAD, dava. C-49/88, Al-Jubail Fertilizer Company ve diğerleri/Konsej, Külliyat. 1991, I-3187, Kn. 17; ATİDM, bağlantılı dava. T-159/94 ve T-160/94, Ajinomoto ve NutraSweet Company/Konsej, Külliyat. 1997, II-2461, Kn. 30; ATAD, dava. 264/82, Timex/Konsej, Külliyat. 1985, 849, Kn. 30.

²³⁸ DTÖ, Tayland/H-Beams Polonya, 28 Eylül 2000 tarihli Report of the Panel, WT/DS122/R.

²³⁹ Adı geçen eser, paras. 7.186, 7.208, 7.209.

²⁴⁰ Bu kullanımın Türkçe karşılığı bulunmadığı için İngilizce kullanımı aynen kullanılacaktır.

²⁴¹ 1930 tarihli Tariff Act Sec. 777 (c) (1) (E), 1979 tarihli Trade Agreements Act metni içinde, Pub. L. 96-39, July 16, 1979 Stat. 144.

Administration (I.T.A) talebi üzerine ve talep sahibinin gerekçeli bilgilendirme menfaatiyle sınırlı bir kişi grubuna, genellikle talep sahibinin bir avukatına gizli belgeleri verebilir. Avukat bu bilgileri hakkı olmayan kimselere, özellikle de müvekkiline vermemeye yeminli şekilde yükümlü kılınmaktadır. Eğer avukat, protective order hükmüne aykırı davranırsa, anti dumping kurumlarındaki lisansının geri alınması ve bir disiplin soruşturmasının başlatılması gibi ağır cezaların uygulanması söz konusu olabilmektedir.

Amerikan yasa koyucuları, gizliliğin korunması ve hukuki dinlenilme hakkı arasındaki çatışmayı bu yöntemle başarmak suretiyle çözmüşlerdir. Gizli olmayan özetlemenin yeterli olmadığı durumlarda, bu yöntem dumpingten etkilenen teşebbüslere bilgilendirici bir görüş açıklamanın hazırlanmasını mümkün kılmak için makul bir dengeyi olanaklı kılmaktadır. Benzer bir düzenleme Kanada hukukunda da bulunmaktadır.²⁴²

Bu yaklaşımın ne ölçüde AB Anti dumping soruşturması için de kullanılabilmesi tartışılmaktadır. Bu çözüm son dönemde literatürde de kısmen öne çıkmıştır. Avrupa Parlamentosu da bu çözüm yaklaşımıyla ilgili çalışma yapmıştır.²⁴³ Genelsavcı Darmon, Al-Jubail davasındaki nihai mütalaasında, sözü edilen usulü hakların uyuşması imkanı olarak bu araç üzerinde değerlendirmeler yapmıştır. Daha sonradan alınan bir kararın dayandığı bilgi alma genişliğinin artması, soruşturmanın maddi doğruluğu ve etkinliği ile hukuki korunma bakış açıları karşısında bu yöntemin tercihe değer olduğu belirtilmiştir. Birlik hukuku, protective order öngören açık bir kural içermemekle birlikte böyle bir enstrümanın kullanılmasını açıkça olanaksız da kılmamaktadır. Komisyon, Akzo ihtilafına ilişkin kartel soruşturmasında, gizli bilgileri bir taraf temsilcisine, diğer kimselerle paylaşmama kaydıyla vermiştir. Ancak bu soruşturma vesilesiyle protective order enstrümanının kullanılmış olması dahi bu yöntemin yeterince kabul görmesini sağlamamıştır.²⁴⁴ Çünkü bu yöntemde, önleyici cezaların olmasının gizli bilgilerin başkalarıyla paylaşılmamasını mutlak şekilde güvence altına almadığı ve ayrıca gizli bilgileri inceleme hakkı olan kişinin her zaman tam kapsamlı ve doğru bir şekilde verileri

²⁴²1934 tarihli Special Import Measures Sec. 77.034 (1), c. 25, s. 1, erişim adresi: <http://laws.justice.gc.ca/en/S-15/index.html> (erişim tarihi: 8 Ocak 2004).

²⁴³AP, DOK A3-0336/90, 30 Kasım 1990.

²⁴⁴ATAD, dava. 53/85, Akzo, Külliyat. 1986, 1965.

takdir edemeyeceği ve değerlendiremeyeceği, bu nedenlerle bu yöntemin faydasının kuşku olduğu eleştirisi yapılmaktadır. Ancak bu eleştiri, iktisat çevrelerinden her iki taraf için kabul edilebilir bir uzmanın inceleme yapması için görevlendirilmesi yöntemiyle giderilebilir. Uzman, belgeleri değerlendirip sonuçlarını gizli olmayan şekilde duyurabilir.²⁴⁵ Ancak protective order yöntemi, Birlik düzeyinde Amerikan anti dumping hukuku ile karşılaştırılabilir bir müeyyide mekanizması olmadığı ve üye devletler tarafından düzenlenen hukuki yapı nedeniyle doğrudan aktarılabilir olmadığı gerçekleri göz ardı edilmeden düşünülmedir.

Bununla birlikte, protective order enstrümanı, Birlik anti dumping hukukunda da hukuki dinlenilme ilkesi ve gizliliğin korunması arasında adil bir dengenin sağlanması için tümüyle uygundur. Adalet Divanı, Al-Jubail davasında, Genel Savcı Darmon'un protective order enstrümanını tartışan nihai mütalaasını ele almamıştır. Ne yazık ki günümüze kadar bu iki ilke arasındaki çatışmanın tatmin edici bir çözümü görülmemiştir. Ancak burada hukuki dinlenilme ilkesinin, gizliliğin korunması ilkesinin sınırlarına varmasının sıklığı ve yargının bununla bağlanan koşullu memnuniyet verici dengeleme çabaları, gelecekte bir dönüm ve yeni gelişmeler için ümit vericidir.

5.5. ANTI DAMPİNG ÖNLEMLERİNİN YARGISAL DENETİMİ

5.5.1. Birlik Mahkemelerine Erişim

5.5.1.1. Hukuki Korunma Yollarına Genel Bakış

Anti dumping hukukunda soruşturmaya katılanlar kural olarak ABİDA'nın öngördüğü tüm dava türlerinden faydalanabilirler.

5.5.1.1.1. İptal Davası

Öncelikle, anti dumping soruşturması çerçevesinde Birlik organları tarafından girişilen tasarrufların ABİDA'nın 263. maddesinin 2. ve 4. fıkralarına göre bir iptal

²⁴⁵Yargıç Nicols tarafından U.S. Steel Corp. v. U.S. (730 F. 2d 1469 (1470) (C.A.F.C. 1984)

davası vasıtasıyla doğrudan İlk Derece Mahkemesi önünde (krş. ABİDA'nın 256. maddesinin 1. fıkrası ve Avrupa Toplulukları İlk Derece Mahkemesi'nin Kurulmasına ilişkin Konsey Kararının²⁴⁶ 3. maddesinin 1. fıkrasının b bendi) iptal ettirilmesi imkanı bulunmaktadır. Böyle bir davanın konusu, yalnızca davacı için hukuken bağlayıcı olan ve hukuki konumuna müdahale ederek menfaatlerine zarar veren Birlik tasarrufları olabilir.²⁴⁷ Burada, Birlik organlarının hangi şekilde harekete geçtiğın bir önemi yoktur.²⁴⁸ Buna uygun olarak ABİDA'nın 263. maddesinin 4. fıkrasındaki "karar" kavramı, itiraz edilen Birlik işleminde şeklen ABİDA'nın 288. maddesinin 4. fıkrası anlamında bir kararın söz konusu olması şeklinde yorumlanmamalıdır.²⁴⁹ Böylece etkin bir hukuki korunma, Birlik organları tarafından önlemler için tercih edilen şekilden bağımsız olarak temin edilmektedir.²⁵⁰

5.5.1.1.2. Anti Damping Önlemlerinin Ön Karar Usulü Çerçevesinde Kontrol Edilmesi

Anti dumping soruşturması çerçevesinde belirlenen anti dumping vergisi, ilgili üçüncü ülke malının Birliğin iç pazarına ithali vesilesiyle ulusal gümrük makamları tarafından konulmaktadır. Buna ilişkin gümrük vergisinin tahakkuk belgesi yetkili ulusal mahkemeler önünde iptal edilebilir.²⁵¹ Birlik önleminin geçerliliği veya yorumu konusundaki kuşku durumunda ulusal mahkeme, bu kuşkunun giderilmesini baktığı davanın karara bağlanması için gerekli gördüğünde ABİDA'nın 267. maddesinin 2. fıkrası uyarınca Adalet Divanı'na başvurabilir. Hatta Birlik tasarrufunun hukuka uygunluğu konusundaki kuşku, ulusal mahkemenin Birlik önlemini kesinlikle uygulamaması gerektiği noktasındaysa, ulusal mahkeme için böyle bir yargılamaya başvurma yükümlülüğü bulunmaktadır.²⁵² Bu yöntemle

olayındaki karşı oy yazısında bu şekilde yargısal süreç de önerilmiştir.

²⁴⁶Konseyin Avrupa Toplulukları İlk Derece Mahkemesinin Kurulmasına İlişkin 88/591 sayılı Kararı, ATRG sayı: L 319/1, tarih: 25 Kasım 1988, s. 1 vd.

²⁴⁷ATAD, dava. 60/81, IBM/Komisyon, Külliyat. 1981, 2639, Kn. 9.

²⁴⁸ATAD, dava. 114/86, Birleşik Krallık/Komisyon, Külliyat. 1988, 5289, Kn. 12.

²⁴⁹ATAD, dava. 307/81, Alusuisse İtalya/Konsey ve Komisyon, Külliyat. 1982, 3463, Kn. 13.

²⁵⁰ATAD, bağlantılı dava, 789 ve 790/79, Calpak ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1980, 1949, Kn. 7..

²⁵¹Krş. ATAD, dava. 307/81, Alusuisse İtalya/Konsey ve Komisyon, Külliyat. 1982, 3463, Kn. 13; ATAD, bağlantılı dava. 239 ve 275/82, Allied Corporation ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1984, 1005, Kn. 15.

²⁵²ATAD, dava, 314/85, Foto-Frost/HZA Lübeck Ost, Külliyat. 1987, 4199, Kn. 15. Aynısı nihai merci mahkemeleri için geçerlidir, ATA md. 234 IV.

somut olarak itiraz edilen ulusal uygulama işleminin temelinde bulunan Birlik tasarrufuna dolaylı olarak müdahale edilmesi mümkündür.

Ancak burada ulusal uygulamaya karşı açılan bir dava çerçevesinde Birlik önleminin hukuka aykırılığına başvurulmasında, Birlik önleminin bir iptal davası aracılığıyla daha önce doğrudan iptal edilip edilmediği sorusu ortaya çıkmaktadır.²⁵³ ATAD, buna Deggendorf olayında olumlu yanıt vermiştir. Bu davada Birlik önleminin İlk Derece Mahkemesi önünde doğrudan iptal edilmesine ilişkin sürenin sona ermiş olmasına karşın, böyle bir dava kuşkuya yer bırakmayacak şekilde kabul edilmiştir. Deggendorf olayı devlet yardımı soruşturmasındaki bir Komisyon kararının hukuka aykırılığının ileri sürülmesini ilişkin olmasına rağmen ATAD, bu ilkeyi daha sonra bir Birlik tüzüğünü konu edinen ön karar davasına da aktarmıştır.²⁵⁴ Bu içtihadın anti dumping önlemlerine karşı hukuki korunma konusunda da dikkate alınması gerekmektedir. ATAD da açık şekilde bundan hareket etmektedir.²⁵⁵ Anti dumping hukukunda bir iptal davasının ne zaman kuşku götürmeden açılabileceği ayrı bir başlık altında izah edilecektir.

5.5.1.1.3. Hareketsizlik Davası

Bir anti dumping soruşturmasına karşı hukuki korunmaya başvuran tarafın arzusu yalnızca bir anti dumping önleminin kaldırılmasına yönelik değil, bir anti dumping soruşturması çerçevesinde bir işleme yönelik de olabilir. Buna ilişkin özellikle dumpingli ithalatla zarar gören Birlik üreticisinin, Komisyon tarafından bir soruşturma sürecinin başlatılmasına²⁵⁶ ve bir anti dumping gümrük vergisinin getirilmesine ilişkin nihai bir tüzüğün çıkarılmasındaki²⁵⁷ menfaati pratik olarak önemlidir. Birlik organları bir tarafın talebini hukuka aykırı şekilde reddederse, bu kişi haklarının gerçekleştirilmesi için kural olarak ABİDA'NIN 268. maddesi uyarınca hareketsizlik davası açabilir. Fakat bu hukuki korunma uygulamada anti dumping hukuku için neredeyse hiçbir rol oynamamaktadır. Bunun sebebi, Anti

²⁵³ ATAD, dava. C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf/Federal Almanya, Külliyyat. 1994, I-833, Kn. 18, 24; bu kararın geliştirilmesi için bkz. ATAD, dava. C-178/95, Wiljo NV/Belçika, Külliyyat. 1997, I-585, Kn. 23 .

²⁵⁴ ATAD, dava. C-241/95, Accington Beef, Külliyyat. 1996, I-6699, Kn. 15.

²⁵⁵ ATAD, dava. C-239/99, Nachi Europel/HZA Krefeld, Külliyyat. 2001, I-1197, Kn. 37.

²⁵⁶ ADTT md. 5/9.

Damping Temel Tüzüğü'nün Birlik organlarının anti dumping soruşturması çerçevesinde harekete geçmesi için belirlediği sabit soruşturma süreleridir. Örneğin bir anti dumping soruşturmasının, anti dumping önlemlerinin alınması koşullarının bulunup bulunmadığından bağımsız şekilde, başlamasından itibaren 15 ay içinde sonuçlanması gerekmektedir.²⁵⁸ Bu nedenle, soruşturmadaki süreler karşısında hareketsizlik davasının pek pratik faydaları bulunmamaktadır.²⁵⁹

5.5.1.1.4. Tazminat Davası

Anti dumping hukukunda, genel olarak Birlik organlarının hukuka aykırı işlemleri veya hareketsizlikleri ile ortaya çıkan zararlar ABİDA'nın 268. ve 340. (2) maddelerine göre bir tazminat davasıyla ileri sürülebilir. Burada, Birlik organlarının hukuka aykırı davranışlarının sonuçlarından sorumlu tutulması söz konusudur. Anti dumping önlemlerinde Birlik organlarına Birlik mahkemeleri tarafından genel olarak geniş bir takdir alanı tanındığı için anti dumping hukukundaki tazminat davalarının başarı oranı şimdiye kadar düşük olmuştur.²⁶⁰ Çünkü ekonomik politik takdire dayanan kararlardaki tazminat davalarında Birlik mahkemeleri tarafından çok yüksek ölçüler konulmaktadır. Yeterince nitelikli hukuki bir ihlal ancak Birlik organlarının takdir yetkilerini bariz ve aşırı şekilde aşmış olduklarında söz konusu olmaktadır.²⁶¹

Fakat ATİDM ve ATAD, Fresh Marine davasında, ADTT temelinde belirli işlemler için Birlik organlarına sadece sınırlı bir değerlendirme alanının tanındığını açıkça saptamışlardır.²⁶² Böylece Komisyon, ADTT'nin 8. maddesinin 10. fıkrası gereğince geçici bir anti dumping vergisinin uygulanmasına ilişkin kararını, ancak eldeki bilgilerin iyi bir şekilde değerlendirilmesi neticesinde bir yükümlülüğün ihlal edildiği ortaya çıktığında alabilecektir. Komisyon, mevcut olayda salt Fresh Marine Company'nin içeriksel belirsizlikler nedeniyle kendisi tarafından değiştirilmiş olan

²⁵⁷ADTT md. 9/4.

²⁵⁸ADTT md. 6/9. Krş. ATİDM, dava. T-212/95, Oficemen/Komisyon, Külliyyat. 1997, II-1161, vd.

²⁵⁹Şimdiye kadar anti dumping hukukunda bir hareketsizlik davası olayı olmuştur. Krş. ATİDM, dava. T-212/95, Oficemen/Komisyon, Külliyyat. 1997, II-1161 vd.

²⁶⁰Krş. ATAD, dava. C-122/86, Epicheiriseon Metalleftikon Viomichanikon kai Naftiliakon ve diğerleri/Komisyon ve Konsey, Külliyyat. 1989, 3959, 2. özet cümle; ATİDM, dava. T-167/94, Nölle/Konsey ve Komisyon, Külliyyat. 1995, II-2589, Kn. 51, 89.

²⁶¹ATAD, bağılantılı dava. 83/76, 94/76, 4/77, 15/77 ve 40/77, HNL ve diğerleri/Konsey ve Komisyon, Külliyyat. 1978, 1209, Kn. 4; ATİDM, T-472/93, Campo Ebro Industrial SA ve diğerleri/Konsey ve Komisyon, Külliyyat. 1992, I-3061, Kn. 16.

bir raporunun incelenmesi suretiyle sağlanan bilgilerin güvenilir olmadığını tespit etmiştir. Komisyon, belirsizliklerin giderilmesine ilişkin bir talebi karşılamadığında, en doğru şekilde elde edilmiş bilgilerle karar alınması yükümlülüğüne aykırı davranmıştır.²⁶³ Bu nedenle tazminat davası bu olayda başarıyla sonuçlanmıştır.

Bu kararlar birlikte anti dumping hukukunda da Birlik mahkemelerinin yeni içtihatları uygulamaya girebilecektir. Buna göre, Birlik organlarının şekillendirme alanı son derece daraltıldığında veya hatta sıfıra indirildiğinde Birlik hukukunun basitçe ihlal edilmesi nitelikli bir hukuki ihlal için yeterli olacaktır.²⁶⁴ Bu yeni hukuki gelişmeyle hukuka aykırı anti dumping önlemlerinden etkilenenlerin hukuki korunma imkanları son derece iyileşmiştir. Birlik organları, tazminat davalarında ADTT ile kendilerine genel olarak geniş bir takdir alanı tanıdığı argümanına dayanamayacaktır. Somut olaylarda, işlemi yapan organın hukuka aykırı olarak değerlendirilen işleminde, ADTT ile böyle bir değerlendirme alanının tanınıp tanınmadığı incelenmelidir. Eğer bir değerlendirme alanı bırakılması söz konusu değilse, etkilenen teşebbüslere, diğer koşulların bulunduğu ölçüde Birliği sorumlu tutmak için ciddi imkânlar doğacaktır.

5.5.1.1.5. Geçici Hukuki Korunma

İtiraz edilen bir Birlik önleminin uygulanmasının ATAD veya ATİDM tarafından durdurulması için anti dumping hukukunda da geçici hukuki korunma yolları mevcuttur.

Bunun için özellikle bir anti dumping vergisinin durdurulması talebi söz konusu olmalıdır.²⁶⁵ Birlik mahkemeleri, bu olaylarda, durdurma talebini genellikle aciliyet bulunmaması nedeniyle reddetmektedirler.²⁶⁶ Bunun nedeni, durdurma

²⁶²ATİDM, dava. 178/98, Fresh Marine/Komisyon, Külliyat. 2000, II-3331, Kn. 57.

²⁶³ATİDM, dava. 178/98, Fresh Marine/Komisyon, Külliyat. 2000, II-3331, Kn. 73 vd., ATAD, dava. C-472/00 P, Komisyon/Fresh Marine, EWS 2003, 367.

²⁶⁴Krş. ATAD, dava. C-5/94, Külliyat. 1996, I-2353, Kn. 28; ATAD, dava. C-352/98 P, Bergaderm SA ve Coupil/Komisyon, Külliyat. 2000, I-5291, Kn. 44.

²⁶⁵Krş. ATAD, dava. 258/84 R, Nippon Seiko/Konsej, Külliyat. 1984, 4357 vd.; ATAD, dava. 250/85 R, Brother Industries/Konsej, Külliyat. 1985, 3459 vd.; ATAD, dava. 358/89 R, Extramet Industrie/Konsej, Külliyat. 1990, I-431 vd.; ATAD, dava. C-6/94 R, Descom Scales/Konsej, Külliyat. 1994, I-867 vd.

²⁶⁶ATAD, dava. C-6/94 R, Descom Scales/Konsej, Külliyat. 1994, I-867, Kn. 16; ATİDM, dava. T-2/95 R, IPS/Konsej, Külliyat. 1995, II-485, Kn. 28. Görülebildiği kadar bununla ilgili bir durdurma

talebinin aciliyeti için konulan katı koşullardır.²⁶⁷ ATAD ve ATİDM kural olarak etkilenen ürünün bir anti dumping vergisinin tahakkuk ettirilmesi sonucunda fiyatlarının yükselmesi gibi sırf mali zararlarda, hiç ya da zor şekilde telafi edilebilme koşulunun varlığını aramaktadır.²⁶⁸ Böylece talep sahipleri, zararları için bir tazminat davası açmaya yönlendirilmektedir. Bu nedenle, geçici hukuki korunma talebinin başarı şansı düşük kabul edilmektedir.

5.5.1.2. Anti Damping Hukuku'nda En Önemli Pratik Hukuki Korunma Yolu Olarak İptal Davası

5.5.1.2.1. Anti Damping Hukuku'nda İptal Davasının Konusu

Anti dumping soruşturmasının çok aşamalı olarak düzenlenmesi anti dumping hukukunda bireysel hukuki korunma için önem taşımaktadır. Zira, yalnızca tüm soruşturmayı veya ara bir soruşturmayı nihai olarak sonlandıran önlemlere karşı davacılar tarafından açılacak, kabul edilebilir bir iptal davası için gerekli bağlayıcı hukuki etkiler göstermektedir.²⁶⁹ Dolayısıyla nihai karara hazırlık teşkil eden önlemlerden zarar görülmesi halinde sadece bu işleme karşı iptal dava açılmaz. Bu önlemin hukuka aykırılığı ancak nihai karara karşı açılan bir dava çerçevesinde ileri sürülebilir.²⁷⁰

5.5.1.2.1.(1). Nihai Anti Damping Vergisinin Getirilmesine İlişkin Tüzük

Nihai bir anti dumping vergisiyle soruşturma süreci tamamlanmaktadır. Bu nedenle, böyle bir önleme karşı iptal davası yoluyla itiraz edilebilir. Fakat anti dumping tüzüklerine karşı açılan iptal davalarının kabul edilebilirliği, bu hukuki

talebine şuna değin yalnızca bir kez cevaz verilmiştir. Bkz. ATAD, dava. 113/77 R ve 113/77 R-Int., NTN Toyo Bearing Company ve diğerleri/Konsej, Külliyat. 1977, 1721, Kn. 4 vd.

²⁶⁷Koşullar için krş. ATAD, dava. 258/84 R, Nippon Seiko/Konsej, Külliyat. 1984, 4357, Kn. 13; ATAD, dava. 358/89 R, Extramet Industrie/Konsej, Külliyat. 1990, I-431, 1. özet cümle.

²⁶⁸Örneğin krş. ATAD, dava. 6/94 R, Descom Scales/Konsej, Külliyat. 1994, I-867, Kn. 16; ATİDM, dava. T-2/95 R, IPS/Konsej, Külliyat. 1995, II-485, Kn. 28.

²⁶⁹ATAD, dava. 80/63, Degreef/Komisyon, Külliyat. 1964, 837 (863); ATAD, dava. 60/81, IBM/Komisyon, Külliyat. 1981, 2639, Kn. 10.

²⁷⁰Yerleşik içtihat için krş. esaslı olarak ATAD, bağlantılı dava. C-133 ve 150/87, Nashua Corporation ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1990, I-719, Kn. 10.

düzenlemerin şekli muhataplarının sürekli olarak üye devletler olması nedeniyle sorunludur. Gerçek ve tüzel kişilerin dava açabilmesi için ABİDA'nın 263. maddesinin 4. fıkrası gereğince doğrudan ve şahsen etkilenmiş olmaları gerekir. Doğrudan etkilenme, ilgili Birlik işleminin icrası için üye devletlerin herhangi bir uygulama önleminin gerekli olmamasını veya üye devletlere uygulamada kendilerine ait bir takdir alanının tanınmamasını şart koşmaktadır.²⁷¹ Anti dumping tüzüklerinde bu kriter, üye devletlere bu tüzüklerin uygulanmasında herhangi bir takdir hakkının tanınmaması halinde yerine getirilmiş olarak kabul edilmelidir.²⁷²

Diğer taraftan daha zor gerekçelendirilebilen husus anti dumping tüzüklerinden şahsi etkilenmedir. ATAD, ilk başlarda tüzüklerin normatif karakterli olduğu, bu nedenle genel olarak bu hukuki tasarruflardan bireysel etkilenmenin mümkün olmadığı ve bireylerin bununla ilgili davalarının kabul edilemez olduğu gerekçesiyle bu davaları reddetmiştir.²⁷³ Ancak zamanla Birlik mahkemeleri, bu kısıtlayıcı tutumdan uzaklaşmışlardır. Böylece mahkemeler tüzüklerin normatif karakterli olması nedeniyle genel olarak düzenlemeden etkilenen ekonomi katılımcılarının yanında, bireysel olarak da bazı kişileri etkileyebileceğini kabul etmiştir.²⁷⁴ Bunun sonucu olarak, bireylerinin nihai anti dumping tüzüklerine karşı iptal davaları açmalarının önünde mutlak engeller bulunmamaktadır. Buna ilişkin olarak Lizbon Anlaşması ile ATA'nın 230. maddesine getirilen değişiklik ile ABİDA'nın 263. maddesinde şahsen etkilenme şartının kaldırıldığı da değerlendirilmektedir.

²⁷¹Yerleşik içtihat için örneğin bkz. ATAD, bağlantılı dava. 41-44/70, International Fruit Company ve diğerleri/Komisyon, Külliyyat. 1971, 411, Kn. 23, 29; ATAD, dava. 113/77 R ve 113/77 R-Int., NTN Toyo Bearing Company ve diğerleri/Konsej, Külliyyat. 1977, 1721, Kn. 11; ATAD, dava. C-386/96 P, Dreyfus/Komisyon, Külliyyat. 1998, I-2309, Kn. s.43.

²⁷²ATAD, dava. 113/77 R ve 113/77 R-Int., NTN Toyo Bearing Company ve diğerleri/Konsej, Külliyyat. 1977, 1721, Kn. 11.

²⁷³Bir dava ancak ilgili hukuki işlemin içeriği ve konusuna göre aslında bir kararın söz konusu olduğunda ve bu nedenle de sadece görünürde bir tüzüğün söz konusu olduğunda ATA'nın 230. maddesinin 4. fıkrasına göre kabul edilebilir görülebilir. Krş. ATAD, verb. İçtihat. 16 ve 17/62, Confédération Nationale des Producteurs de Fruits et Légumes ve diğerleri/AET Konseyi, Külliyyat. 1962, 963 (978).

²⁷⁴ATAD, dava. C-309/89, Codorniu SA/Konsej, Külliyyat. 1994, I-1853, Kn. 19; ATİDM, bağlantılı dava. T-481/93 ve T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens ve diğerleri/Komisyon, Külliyyat. 1995, II-2941, Kn. 50; ATİDM, dava. T-47/95, Terres Rouges Consultant SA ve diğerleri/Komisyon, Külliyyat. 1997, II-481, Kn. 43.

5.5.1.2.1.(2). Geçici Anti Damping Vergilerinin Getirilmesine İlişkin Tüzükler

Geçici anti damping tüzüklerine karşı açılan bir iptal davasının kabul edilebilirliğiyle ilgili olarak da nihai anti damping tüzükleri için söylenenler geçerlidir.

Buradaki özellik, tüzüklerin geçici karakterinden kaynaklanmaktadır. Geçici anti damping tüzüklerinin geçerlilik süresi ADTT'nin 7. maddesinin 7. fıkrası gereğince azami olarak dokuz ayla sınırlıdır. Bir ATİDM kararına bu zaman aralığında yargılama süresi nedeniyle pratik olarak ulaşılması hemen hemen mümkün değildir. Zira, dokuz ayın sonunda geçici tüzükler artık hukuki etkiler gösteremeyecektir. Bu nedenle, bu sürenin dolmasından sonra hukuki korunma için iptal davalarına ihtiyaç bulunmamaktadır. Aynısı, Konsey'in, Komisyon'un bununla ilgili bir önerisini izleyerek nihai bir anti damping vergisinin getirilmesine ilişkin bir tüzüğü çıkarması durumunda da geçerlidir. Çünkü bu tüzük geçici tüzüğün yerine geçmektedir.²⁷⁵

Geçici önlemler çerçevesinde teminat olarak alınan tutarlar, Konsey tarafından nihai anti damping vergilerinin konulmasından bağımsız olarak tahsil edilirler; yeter ki, soruşturmanın sonucunda dampingin ve bir zararın bulunduğu saptanabilsin.²⁷⁶ Ancak bu koşullar bulunmazsa teminatlar serbest bırakılır. Aynı şekilde ödenen teminattan daha küçük bir meblağ tahsil edilmesi durumunda da fazla teminatlar serbest bırakılır. Çünkü soruşturma sonunda nihai vergi geçici vergiden daha az konmuştur.²⁷⁷ Serbest kalan teminatlar açısından Birlik mahkemeleri iptal davasını, ancak geçici tüzüğün geçersizliğinin saptanmasında sonra, bir hukuki korunma menfaatinin ihlal edilmesi ile ortaya çıkan zararın teminat olarak verilen bu meblağ ile arasında illiyet bağı olması halinde kabul etmektedirler.²⁷⁸

Buna karşılık Adalet Divanı, Konsey'in yatırılan tutarı nihai bir anti damping vergisinin getirilmesine ilişkin tüzük vasıtasıyla tahsil ettiği için teminatlar serbest

²⁷⁵ATAD, dava. 56/85, Brorher Industries/Komisyon, Külliyat. 1988, 5655, Kn. 6; ATAD, bağlantılı dava. 294/86 ve 77/87, Technointorg/Komisyon ve Konsey, Külliyat. 1988, 6077, Kn. 12.

²⁷⁶ADTT md. 10/2.

²⁷⁷Krş. ATAD, bağlantılı dava. C-305/86 ve C-160/87, Neotype Techmaslexport/Komisyon ve Konsey, Külliyat. 1990, I-2945, Kn. 15; ATİDM, dava. T-73/97, BSC Footwear Supplies/Komisyon, Külliyat. 1998, II-2619, Kn. 12.

olduğunda, davacının geçici tüzüğe karşı bir iptal davası açılmasında hukuki yararının olduğunu kabul etmemektedir.²⁷⁹ Geçici tüzüğünün geçersizliğini saptanması, bir davada bu tüzükle meydana gelen zararların tazminine dayanabilmek için yeterli değildir. Çünkü bununla ilgili bir tazminat davası nihai tüzüğün hukuka aykırılığı halinde de ileri sürülebilir.²⁸⁰

5.5.1.2.1.(3). Anti Damping Soruşturmasının Başlatılması

Soruşturmanın açılması soruşturmadan etkilenen teşebbüsler için hukuki bağlayıcı sonuçlar doğurmamaktadır. Daha ziyade, Birlik organlarının bir anti dumping vergisinin getirilmesi için koşulların bulunup bulunmadığı sorununa ilişkin nihai bir kararının ön koşulunu hazırlanmaktadır. Bunun sonucu olarak, bir anti dumping soruşturmasının başlatılması ABİDA'nın 263. maddesinin 4. fıkrası anlamında iptal davasıyla müdahale edilebilen bir karar olarak nitelendirilemez.²⁸¹

5.5.1.2.1.(4). Anti Damping Soruşturmasının Başlatılmasının Reddedilmesi

Daha önce açıklandığı üzere, kimi ekonomi katılımcıları için bir soruşturmanın başlatılmasını talep etme hakkı bulunmaktadır. Böyle bir talebin reddedilmesiyle Komisyon, buna ilişkin tutumunu nihai olarak belirlemekte ve böylece talep sahibi için bağlayıcı bir karar almaktadır. Komisyon, sunulan kanıtların bir soruşturmanın açılması için yeterli bulmadığında talep sahibini bilgilendirmek zorundadır.²⁸² Anti Damping Temel Tüzüğü ile belirlenen kişilerin veya kişi gruplarının, tarif edilen usulü haklarını etkin şekilde kullanabilmesi için, bu hakların

²⁷⁸ ATAD, bağlantılı dava. C-305/86 ve C-160/87, Neotype Techmashexport/Komisyon ve Konsey, Külliyyat. 1990, I-2945, Kn. 15; ATİDM, dava. T-73/97, BSC Footwear Supplies/Komisyon, Külliyyat. 1998, II-2619, Kn. 15.

²⁷⁹ ATAD, bağlantılı dava. C-304/86 ve C-185/87, Enital/Komisyon ve Konsey, Külliyyat. 1990, I-2939, 1. özet cümle; ATİDM, dava. T-208/95, Miwon/Komisyon, Külliyyat. 1996, II-635, Kn. 20.

²⁸⁰ ATAD, bağlantılı dava. 294/86 ve 77/87, Technointorg/Komisyon ve Konsey, Külliyyat. 1990, I-2945, Kn. 14; ATAD, bağlantılı dava. C-305/86 ve C-160/87, Neotype Techmashexport/Komisyon ve Konsey, Külliyyat. 1990, I-2945, Kn. 14.

²⁸¹ ATİDM, dava. T-134/95, Dysan Magnetics ve Review Magnetcs/Komisyon, Külliyyat. 1996, II-181, Kn. 23; ATİDM, dava. T-75/96 R, Söktaş/Komisyon, Külliyyat. 1996, II-861, Kn. 28.

²⁸² Krş. ADTT md. 9/2.

ihlal edildiğinin yargısal olarak ileri sürülebilmesi gerekmektedir.²⁸³ Soruşturma açılmasına ilişkin talebi reddeden karar, süreci sonlandıran bir karardır ve bu nedenle bağımsız bir iptal davasına açıktır.

5.5.1.2.1.(5). Önlem Almadan Anti Damping Soruşturmasının Sona Erdirilmesi

Bir soruşturma açılması talebinin reddedilmesi gibi önlem almadan soruşturmanın sona erdirilmesi de süreci sonlandıran bir karardır. Burada, Birlik organlarının nihai görüşü Birlik sanayisi yararına korunma önlemlerinin alınmasının gerekli olmadığı şeklindedir.²⁸⁴ Bu karar, Anti Damping Temel Tüzüğü'yle talep sahiplerine tanınan usulü garantilere dokunmaktadır. Nitekim talep sahipleri, bu usulü garantilerin yardımıyla korunmaya değer menfaatlerini güvence altına almaktadırlar.²⁸⁵ Bunun sonucu olarak, korunma önlemi alınmadan soruşturmanın sona erdirilmesi bir iptal davasının bağımsız olarak konusu olabilmektedir.

5.5.1.2.1.(6). Nihai Bir Anti Damping Vergisinin Konulmasına İlişkin Komisyon Önerisinin Konsey Tarafından Kabul Edilmemesi

Yalnızca, Konsey'in nihai bir anti Damping vergisinin konulmasına ilişkin Komisyon önerisini kabul etmemesi durumunda anti Damping soruşturması sona ermemektedir. Soruşturma 15 ayın geçmesiyle de kendiliğinden sona ermiş sayılır. Bunun anlamı, bu sürenin geçirilmesinden sonra Komisyon tarafından çoğunluğun önerisinin kabul edilmesinin artık mümkün olmamasıdır. Anti Damping soruşturması bu sürenin dolmasıyla artık talep sahibinin menfaatine sonuçlar doğuramayacaktır.

Bu bağlamda, Eurocoton davasında nihai anti Damping vergisinin konulmasına ilişkin bir Komisyon önerisinin kabul edilmemesinin ABİDA'nın 230. maddesinin 4. fıkrası anlamında iptal edilebilir işlem olarak nitelendirip nitelendirilemeyeceği sorusu ortaya çıkmıştır.

²⁸³Anti Sübvansiyon Tüzüğü için krş. ATAD, dava. 191/82, Fediol/Komisyon, Külliyyat. 1983, 2913, Kn. 31. Anti Sübvansiyon Tüzüğü, neredeyse aynı düzenlemeler nedeniyle ADTT'ye aktarılabilir.

²⁸⁴Soruşturmanın sonlandırılması için bkz. ADTT md. 9/2.

²⁸⁵Krş. Genelsavcı Tesaro, dava. C-121/86, Epicheiriseon Metalleftikon Viomichanikon Kai Naftiliakon ve diğerleri/Konsey, Külliyyat. 1989, 3919 (3934).

İlk Derece Mahkemesi, iptal davasını reddetmiştir. Mahkeme, Konsey'in, Komisyon'un önerisinin kabul edilmesi için gerekli çoğunluğun bulunmadığına ilişkin kararının, açıkça önerinin reddi anlamına gelen bir karar olmadığı, bu nedenle iptal davasıyla iptal edilebilir bir karar olmadığı kararı vermiştir.²⁸⁶ ATAD, temyizde ATİDM'in kararını bozmuştur.²⁸⁷ ATAD'a göre; 15 aylık sürenin sona ermesinden sonra Komisyon tarafından sunulan bir önerinin kabul edilmemesi, nihai bir Konsey kararı olup bağlayıcı ve iptal edilebilir bir karardır.²⁸⁸

5.5.1.2.1.(7). Bir Yükümlülük Önerisinin Reddedilmesi

Komisyon'un, bir ihracatçının yükümlülük önerisini reddederse, bu kararda nihai karara hazırlık için basit bir ara önlem bulunmaktadır. Bu, geçici bir anti dumping vergisinin getirilmesinin yükümlülük önerisinin reddedilmesinin sonucu olsa dahi geçerlidir. Çünkü soruşturmanın sona ermesine ilişkin olarak henüz bir karar alınmamıştır.²⁸⁹ Zira, Konsey'in nihai bir anti dumping vergisinin getirilmesine ilişkin karar alması veya Komisyon'un soruşturmanın sona ermesine kadar geçecek sürede verilen karar üzerinde düşünmesi imkanı halen bulunmaktadır. Eğer soruşturma sonunda nihai bir anti dumping vergisinin konulmasına karar verilirse, bu anti dumping önlemine karşı açılan iptal davası çerçevesinde gerekirse yükümlülük önerisinin reddedilmesinin hukuka aykırılığı da ileri sürülebilir.²⁹⁰

Bu anlatılanlar, Komisyon'un, kabul ettiği bir yükümlülüğün ihlal edilmesi yüzünden verdiği fesih kararları için de geçerlidir.²⁹¹

²⁸⁶ ATİDM, dava. T- 213/97, Eurocoton ve diğerleri/Konsey, Külliyat. 2000, II-3727, Kn. 56-58, 61.

²⁸⁷ ATAD, dava. C-76/01 P.

²⁸⁸ Adı geçen karar, Kn. 83-85.

²⁸⁹ ATAD, bağlantılı dava. C-133/87 ve C-155/87, Nashua Corporation ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1990, I-719, Kn. 9; ATAD, dava. 156/87, Gestetner Holdings PLC/Konsey ve Komisyon, Külliyat. 1990, I-781, Kn. 8.

²⁹⁰ ATAD, bağlantılı dava. C-133/87 ve C-155/87, Nashua Corporation ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1990, I-719, Kn. 10; ATİDM, dava. T-208/95, Miwon/Komisyon, Külliyat. 1996, II-635, Kn. 31, 35; Hailbronner/von Heydebrand ve der Lasa, RIW, 1986, 889 (893); muhtemel aksi yönde görüş Rabe, EuR 1991, 236 (243).

5.5.1.2.1.(8). Bir Yükümlülük Önerisinin Kabul Edilmesi

Bir yükümlülük önerisinin kabulünden sonra da dumpingin Birlik sanayisine bir zarar verip vermediği saptamak için soruşturma devam eder.²⁹² Ancak sonraki diğer incelemeler artık bir anti dumping vergisi getirilmesini amacını gütmeyen, daha ziyade girişilen yükümlülüklerin akıbetini belirlemek açısından önemlidir. Eğer devam eden incelemelerde ilgili mal ithalatının dumpingin maddi unsurunu yerine getirdiği ve bir zarara yol açtığı ortaya çıkarsa, yükümlülükler devam ettirilir.²⁹³ Diğer taraftan bu incelemeler çerçevesinde dumpingli bir ihracat ve dumping sonucunda oluşan bir zararın saptanamaması halinde yükümlülükler doğrudan hükümsüz hale gelir.²⁹⁴ Buradan yükümlülük önerisinin kabul edilmesinin nihai bir anti dumping vergisinin getirilmesi süreci açısından nihai bir karar teşkil ettiği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, anti dumping soruşturmasını başlatan ekonomi katılımcıları tarafından bir anti dumping vergisinin konulması için verilen dilekçenin reddedildiği ölçüde hukuki etkiler doğurmaktadır. Bu nedenle menfaati zedelenen ekonomi katılımcıları, menfaatlerinin yükümlülük ile yeterince korunamadığı düşüncesinde olduklarında bağımsız bir iptal davası aracılığıyla bir yükümlülük önerisinin kabul edilmesine müdahale edebilirler.

Komisyon'un devam eden incelemede bir dumpingin ve zararın bulunmadığı sonucuna vardığı kararlarına karşı da aynı şekilde iptal davası açılabilir. Çünkü bu durumda yükümlülük konusuz kaldığı ve anti dumping soruşturmasını başlatanlar, bir anti dumping vergisinin konulmaması nedeniyle amaçlarına ulaşamadıkları için bu karar da bağımsız şekilde iptal davasına konu edilebilir.

Tam tersi durumlarda, yani ihracatçılar, bir yükümlülüğün devam ettirilmesi gerektiğine ilişkin kararlara karşı iptal davası yoluyla karşı çıkabilirler.

²⁹¹ ATİDM, dava. T-208/95, Miwon/Komisyon, Külliyyat. 1996, II-635, Kn. 28-31.

²⁹² ADTT md. 8/6 c. 1.

²⁹³ ADTT md. 8/6 c. 4.

²⁹⁴ ADTT md. 8/6 c. 2. ve 3.

5.5.1.2.1.(9). Bir Gözden Geçirme İncelemesi Çerçevesindeki Önlemler

5.5.1.2.1.(9).(a). Ara Gözden Geçirmeler

ADTT'nin 11. maddesinin 3. fıkrasının koşulları altında Komisyon, ihtiyaç halinde korunma önlemlerini muhtemel değişen koşullara uydurmak için bir ara incelemeye girişebilir.²⁹⁵ Burada, ihracatçılar, ithalatçılar ve Birlik üreticileri nihai önlemin kabul edilmesinden itibaren bir yılın geçmesinden sonra gözden geçirme talebinde bulunabilirler.

Bir ara incelemenin başlatılması kararı, katılanlar için hukuki etkiler doğurmaz, yalnızca anti dumping önleminin muhafaza edilmesini, değiştirilmesini veya kaldırılmasını hazırlar. Bunun sonucu olarak, ara bir değerlendirmenin başlatılmasının iptali mümkün değildir. Bunun karşısında, böyle bir gözden geçirmenin başlatılması talebinin reddedilmesi izah edilen genel ilkelere uygun şekilde talep sahibi açısından nihai ve bağlayıcı karar olarak nitelendirilebilir ve böylece bir iptal davasının konusu olabilir.

5.5.1.2.1.(9).(b). Yeni Bir İhracatçının Gözden Geçirme Talebinin Reddedilmesi

ADTT'nin 11. maddesinin 4. fıkrası, nihai bir önleme esas oluşturan zaman aralığında Birlik içine henüz mal ihraç etmeyen ihracatçılar için bireysel bir gümrük vergisi oranının bulunmasını talep etme imkanını öngörmektedir. Bu düzenlemenin arkasındaki neden, Birlik organlarının, bir üçüncü devletin tüm ihracatçıları için soruşturma sürecine katılıp katılmadıklarına bakılmaksızın yüksek bir anti dumping vergisinin konulması uygulamasıdır. Bu nedenle, soruşturma konusu dönemde ilgili malları hiçbir surette Birlik içine ihraç etmediğinden, başlangıçtaki anti dumping soruşturmasına katılmayan üçüncü devlet ihracatçısına, kendisi hakkında asla bir dumping uygulaması kanıtlanmamış olmasına rağmen bir anti dumping vergisi yüklenmektedir. Bu nedenle üçüncü şahıs bir gözden geçirme incelemesinde, haklı koşullar altında, anti dumping önleminin bir değişikliğini veya kaldırılmasını

²⁹⁵Krş ayrıca ADTT md. 11/6.

sağlayabilir.²⁹⁶ Dolayısıyla, üçüncü şahsın gözden geçirme talebinin reddedilmesi, onun ADTT ile tanınan haklarını da ilgilendirmekte ve bağımsız şekilde iptal davasının konusu edilebilmektedir.

5.5.1.2.1.(9).(c). Önlemlerin Sona Ermesi Sırasında Gözden Geçirme

Nihai anti dumping önlemlerinin geçerlilik süresi, ADTT'nin 11. maddesinin 2. fıkrasının 1. cümlesi gereğince kural olarak beş yıl ile sınırlıdır. Fakat Komisyon, böyle bir önlemin sona ermesinde resen veya Birlik üreticisinin talebi üzerine bir inceleme süreci başlatabilir. Bu süreçte, önlemin devam ettirilmesinin asıl geçerlilik süresinin ötesinde gerekli olup olmadığı açıklığa kavuşturulmaktadır.²⁹⁷ ADTT'nin 11. maddesinin 2. fıkrasının 2. cümlesi gereğince anti dumping önlemi gözden geçirme incelemesinin sona ermesine kadar yürürlükte kalır. Bir incelemenin açılması anti dumping önleminde etkilenen ekonomi katılımcıları için doğrudan olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle, bu karara bir iptal davasıyla müdahale edebilirler. Eğer Birlik üreticilerinin gözden geçirme talebi reddedilirse, anti dumping soruşturmasının açılmasının reddedilmesine ilişkin açıklamalarda anlatıldığı üzere bu reddin, ABİDA'nın 263. maddesinin 4. fıkrası anlamında bağımsız şekilde iptal edilebilir bir işlem olduğu kabul edilir.

Bu gözden geçirmenin sonucu olarak ya anti dumping vergisi devam ettirilir ya da yeni bir önlem alınmadan süreç sonlandırılır. Bu da anti dumping vergisinin sona ermesi sonucunu doğurur. İlk durumda sonuçta bir anti dumping vergisinin konulmasına ilişkin nihai bir anti dumping tüzüğünün çıkarılması söz konusuysen, ikinci durumda gözden geçirmenin sona erdirilmesi önlem alınmadan anti dumping soruşturmasının sonlandırılması ile aynı sonuçları doğurur. Bu nedenle, bu kararlara karşı bir iptal davasının açılabilmesi soruşturmanın incelemesine ilişkin açıklamalarla aynı sonucu doğurur.

²⁹⁶Bkz. ADTT md. 11/6.

5.5.1.2.1.(9).(d). Bir Dolanılma İncelemesi Çerçevesindeki Önlemler

ADTT'nin 12. maddesi gereğince bir Birlik sektörünün talebi üzerine konulan anti dumping vergisi kaldırılabilir. Yeter ki, bir gözden geçirmede gümrük vergisi uygulanan malların, Birlik sanayisini dumpingli malların ithalatıyla oluşan haksız rekabetten yeterince koruyan bir fiyat yükselmesine yol açmış olduğu ortaya çıkabilsin.

Aynı şekilde Komisyon, talep üzerine ithalatta belirli bir mal için ödenmesi gereken anti dumping vergisinin dolanılması durumunda gümrük vergisinin dolanılma eylemlerini genişletmek için bir inceleme başlatabilir.²⁹⁸

Bu incelemenin başlatılmasına veya reddedilmesine karşı hukuki korunma konusunda bir anti dumping soruşturmasının başlatılması veya reddedilmesine ilişkin yapılan açıklamalar aynen geçerlidir. Bunun sonucu olarak, sadece bir ret kararı iptal davası ile iptal edilebilir.

5.5.1.2.1.(10). Geri Ödeme Talebinin Reddedilmesi

ADTT'nin 11. maddesinin 8. fıkrası gereğince, bir anti dumping vergisiyle donatılan bir malın ithalatçısı, anti dumping önlemenin alınmasından itibaren ortaya çıkan vergi miktarı, güncel dumping aralığının konulup, geçmişte ödenen gümrük vergisinden daha küçük olması durumunda bir geri ödeme talebinde bulunabilir. Eğer ithalatçının bir geri ödeme incelemesinin başlatılmasına ilişkin talebi reddedilirse, bu karar genel ilkelere uygun olarak bir iptal davası ile iptal edilebilir.²⁹⁹

5.5.1.3. Dava Açma Yetkisi

Bir davanın kabul edilebilirliği davacının müdahale edilen kararın muhatabı olması şartına bağlıdır. Daha önce tüzüklerin iptal edilebilirliği bağlamında değinildiği üzere, davacının, ABİDA'nın 263. maddesinin 4. fıkrası anlamındaki bir

²⁹⁷Krş. ADTT md. 11/2.

²⁹⁸Krş. ADTT md. 13.

²⁹⁹ATAD, dava. C-188/88, NMB Almanya ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1992, I-1689, Kn. 18 vd.; ATİDM, T-162/94, NMB Fransa ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1996, II-427, Kn. 36 vd.

karara karşı davasının kabul edilebilmesi için müdahale edilen hukuki işlemde doğrudan ve şahsen etkilendiğini ispatlamak zorundadır. Anti dumping hukukunda geçmişte özellikle davacının müdahale edilen önlemlerden şahsen etkilenmesi tartışma konusu olmuştur.

Şahsen etkilenmenin değerlendirilmesi için çıkış noktası ATAD'ın Plaumann formülüdür. Buna göre, bir kararın muhatabı olmayan bir kişi, ancak kararın kendisini belirli şahsi özellikleri veya onu diğer tüm kişilerden ayıran koşulları yüzünden etkilediğini ve bu nedenle kendisinin muhataplar gibi, aynı şekilde şahsen etkilenmiş olduğunu ileri sürebilir.³⁰⁰

Anti dumping hukukunda Birlik mahkemeleri Plaumann formülünü iki aşamada uygulamaya getirmektedirler.

5.5.1.3.1 Olay Gruplarına İlişkin İçtihatlar

Anti dumping hukukuna ilişkin yargı faaliyetleri sürecinde Birlik mahkemeleri, ekonomi katılımcılarının belirli grupları için Plaumann formülündeki özel durumların bulunduğu karar vermişlerdir. Mahkemeler, kural olarak diğer bir incelemeye gerek kalmadan bu davacıların iptal davalarının kabul edilebilir olduğunu değerlendirmişlerdir. Bu gruplar aşağıda daha ayrıntılı incelenecektir.

5.5.1.3.1.(1). Üçüncü Devletlerin Üreticileri/Üretici İhracatçıları

Ekonomi katılımcılarının bu grubunun nihai anti dumping vergilerinin konulmasına ilişkin tüzüklere karşı açtıkları davalarda Birlik mahkemeleri, düzenli olarak şahsen etkilenmeyi kabul etmektedirler.³⁰¹ ATAD, buna ilişkin olarak, Allied Corporation davasında itiraz edilen hukuki işlemde davacılarından ismen zikredilmelerini veya onların daha önce yapılan incelemelerden etkilenmiş olduklarını ispat etmelerini istemiştir.³⁰² Fakat şahsen etkilenmeyi sağlayan özel durum, davacının ilgili tüzükte basitçe ismen zikredilmesi veya incelemeye katılması

³⁰⁰ ATAD, dava. 25/62, Plaumann/Komisyon, Külliyat. 1963, 211 (238).

³⁰¹ Krş. ATAD, bağlantılı dava. 239 ve 275/82, Allied Corporation ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1984, 1005, Kn. s.11.

³⁰² Adı geçen karar.

değildir. Daha ziyade buradaki üretici, daha doğrusu üretici ihracatçı, konulan anti dumping vergisinde tasarrufa sunulan bireysel verileri yüksekliği hesaplandığı için tüzükten genel olarak etkilenen diğer ekonomi katılımcıları çevresinden ayrılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, üretici/üretici ihracatçı, geçici anti dumping vergisi konulmasına ilişkin tüzüklere karşı dava açmaya yetkilidir. Absorbe veya dolanılmaya ilişkin gümrük vergileri koyan tüzükler için de aynı durum geçerlidir.

5.5.1.3.1.(2). İthalatçı

İthalatçılar, ancak üreticiyle bağlantılı olduklarında anti dumping vergilerinden şahsen etkilenmiş olarak kabul edilirler.³⁰³ Plaumann formülündeki özel bir durum, bağlantılı ithalatçının bağımsız ilk alıcıya satış fiyatının dumpingin saptanmasında veya anti dumping vergisinin hesaplanmasında esas alındığında bulunmaktadır.³⁰⁴

Buna karşılık Birlik mahkemeleri, bağımsız ithalatçılara bir dava açma yetkisi tanımayı bugüne kadar kural olarak reddetmiştir.³⁰⁵ Mahkemelerin görüşüne göre; bunlar, her ne kadar soruşturmaya katılmış olsalar da, sadece ilgili ürünün ithalatçısı olarak objektif özellikleri nedeniyle anti dumping tüzüğünden etkilenmektedirler.³⁰⁶

5.5.1.3.1.(3). Üretici Olmayan İhracatçılar

Birlik mahkemeleri tarafından ithalatçıların dava açma yetkileri için konulan ilkeler üretici olmayan ihracatçılar için de geçerlidir.³⁰⁷ Bu nedenle onlara, anti dumping tüzüklerine karşı bir dava açma yetkisi ancak malların satış fiyatlarının

³⁰³Özellikle üçüncü ülke üreticisinin Topluluk içindeki yavru şirketleri. Krş. ATAD, dava. 279/86, Sermes/Komisyon, Külliyat. 1987, 3109, Kn. s.15 ; ATAD, bağlantılı dava. C-305/86 ve C-160/87, Neotype Techmashexport/Komisyon ve Konsey, Külliyat. 1990, I-2945, Kn. 20.

³⁰⁴Adı geçen karar.

³⁰⁵Bağımsız ithalatçı, ne üreticinin konzernine dahildir ne de benzer şekilde ona aksi bir ilişki içinde bulunur.

³⁰⁶ATAD, dava. 307/81, Alusiesse İtalya/Konsey ve Komisyon, Külliyat. 1987, 3463, Kn. 9-11; ATAD, dava. 301/86, Frimodt Pedersen/Komisyon, Külliyat. 1987, 3123, Kn. 18.

³⁰⁷Bir anti dumping tüzüğü tarafından etkilene ürünü kendileri üretmeyip, bağımsız olarak Topluluğa ihraç etmek için üçüncü ülkenin bir veya birden çok üreticisinden satın almaktadırlar.

incelenmesi ve dumping aralığının bulunması çerçevesinde ihracat fiyatının hesaplanması için esas alındığında tanınabilir. Aksi halde, bağlantılı olmayan ithalatçılar gibi değerlendirilirler.

5.5.1.3.1.(4). Orijinal Equipment Manufacturer

Üreticiden orijinal ürünleri Birlik içinde kendi markası altında satmak için satın alan teşebbüsler (Orijinal Equipment Manufacturer – OEM), ATAD tarafından anti dumping tüzüğünden şahsen etkilenmiş olarak kabul edilmektedirler. Onlara, dava açma yetkisi düzenli olarak tanınmaktadır. Çünkü Birlik organları normal değerlerin hesaplanması sırasında dumpingin saptanması için şüpheli üreticilerin/ihracatçıların OEM'e satışlarının özelliklerini dikkate almaktadırlar.³⁰⁸

5.5.1.3.1.(5). Zarar Gören Birlik Sanayisinin Teşebbüsleri

Yukarıda açıklandığı üzere, ADTT, Birlik sanayisinin teşebbüslerine şikayet ve katılma haklarını tanımaktadır. Teşebbüsler, ancak bu haklarını kullanarak korunma önlemlerinin alınmasına ilişkin haklı menfaatlerini ileri sürebilirler. Bu hakların etkin şekilde kullanımının temin edilebilmesi için, Birlik sanayisinin talep etme ve katılma hakkına sahip teşebbüslere, ADTT ile tanınan hukuki durumun sınırları içinde dava açma yetkisi verilmektedir.

5.5.1.3.1.(6). Kullanıcılar ve Tüketici Örgütleri

Kullanıcılar ve tüketici örgütlerinin soruşturmadan dolaylı olarak etkilendikleri kabul edilmektedir. Çünkü nihai gümrük vergilerinin konulmasına ilişkin anti dumping tüzükleri bazı ürünlerde yükseltilmiş son fiyatlara yol açmaktadır. Bu nedenle bu gruba da ADTT ile usulü haklar tanınmıştır. Kendilerine tanınan hakların etkin şekilde kullanılması amacıyla, kullanıcılar ve tüketici

³⁰⁸ATAD, bağlantılı dava. C-133/87 ve C-155/87, Nashua Corporation ve diğerleri/Komisyon, Külliyat. 1990, I-719, Kn. 17-18; ATAD, dava. 156/87, Gestetner Holdings PLC/Konsej ve Komisyon, Külliyat. 1990, I-781, Kn. 20-21.

örgütleri, Birlik teşebbüsleri gibi usulü haklarının ihlal edilmesi halinde dava açmaya yetkilidirler.³⁰⁹

5.5.1.3.1.(7). Somut Olay İncelemesi

Birlik mahkemeleri, davacı, şahsen etkilenmenin kabul edildiği olay gruplarından hiçbirisine dahil olmadığında veya olayın diğer özellikleri nedeniyle onlardan ayrıldığında, olayın somut koşulları aracılığıyla iki aşamada Plaumann formülü anlamında şahsen bir etkilenmenin mevcut olup olmadığını inceler. Bu bağlamda ATAD, Extramet davasında, olaydaki özel oluşum nedeniyle bağımsız bir ithalatçının davasını bağlantılı olmayan ithalatçıların diğer davalarından ayrı olarak kabul edilebilir olarak değerlendirmiştir.³¹⁰ Olayda davacı, en büyük ithalatçı durumundadır ve aynı zamanda ilgili ürünün nihai tüketicisi olmakla tüzükten ağır şekilde etkilenmiştir. Çünkü davacının ithal ettiği ürün sadece birkaç üreticinin ürettiği bir üründür ve bu ürünü ana rakibi olan yegane Birlik üreticisinden tedarik etmekte zorluklar yaşamıştır.

Yukarıda izah edilen olay gruplarından şahsen etkilenme için genel kriterler çıkarılabilir. Fakat ATİDM, yalnızca incelemeye dahil olmanın veya bir teşebbüsün itiraz edilen hukuki düzenlemede ismen zikredilmesinin kendi başına yeterli olmadığını vurgulamıştır.³¹¹ Yani doğrudan ve şahsen etkilenme şartlarının gerçekleşmiş olmasını aramaktadır. Bu özel durumlarda, davacının, örneğin kendisi tarafından verilen bilgiler ile önlemin alınmasını etkilemiş olduğu çıkmalıdır.³¹²

5.6. BİRLİK MAHKEMELERİNİN DENETİM YAPMA YOĞUNLUĞUNUN KONSEPTİ

Birlik mahkemelerinin, Birlik organlarının önlemlerinin hukuka uygunluklarını yani Birlik hukuku ile bağdaşabilirliklerini ne ölçüde kontrol

³⁰⁹ ATAD, dava. C-170/89, BEUCH/Komisyon, Külliyat. 1991, I-5709, Kn. 9-12.

³¹⁰ ATAD, dava. C-358/89, Extramet Industrie/Konsej, Külliyat. 1991, I-2501, Kn. 17.

³¹¹ ATİDM, dava. T-598/97, British Shoe Corporation Footwear Supplies ve diğerleri/Konsej, Külliyat. 2002, II-1155, Kn. 60-62.

³¹² ATİDM, dava. T-597/97, Euromin SA/Konsej, Külliyat. 2002, II-2419, Kn. 45.

edebilecekleri, Birlik organlarına normatif olarak tanınan takdir alanının kapsamına göre belirlenir.

Yukarıda değinildiği gibi, Birlik mahkemeleri, Birlik organlarına bir anti dumping soruşturmasında değerlendirilmesi gereken maddi olayların, karmaşıklığı nedeniyle geniş bir takdir alanı tanımışlardır. Bu nedenle anti dumping önlemlerinin yargısal denetiminde, tüm soruşturma en ince detayına kadar kontrol edilmez. Anti dumping önlemlerinin yargısal denetimi esas olarak usul kurallarına uyulup uyulmadığı, maddi olayın doğru şekilde saptanıp saptanmadığı ve maddi olayın değerlendirilmesinde bariz şekilde bir hata veya takdir yetkisinin kötüye kullanımının bulunup bulunmadığına yoğunlaşmaktadır.³¹³

5.6.1. Maddi Olayın Saptanmasının Doğruluğu

Bir anti dumping önleminin alınmasına ilişkin maddi koşullar açısından, yargısal denetimin yoğunluğuna tesir eden, Birlik organlarına tanınan değerlendirme alanının, içeriği ve kapsamında bir farkın saptanması gerekmektedir.

“Damping” kavramı, ADTT’nin 2. maddesiyle çok ayrıntılı şekilde belirlenmiştir. Böylece Birlik organlarının kendi değerlendirmelerine neredeyse hiç alan kalmamaktadır. Bunun sonucu olarak, bir dumpingin varlığına ilişkin saptamalar çok katı bir yargısal denetim altında bulunmaktadır.³¹⁴ Komisyona, sadece uygulanması gereken hesaplama metodunun belirlenmesinde ve dumping aralığının hesapsal olarak bulunmasında ADTT ile esnek alanlar tanınmıştır.³¹⁵

Buna karşılık, Birlik mahkemeleri, korunma önlemlerinin alınmasına ilişkin bir Birlik menfaatinin bulunup bulunmadığı sorununda, normatif amir hükümlerin yokluğu nedeniyle Birlik organlarının açık bir hatalı değerlendirmesinin olup olmadığının incelenmesinde sınırlanmaktadırlar.³¹⁶ Birlik zararına yapılan saptamaları da ATAD, ADTT’nin 3. maddesindeki keskin olmayan ve somut olayda

³¹³ATİDM, dava. T-164/94, Ferchimex SA/Konsej, Külliyyat. 1995, II-2681, Kn. 67; ATİDM, dava. T-121/95, EFMA/Konsej, Külliyyat. 1997, II-2391, Kn. 64.

³¹⁴Krş. ATİDM, dava. T-118/96, Thai Bicycle Industrie/Konsej, Külliyyat. 1998, II-2991, Kn. 85 vd.

³¹⁵ATAD, dava. 240/84, NTN Toyo Bearing ve diğerleri/Konsej, Külliyyat. 1987, 1852, Kn. 9 vd., 19; ATAD, bağlantılı dava. 277 ve 300/85, Canon ve diğerleri/Konsej, Külliyyat. 1988, 5801, Kn. 22.

³¹⁶ATAD, bağlantılı dava. C-133/87 ve C-155/87, Nashua Corporation ve diğerleri/Komisyon, Külliyyat. 1990, I-719, Kn. 100.

doldurulması gereken ölçütler nedeniyle, sadece bir uygunluk denetimine tabi tutmaktadır.³¹⁷

Maddi olayın saptanmasının doğruluğu bakımından katı bir yargısal incelemenin önündeki diğer bir engel ise Birlik organlarının kendilerine iletilen bilgilerin gizliliğinin korunmasına ilişkin yükümlülükleridir. ATİDM'in (krş. md. 43/1)³¹⁸ ve ATAD'ın (krş. md. 37/1)³¹⁹ Usul Tüzüklerine göre, mahkemeye sunulan maddi olayların tüm taraflara açık olması gerekmektedir. Böylece Birlik organları, gizliliğin korunması yükümlülüklerini ihlal etmeden, gizli bilgileri ancak ilgili teşebbüsün rıza göstermiş olması halinde yargılamaya getirebilirler. Bu durum, bu bilgilerin, yargılamanın sonucuna doğrudan doğruya etkili olduğu ölçüde sorun yaratmaktadır. Birlik mahkemeleri, böyle bir durumda maddi olayın saptanmasının, Birlik organlarının sunumunun makul olmasında ve davacı tarafça nitelikli şekilde karşı çıkılmadığında doğru olarak kabul ederek, buna göre karar vermektedirler.³²⁰

5.6.2. Açık Değerlendirme Hataları/Takdirin Kötüye Kullanılması

Birlik mahkemeleri saptanan maddi unsurların değerlendirilmesinde, Birlik organlarına, yukarıda izah edilen karmaşıklık nedeniyle geniş bir değerlendirme alanı tanımaktadırlar. Birlik mahkemeleri, bu bakımdan sadece Birlik organlarının saptanan maddi olaylardan çıkarmış oldukları sonuçların makul olup olmadıklarını incelemektedirler.³²¹ Bu noktada davacı için yargısal savunma çok zor olmaktadır. Çünkü bir değerlendirme veya takdir hatasının açıklanması ve ispat külfeti davacı üzerinde bulunmaktadır. Yani davacı, Birlik organlarının görüşünün doğru ve haklı olmadığı konusunda mahkemeyi ikna etmek zorundadır.³²²

Buna karşılık mahkeme, takdir yetkisinin kısıtlanması durumunda daha katı bir kontrol ölçütü uygulayacaktır. Fresh Marine kararında da görüldüğü üzere,

³¹⁷Krş. ATAD, dava. 250/85, Brother Industrie/Komisyon, Külliyat. 1988, 5717, Kn. 37.

³¹⁸İlk Derece Mahkemesinin Usul Tüzüğü, ATRG sayı: C 193/41, tarih: 14 Ağustos 2003.

³¹⁹Adalet Divanının Usul Tüzüğü, ATRG sayı: C 193/1, tarih: 14 Ağustos 2003.

³²⁰ATİDM, dava. T-164/94, Ferchimex SA/Konsej, Külliyat. 1995, II-2681, Kn. 79.

³²¹ATİDM, bağlantılı dava. T-159/94 ve T-160/94, Ajinomoto ve NutraSweet Company/Konsej, Külliyat. 1997, II-2461, Kn. 154, 156.

³²²Krş. ATAD, dava. C-16/90, Nölle/HZA Bremen-Freihafen, Külliyat. 1991, Kn. 17.

mahkeme artık ilgili hukuki norma uyulmasını ayrıntılı şekilde incelemektedir.³²³ Bu durum basit bir ihlalin dahi, hukuka aykırılığının Birlik mahkemeleri tarafından tespit edilmesini sağlayacaktır.

5.6.3. Usul Haklarına Aykırılık

Usulü haklara uyulup uyulmadığı çok yoğun ve katı bir denetim altında bulunmaktadır. Birlik mahkemeleri, bu noktada daima savunma haklarının Birlik hukukunun köklü bir prensibi olduğunu vurgulamışlardır.³²⁴ Usulü hakların kullanılması, bir anti dumping soruşturmasına katılanların, incelenmesi gereken maddi olayın değerlendirilmesinde, Birlik mahkemelerine tanınan geniş değerlendirme alanı karşısında, karar alınabilmesi için önemli olan noktalar hakkında görüş açıklayabilmek suretiyle idari süreçte menfaatlerini ileri sürmek bakımından esaslı öneme sahiptir. Bu nedenle, soruşturmaya katılanların, yeterli bir bireysel korunma açısından, ADTT ile tanınan usulü hakların dikkate alınmasının yargısal olarak katı bir denetimini talep etme hakkı vardır. Buna uygun olarak, Al-Jubail kararından beri anti dumping önlemlerine karşı açılan iptal davalarının önemli bir kısmı savunma haklarının ihlaline dayandırılmıştır.

Fakat itiraz edilen önlemlerden önce yapılan incelemelerin, önemli noktalarında usulü hakların dikkate alınmaması tek başına Birlik mahkemelerinin bir davayı kabul etmesi için yeterli değildir.³²⁵ Bu nedenle davacı, usulü haklarının ihlal edilmesinin, menfaatlerini etkin şekilde savunma hakkını gerçekten engellemiş olduğunu izah ve ispat etmek zorundadır.³²⁶ Örneğin ATİDM, Champion Stationery ihtilafında davayı gereksiz olması nedeniyle reddetmiştir. Çünkü söz konusu olayda, davacıların usulüne uygun şekilde bilgilendirilmemelerine karşın, karar için önem taşıyan maddi olaylardan haberdar oldukları ve maddi olaya uygun bir

³²³ ATİDM, dava. 178/98, Fresh Marine/Komisyon, Külliyat. 2000, II-3331, Kn. 73 vd.; ATAD, dava. C-472/00 P, Komisyon/Fresh Marine, EWS 2003, 367.

³²⁴ Krş. örneğin ATAD, dava. C-49/88, Al-Jubail Fertilizer Company ve diğerleri/Konsej, Külliyat. 1991, I-3187, Kn. 15.

³²⁵ ATİDM, bağlantılı dava. T-159/94 ve T-160/94, Ajinomoto ve NutraSweet Company/Konsej, Külliyat. 1997, II-2461, Kn. 103-106; ATİDM, bağlantılı dava. T-33/98 ve T-34/98, Petrotub SA ve Republica SA/Konsej, Külliyat. 1999, II-3837, Kn. 206.

³²⁶ Adı geçen karar.

savunma yapabilecek bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir.³²⁷ ATİDM, diğer bir olayda da, bir usul hakkının ihlalini zararsız olarak değerlendirmiştir. Çünkü Birlik organlarının, davacı için en uygun kararı aldığını belirtmiştir.³²⁸

Birlik mahkemeleri, usul haklarının ihlali ile savunma haklarının ihlali arasında bir ayırım yapmaktadırlar. Birlik mahkemeleri ikinci durumu iptal davasının kabul gerekçesi olarak kabul etmektedir. Usul haklarının amacı dikkate alındığında, mahkemeler tarafından davacılar için konulan engeller adildir. Ancak bu adillik, bir önlemden etkilenenlere, planlanan hukuki işleme karşı mevcut tereddütlerini öne sürebilme imkanının tanınması halinde bulunmaktadır. Davacı, usul haklarına uyulmamasına karşın menfaatlerini etkin şekilde savunabilmişse, önlemin kaldırılması hukuka uygun olmayacaktır. Bu nedenle davacının, usulü haklarının ihlali yüzünden açılan bir iptal davasının kabul edilebilmesi için gerçekten savunma hakkının ihlal edilmiş olması gerekir.³²⁹

³²⁷ ATİDM, dava. T-147/97, Champion Stationery ve diğerleri, Külliyat. 1998, II-4137, Kn. 87.

³²⁸ ATİDM, bağlantılı dava. T-159/94 ve T-160/94, Ajinomoto ve NutraSweet Company/Konsey, Külliyat. 1997, II-2461, Kn. 98.

³²⁹ ATAD, dava. C-49/88, Al-Jubail Fertilizer Company ve diğerleri/Konsey, Külliyat. 1991, I-3187, Kn. 15; ATAD, dava. C-16/90, Eugen Nölle/HZA Bremen-Freihafen, Külliyat. 1991, I-5163, Kn. 35 vd.

SONUÇ

Hylke Vandenbussche ve Maurizio Zanardi' ye göre sadece ulusal piyasayı dış ticaretten korumada bir yöntem olan anti dumping kuralları idari yetkililerin eline çok fazla güç vermektedir. Buna göre tedbirler vazgeçilmiş koruma tedbirleri yerine bir intikam şeklinde bile kullanılabilirler. Bu yazarların önerisi: dumpingin, Birlik Sanayisine zararının ve nedensellik bağlantısının iktisadi kriterlerinin daha ayrıntılı ve daha güncel bir tanımının yapılmasıdır. Aynı zamanda işlemlerin ve karar süreçlerinin daha saydam olması gerekmektedir. Dumping olduğundan şüphelenenlerin ihracatın ve Birlik Sanayisinin zararının bağlantısını ispat edebilmek için daha sık nicel iktisadi tahliller yapabilmesi gerekmektedir.

AB dumping hukukunda var olan kamu yararı maddesinin önemi vurgulanarak bu noktanın daha ciddiye alınabilmesi için tüketici ve ara ürünler ile ilgili ara tüketicilerin menfaatlerinin de dikkate alınarak kararlara girmelerinin sağlanması gerekmektedir.

Dumping biçimlerinin çoğu aslında iç pazarlarda yaygın olan satış stratejileridir ve rekabet içinde bulunan şirketlerin yaşama stratejileridir, iç pazarlarda herkesin tanıdığı ve mevsim sonu satış, özel indirimler ya da depodan satış olarak karşılaşılan, ara sıra tüketici olarak herkesin faydalandığı rekabet stratejileridir. Üretim masraflarından aşağıda olan ihracat fiyatları çok durumda kısa vadeli bir kar maksimizasyonuna karşı gelmemektedir, ithal eden ülke ve oradaki şirketler için düşük fiyatlara satış yapan yerli rekabetçiler kadar da zararsızdırlar. Yerli şirketlerin satış stratejilerini kabul ederek yabancı şirketlerin aynı stratejilerini dumping olarak cezalandırmak bir tür proteksiyonizm (yüksek gümrükler koymak suretiyle yerli sanayiye koruma siyaseti) olarak görülebilir. Buradaki önemli soru; anti dumping tedbirlerinin uygulanması süreçlerinde, zararlı olan dumping ve zararsız olan satma stratejileri arasındaki ayrımın gerçekleştirilebilmesidir.

Avrupa Birliğinin Ortak Ticaret Politikası, görünüşte oldukça liberal unsurlar taşımakta, ancak gerekli durumlarda korumacı olmaya müsait bir yapı göstermektedir. Liberalleşme, bir taraftan DTÖ yükümlülükleri çerçevesinde tarifelerin azaltılması, diğer taraftan çok sayıda ülke ile anlaşmalar yaparak, aradaki tarifelerin ve miktar kısıtlamalarının kaldırılması yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Avrupa Birliği'nde korumacılık ise gümrük vergilerinden çok, hassas sektörleri korumaya yönelik olarak, DT'nün 01.01.2005 tarihine kadar izin verdiği "Tekstil ve Hazır Giyim Antlaşması" ve DT'nün hiç sıcak bakmadığı gönüllü ihrac kısıtlaması türündeki miktar kısıtlamalarıyla veya ithalatta haksız rekabete maruz kalındığı gerekçesiyle uygulanan anti dumping önlemleriyle yapılmaktadır.

Dampinge karşı önlemler bağlamında ortaya çıkan sorunların çözümü için, her Őeyden önce lkemizin AB'nin i pazarla ilgili rekabet, devlet yardımlarının denetimi ve diğer konulardaki müktesebatını benimseyerek etkin biçimde uygulamaya koymasđ ve bilahare AB ile söz konusu uygulamaların kaldırılması hususunda çalışmalar yapılmalıdır.

nc ülkelere dampinge karşı uygulamaları açısından ortak hareket etmeleri entegrasyonun güçlendirmekle birlikte, pazarları ve yerli sanayi dalları itibariyle kısmen farklı özelliklere sahip ye ülkelerin daha güçlü bir ekonomik yapılanmaya doğru yol almalarına katkı sağlamaktadır.

Ortak Gümrük Tarifesi hadlerinin, uluslar arası yükümlülüklerden kaynaklanan sürekli indirimler neticesinde koruma aracı olarak kullanılma niteliğini kaybetmeye başlamasıyla beraber, Avrupa Birliği zarar verici düzeye ulaşan düşük fiyatlı ithalata karşı yerli üretimini miktar kısıtlamaları ve özellikle de anti dumping önlemler ile korumaya çalışmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak 1980 sonrasında AB tarafından anti dumping soruşturmasına ve önlemine tabi tutulan ürün sayısı büyük bir artış göstermiş ve AB bu tür önlemleri en fazla kullanan ticari blok haline gelmiştir.³³⁰ AB'de oligopollerin, tekellerin ve sektör lobilerinin anti dumping önlemlerin alınmasında çok etkili olduğu, soruşturmalarda rekabetin sağlanması unsurunun ise yeterince dikkate alınmadığı iddiaları artarak devam etmektedir. Ancak son yıllarda AB tarafından alınan anti dampig önlem sayısının ciddi derecede azaldığı gözlenmektedir. Son beş yıllık dönemde Türkiye tarafından alınan anti dumping önlem sayısının AB'nin aldığı toplam önlem sayısından daha çok olması manidardır.

Diğer taraftan anti dumping önlemlerin diğer korumacı önlemlere nazaran çok daha kullanışlı olması sebebiyle, AB diğer korumacı önlemlere kıyasla anti dumping önlemlere daha çok başvurmaktadır. Anti dumping önlemlerin daha

kullanışlı olması, daha geniş seçme hakkı vermesinden; ayırım gözetmeyen bazda kullanılma zorunluluğu öngören koruma önlemlerinin aksine belirli bir ihracatçı ülkeye, hatta spesifik olarak o ülkede yerleşik belirli bir firmaya yöneltilmesinden kaynaklanmaktadır.

Anti dumping soruşturmasına ilişkin Birlik uygulaması etkilenenlere menfaatlerinin ve haklarının idrak edilmesini mümkün kılma çabalarıyla şekillenmiş olduğu görülmektedir. Bu bakımdan her somut olay için yeniden halledilmesi gereken, işlevsel bir idare anlamında, özellikle belgeleri inceleme ve gizliliğin korunması arasındaki dengenin gözetilmesi altında usul garantilerinde bir güvence sağlanması gerekmektedir. Bu nokta çok önemlidir. Çünkü anti dumping hukukunda Birlik organlarının önlemleri sınırlı bir yargısal denetime açıktır.

Yargısal hukuki korunma yolunda, Adalet Divanı'nın usulüne uygun korunmanın uygulanmasına, incelenmesine, gerektiğinde düzeltilmesine ve geliştirilmesine ilişkin öncelikli görevi bulunmaktadır.

³³⁰T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşalığı, Avrupa Birliği ve Türkiye, 5.B., Ankara, 2002, s.367

KAYNAKÇA

AKINCI, Serdar, Uruguay Round Nihai Senedi'inde Yer Alan VI. Madde'nin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma, DTM Uzmanlık Tezi, Ocak - 1994.

ASLAN, Yılmaz. Avrupa Topluluğu Rekabet Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuk Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1992.

Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciligi, AB Rekabet Politikası, 'Serbest ve Adil bir Ekonomi için', 2000.

Avrupa Komisyonu, Avrupa'da Rekabet Politikası ve Yurttaslar, 2002.

BAEL Van, Ivo Bellis ve Jean Francois, Anti Dumping And Other Trade Protection Laws of the EC, 1996.

BAL, Kadir, "Dünya Ticaret Örgütü – Anlaşmazlıkların Halli Mekanizması", Dış Ticaret Dergisi, Ocak - 1997, Sayı 4.

BARFIELD, C. Anti-dumping Reform: Time to Go Back to Basics, The World Economy, 2005.

BELLIS, Jean Francois, The EEC Antidumping Law? in: John H. Jackson and Edwin A. Vermulst (eds.) Antidumping law and practice: a comparative study. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1989.

BİLEK, Zuhâl, AT Anti Damping Mevzuatı ve Uygulamaları, İstanbul, 1990.

BOZKURT, Enver, Mehmet Özcan ve Arif Köktaş, Avrupa Birliği Hukuku, a Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.

CAN, Hacı, Avrupa Birliği'nin Kurucu Andlaşmaları, Adalet, Ankara, 2009.

CAN, Hacı ve Özen Çınar, Türkiye - Avrupa Topluluğu Ortaklık Hukuku, Gazi Kitabevi, Ankara, 2005.

CRAIG, Paul & de Burca, Grainne / EU Law, Text, Cases, and Materials, Oxford, New York, Oxford University Press, 1998.

CROOME, John, Reshaping The World Trading System, A History of The Uruguay Round, WTO, 1995.

DEMİR, Ömür, “Dünya Ticaret Örgütü’nün Yeni Çalışma Konusu; Ticaret ve Rekabet Politikaları Arasındaki İlişki”, Dış Ticaret Dergisi, Nisan – 1998.

DIDIER, P. The WTO Anti-Dumping Code and EC Practice - Issues for Review in Trade Negotiations, Journal of World Trade, 2001.

DİRİKKAN, Hanife, Karşılaştırmalı Hukuk açısından Damping ve Anti Damping Önlemler, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1996.

DURA, Cihan, Hayriye Atik, Avrupa Birliği Gümrük Birliği ve Türkiye, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 2003.

EGE, Aylın, Avrupa Birliğinin Ortak Ticaret Politikası ve Türkiye, ODTÜ Gelişme Dergisi, 1999.

European Commission/ Services of General Interest, Report to the Laeken European Council, 17 October 2001.

FERİK, Bülent, AB Devlet Yardımları Politikası Ve Türkiye’de Devlet Yardımı Uygulamaları, Dış Ticaret Müsteşarlığı Yayınları, Ankara, 2003.

HARPAZ, G. Dumping the Anti-dumping Instruments in the Trade Relations Between the European Union and the State of Israel? - The European Union’s Perspective, Journal of World Trade, 2005.

HOEKMAN, B.M. Kostecki, M.M. The Political Economy of the World Trading System Oxford, 2001.

HOEKMAN Bernard, Free Trade and Deep Integration: Anti-dumping and Antitrust in Regional Agreements, World Bank, 1998.

HOEKMAN, Bernard ve Mavroidis Petros, Dumping, Anti-dumping Antitrust, The Journal of World Trade, February, Vol.30 No.1, 1996.

İktisadi Kalkınma Vakfı Müktesebat Uyum Serisi, Avrupa Birliği’nin Rekabet Politikası ve Türkiye’nin Uyumu, İKV Yayınları, 2002.

IKENSON, D. Dump Antidumping Regs, in: National Review online, <http://www.nationalreview.com/comment-ikenson08270Lshtml>. 2001.

JACKSON, John H. ve Edwin A. Vermulst (eds.) Anti dumping Law and Practice: a Comparative Study, Ann Arbor, 1989.

KARLUK Rıdvan, Avrupa Birliği ve Türkiye, Beta, İstanbul, 2003.

KERR, W, A. and Loppacher, L. J. Anti-dumping In The Doha Negotiations: Fairy Tales at the World Trade Organization, Journal of World Trade, 2001.

KUBİLAY, Huriye, İthalatta Yapay Fiyat İndirimi ve Önlemler, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1994.

MESSERLIN, P. A. China in the World Trade Organization: Anti dumping and Safeguards, The World Bank Economic Review, 2004.

MOUSSİS Nicholas, Access to EU Law, Economics,Policies,European Study Service, Netherland, 2003.

MULLER, Wolfgang, Khan Nicolas ve Neumann Hans Adolf, EC Anti-dumping Law - A commentary on regulation 384/96. Chichester/New York/Weinheim/Brisbane/Singapur/Toronto, 1998.

PRUSA, T. J. Anti-dumping: A Growing Problem in International Trade, The World Economy, 2005.

RENÇBER, Kamuran, Türkiye - Avrupa Birliği İlişkileri, Aktüel Yayınları, İstanbul, 2004.

REUTER, Richard, Dumping Aus Marktökonomischer Sicht Wiesbaden, 1996.

SEFAOENBAUM, Matsushita T. J. ve Mavroidis, P. C. The World Trade Organization - Law, Practice and Policy, Oxford University Press Inc. New York, 2003.

SILBERSTON, A. Anti-dumping Rules - Time for Change? Journal of World Trade, 2003.

STEVENSON, Cliff, Evaluation Of EC Trade Defence Instruments (Annex:1 Basic Descriptions Of EC Trade Defence Instruments), Brussels, 2005.

T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı AB Genel Müdürlüğü Komisyon'un 2001 Yılı İçin Hazırladığı 20. Yıllık Rapora İlişkin Özet Not.

TEKİNALP, Ünal ve Gülören Tekinalp, Avrupa Birliği Hukuku, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2000.

TEZCAN, Ercüment, Avrupa Birliği Hukukunda Devlet Yardımları: Yeni Düzenlemelere Ve İhtihada İlişkin Değerlendirmeler, 2004.

TEZCAN, Ercüment, Avrupa Birliği Kurumsal Hukuku, Beta, İstanbul, 2001.

THARAKAN, P.K.M, Is Anti Dumping Here To Stay? In The World Economy, 1999.

UYANUSTA Esra, Avrupa Birliğinin Ortak Ticaret Politikası, İKV yayımı, İstanbul, 2003.

VANDENBUSSCHE and Zanardi, 2006 Vandebussche, H. and Zanardi, M. The Global Chilling Effects of Antidumping Proliferation, Katholieke Universiteit Leuven - LICOS Discussion Paper Series, No. 167, 2006.

VANDENBUSSCHE, Hylke and Zanardi, Maurizio, 2008 Antidumping in the EU: The Time Of Missed Opportunities, <http://www.voxeu.org/index.php?q=r:node/917>. 2008.

VINER, Jacob: Dumping: A Problem of International Trade. Chicago, 1923.

VERMULST, E. The 10 Major Problems With the Anti-Dumping Instrument in the European Community", Journal of World Trade, 2005.

WENIG/MULER, EWS, 2003.

YAŞAR, Burak Serkan, An Overview of Anti Dumping Practices In The World and in the Framework of EU-Turkey Relations, LICOS Discussion Papers, 2006.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.abgs.gov.tr/>

<http://www.deltur.cec.eu.int>

http://www.europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

<http://europa.eu.int/comm/trade/>

<http://www.ikv.org.tr>

<http://www.rekabet.gov.tr/>

<http://www.dtm.gov.tr/ab/Ab.htm>

<http://www.mfa.gov.tr>

<http://curia.europa.eu/>

<http://www.urteb.org/sayfa.asp?ContentID:zzContent&id=1>

http://www.wto.org/english/news_e/pres07_e/pr497_e.htm

http://europa.eu.int/comm/enlargement/turkey/eu_relations.htm

<http://www.euturkey.org.tr>

<http://www.dtm.gov.tr/ithalat/english/trade/anti.htm>

<http://antidamping.blogspot.com/2008/05/ab-trkiye-meneli-filmaine-anti-damping.html>

<http://www.dtm.gov.tr/dtadmin/upload/EAD/TanitimKoordinasyonDb/rekabetsayi8oc98.doc>

<http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/116265.htm>

<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/52/3.html>

<http://www.dtm.gov.tr/dtadmin/upload/AB/ABKurumsalDb/1-95.pdf>

<http://www.dtm.gov.tr/dtmweb/yaziciDostu.cfm?dokuman=pdf&action=detaymvzt&yayinID=666&icerikID=764&dil=TR>

http://www.tepav.org.tr/tur/admin/dosyabul/upload/gumruk_birligi.pdf

<http://www.ikv.org.tr/temelbelgeler.php#>

http://ec.europa.eu/trade/issues/respectrules/anti_dumping/legis/index_en.htm

http://europa.eu.int/comm/trade/issues/respectmles/anti_dumping/docs/adcom